

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

210980

PEDAGOŠKI INŠTITUT V LJUBLJANI

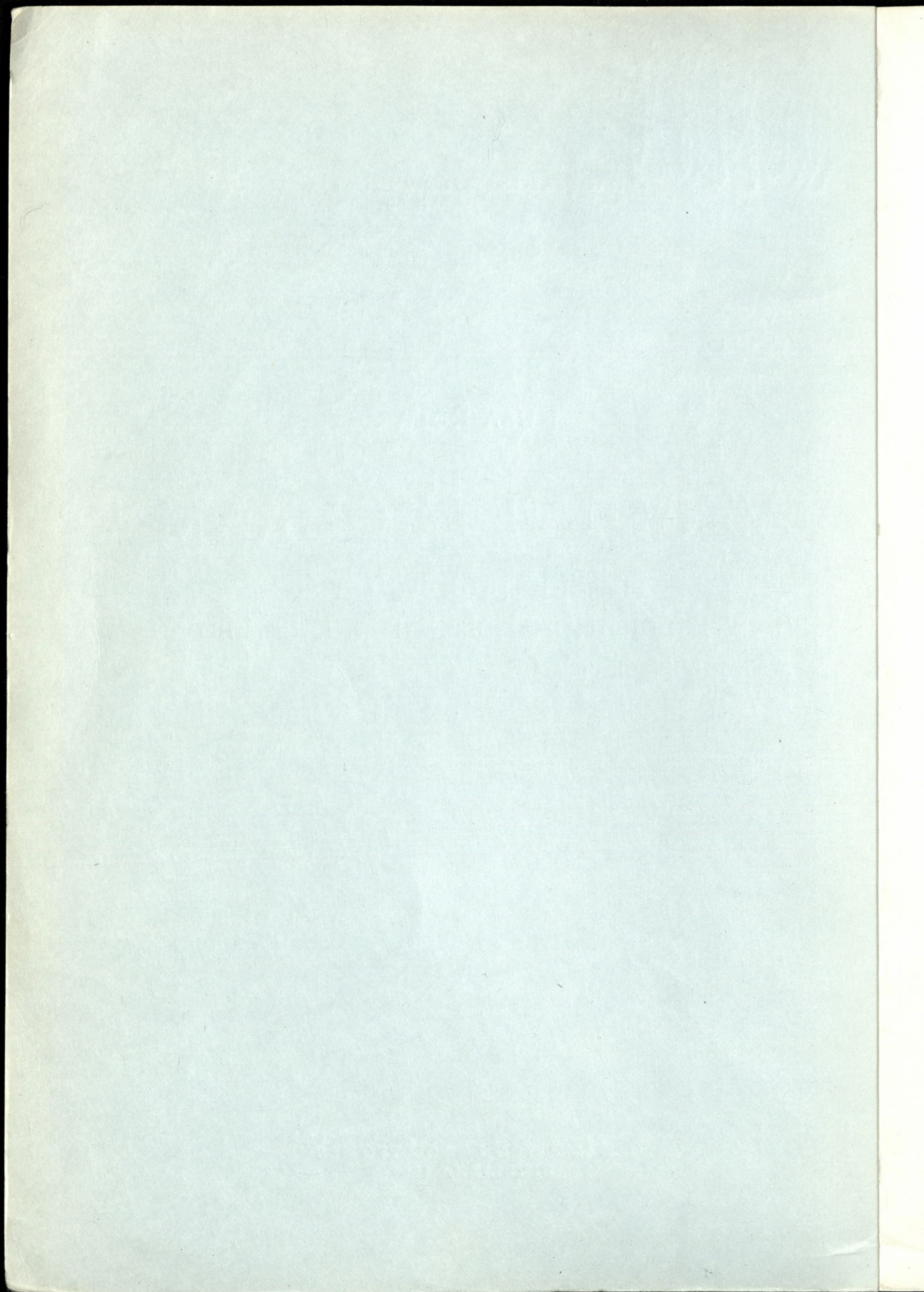
NUŠA KOLAR

VZGOJNI PROGRAM

enoletne priprave otrok
v zadnjem predšolskem letu na šolo

IZDAL ZAVOD ZA ŠOLSTVO SRS
LJUBLJANA 1969

PEDAGOŠKI INŠTITUT V LJUBLJANI

NUŠA KOLAR

VZGOJNI PROGRAM

enoletne priprave otrok
v zadnjem predšolskem letu na šolo

IZDAL ZAVOD ZA ŠOLSTVO SRS
LJUBLJANA 1969

210980

INSTITUT ZA PEDAGOGIKO IN PSIHOPEDAGOGIKO

MARJA KOLAR

210980

0 3195/1969

Strokovni pregled: izr. prof. dr. Milica Bergant,
Anica Dolanc, pedagoška svetovalka ZŠ — SRS
Jezikovna korektura: prof. Vanda Dolžan
Tiskala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani

Prehod otroka v šolo in zahteve pouka

Prehod iz predšolske dobe v šolsko je za otroka pomemben življenjski korak, za mnoge otroke pa povezan s precejšnjimi težavami; te pa so odvisne v veliki meri tudi od tega, kako so preživljali otroci svoja leta pred vstopom v šolo.

Nekateri otroci — statistični podatki nam povedo, da so trenutno pri nas še v manjšini — se že v predšolskih letih vključujejo v oblike vodene, organizirane kolektivne vzgoje, bodisi v okviru vzgojno varstvenih ustanov kot redni ali samo občasni obiskovalci, bodisi v druge oblike kolektivne vzgoje, kot so npr. razni krožki, ki jih pri nas organizirajo društva za telesno vzgojo, ustanove (šole) za glasbeno vzgojo, Pionirski dom ipd.

Večina predšolskih otrok pa preživlja svoja predšolska leta samo doma. Tem pomeni vstop v šolski razred prvo srečanje z organizirano in vodeno skupino vrstnikov.

Otroci, ki sodijo v prvo skupino, so imeli priložnost, da so se uvajali v organizirano skupno življenje, si pridobili nekaj izkušenj ob načrtnem in sistematičnem delu, si do neke mere razvijali telesne in umske sposobnosti in se tudi sicer oblikovali; to pa je seveda odvisno od vsakokratnih okoliščin, v katerih je bilo skupno življenje organizirano. Zato se ti otroci vsaj nekaterim zahtevam, ki jih prinese prehod v šolo, lažje prilagodijo kot otroci iz druge skupine.

Seveda moramo upoštevati, da si tudi mnogi starši prizadevajo olajšati otroku prehod v šolo ne le s prezgodnjim poseganjem v šolsko delo, ampak tudi z nekaterimi bolj primernimi ukrepi: otroka npr. navajajo k izpolnjevanju obveznosti, ki jim je že kos, mu ob raznih priložnostih širijo obzorje, ga vsaj priložnostno uvajajo v družbo vrstnikov, mu razvijajo potrebno samostojnost in vztrajnost in vzbujajo v njem veselo pričakovanje vstopa v šolo.

Prehod v šolo je povezan z velikimi izpremembami v otrokovem življenju:

Spremenita se vsebina in raspored otrokovih dejavnosti v teku dneva. To prinaša otroku obveznosti, večkrat pa spremeni tudi ritem v zadovoljevanju njegovih telesnih potreb. Obveznosti in že neke vrste odgovornost prinašajo otroku pouk v šoli, pa tudi domače naloge, skrb za šolske potrebščine, skrb za pravočasno prihajanje v šolo itd. Ne zadostuje, da opravi samo to, kar ga zanima, ampak tudi to, kar ga zanima le malo ali pa sploh ne. Otrok se mora prilagoditi tempu, ki ga zahteva pouk. Če prepočasi sledi pouku, zlasti pa, če ga kdaj zamudi, se mora tembolj potruditi kasneje, da bo zamujeno nadomestil. V šoli je otrok običajno vezan na manjši prostor kot doma, poleg tega pa ga tudi šolski red omejuje v gibanju.

Rezultate otrokovih dejavnosti prične učitelj v šoli registrirati, otroka primerjati z drugimi otroki in ga ocenjevati.

Posebne zahteve prinašajo življenje in dejavnosti v skupini vrstnikov, v katerih mora vsak otrok kot posameznik zavzeti svoje mesto, se podrediti zahtevam celote in se marsikdaj tudi obvladati, saj v razredu ni sam.

Učitelja, ki vodi pouk, naj bi otrok občutil kot avtoritativno osebo. Učni načrt, po katerem poteka pouk v 1. razredu osnovne šole, predpostavlja, da ima otrok ob vstopu v šolo elementarno znanje o okolju, v katerem živi, da zna povedati vsaj preproste misli, da dobro razume govor drugih, da ima že razvite osnovne ročne spretnosti itd.

Naši učitelji prvih razredov osnovne šole menijo — to nam je pokazala anketa, ki smo jo izvedli — da učnemu delu v 1. razredu koristi, če pridejo otroci v šolo z nekaterimi sposobnostmi, kot so: opazovanje, sklepanje, koncentracija, zapomnitev, obnavljanje, sposobnosti ustnega izražanja (razumejo govor, govorijo razumljivo, imajo zadosten besedni zaklad, govorijo sproščeno, odgovarjajo v stavkih itd.), če poznajo predmete v svojem okolju (nekatero rastline, živali), prirodne pojave, nekatera preprosta družbena dogajanja, dejavnosti ljudi v nekaterih poklicih, če obvladajo osnovne časovne pojme (danes, včeraj, jutri, dopoldne, popoldne, zdaj, prej itd.), če poznajo nekatero pojme in izraze v zvezi z množicami (mnogo, malo, več, manj itd.), z velikostjo, oblikami, se orientirajo v prostoru (med drugim tudi v levo in desno smer), da pa imajo tudi že nekatero lastnosti, ki omogočajo vključevanje v razredno skupnost (npr. da pomagajo drugim, se znajo vključiti v skupinske dejavnosti, so navajeni na red). [Mnenja, da naj otrok, ki vstopi v šolo, že piše in bere vsaj velike tiskane črke, pozna številke, zna računati v manjšem številčnem obsegu ipd. so med našimi učitelji osamljena, mnogi celo menijo, da tako znanje otroku v šoli ni v prid.]

Šolska zrelost in pomen priprave na šolo

Dasi je pri nas začetek šolske obveznosti šele s 7. letom (rezultati ugotavljanja šolske zrelosti v zadnjih letih pa opozarjajo na to, da nekateri otroci dozori za vstop v šolo že prej), je vendar med otroki mnogo takih, ki ne morejo uspešno dokončati prvega razreda; nekateri pa, ki so sicer uspešno dovršili prvi razred, naletijo na nepremostljive težave v kasnejših letih in ponavljajo kasneje.

Nujno je pravočasno ugotavljanje šolske zrelosti, ugotavljanje vzrokov zaostankov v razvoju in učinkovita pomoč za pospeševanje šolske zrelosti, med drugim tudi priprava na šolo.

Z vključevanjem otrok vsaj v zadnjem predšolskem letu v načrtno kolektivno pripravo na šolo dosegamo naslednje:

Zadovoljujemo potrebe otrok po primerno zahtevni in tudi privlačni telesni in duševni aktivnosti, ki omogočajo, da se otrok vsestransko razvija in enakomerno zori za vstop v šolo.

Vplivamo na vsestranski razvoj in enakomerno dozorevanje na šolo otrok z različnimi individualno pogojenimi razvojnimi možnostmi in s tem vsem omogočimo, da uspešno zadovoljijo zahtevi šolske obveznosti ter zagotovimo za uspešni pouk potrebno homogeno strukturo prvih razredov.

Pomagamo zaposlenim staršem, ki najmanj 8 ali več ur dnevno ne morejo nuditi otroku tega, kar potrebuje za svoj telesni in duševni razvoj, otroku omogočimo varnost in to ob ustrezni vsebini in zadostni aktivizaciji njegovih sil.

Učinkovitost priprave na šolo pa zavisi tudi od naslednjih pogojev:

— Da je poskrbljeno za povezanost in kontinuiteto dela predšolske ustanove in osnovne šole, hkrati pa so upoštevane specifične potrebe in možnosti otrok v predšolski in šolski dobi.

Realizacija tega pogoja pa zlasti zavisi tudi od tega, koliko otrok, šolskih novincev, priprava na šolo zajame. Čeprav lahko učitelj z dobro premišljenim učno vzgojnim delom, z upoštevanjem individualnih posebnosti otrok, izkoristi tudi prednost samo posameznih otrok, želimo, da bi bilo čimveč otrok, po možnosti vsi, pripravljeni na šolo. Le v tem primeru bo mogoče izkoristiti načrtno pripravo na šolo ne le za lažje ali hitrejše delo v 1. razredu, ampak tudi za intenzivnejše delo v celotni osnovni šoli.

— Od vsebinske ustreznosti programa, po katerem se izvaja priprava na šolo in od metodične izvedbe.

— Od izbire najustreznejšega organizacijskega okvira in osebe, ki ta program izvaja.

Za reševanje tega vprašanja se nakazujeta dve možnosti:

prva možnost je, da nalogo priprave otrok na šolo prevzamejo vzgojno varstvene ustanove, druga možnost pa, da osnovne šole, ki imajo pogoje za to, svojim oddelkom za šolarje priključijo tudi pripravljalne oddelke za predšolske otroke v zadnjem predšolskem letu.

Obe možnosti sta v dosednji praksi že realizirani, priprava na šolo v vzgojno varstvenih ustanovah omogoča bolj postopno, kontinuirano vzgojno delo s smotrom vsestranskega oblikovanja otrok in s tem tudi priprave na šolo zlasti tistih otrok, ki so bili v ustanovo vključeni že v nižjih starostnih skupinah. Tudi okolje v vzgojno varstveni ustanovi je za otroke ustrežnejše, ker ugodno vpliva na njihovo sproščenost, hkrati pa je tam na razpolago dovolj didaktičnega materiala, potrebnega za izvajanje programa priprave na šolo.

Pripravljalni oddelki na šolah otroke že s »šolsko atmosfero«¹ vzpodbujajo k zbranosti. Mnogokrat pa so otroci prav zaradi te atmosfere nesproščeni, premalo vzpodbujeni k igri in drugim aktivnostim, potrebnim in vzgojno pomembnim tudi še v zadnjem predšolskem letu. Največkrat v šoli tudi ni dovolj primernih didaktičnih sredstev niti prostorov in opreme (mize, klopi ipd.) za bolj sproščene aktivnosti.

Oddelke »male šole«² vodijo vzgojiteljice pa tudi učiteljice prvih razredov; ene in druge so kos nekaterim nalogam, drugim pa manj. Glede na specifičnost nalog priprave na šolo je učiteljicam potrebno še izpopolnjevanje predvsem v smeri vsebine in metod vsestranskega oblikovanja otrok, vzgojiteljicam pa izpopolnjevanje v smeri elementarne didaktike za boljše razumevanje karakteristik pouka in s tem nalog priprave nanj.

Ob naglem širjenju oddelkov za pripravo otrok na šolo pri nas se je pojavila potreba po programih, ki bi usmerjali delo v različnih organizacijskih oblikah priprave na šolo, ki jih je prinesla vzgojna praksa.

Na pedagoškem inštitutu v Ljubljani smo l. 1965 sprejeli nalogo izdelati podrobni vzgojni program za enoletno pripravo na šolo tistih otrok, ki so redni oskrbovanci vzgojno varstvenih ustanov, ali pa obiskujejo pripravljalni oddelek, ki deluje po več ur dnevno na osnovni šoli, ta program preizkusiti na ustreznem vzorcu, nato pa še ugotoviti njegovo učinkovitost.

Izhodišča pri izdelavi podrobnega vzgojnega programa

Pri izdelavi podrobnega vzgojnega programa za 6—7-letne otroke so nas usmerjala naslednja izhodišča:

1. Ena izmed vzgojnih nalog v zadnjem predšolskem letu je intenzivneje kot doslej nadaljevati in zaključiti pripravo na šolo. Skladen in intenziven razvoj otrokove osebnosti pogojuje tudi dober šolski start.

Naš načrt je sestavljen iz načrta posredne in neposredne priprave na šolo. Načrt posredne priprave naj bi omogočil enakomeren razvoj otrokove osebnosti in usmerjal delo na intelektualnem, telesnem, estetskem področju in na področju moralno delovne ter družbene vzgoje v času 9 mesecev (od septembra do vključno maja).

(Poletni meseci, to so junij, julij in avgust v naš načrt niso vključeni zaradi posebnih okoliščin dela v tem času [letni dopusti oziroma poletne počitnice, skupine se večkrat združujejo; nekatere vzgojno varstvene ustanove organizirajo skupno letovanje gojencev; posamezni otroci odhajajo v zdravstvene kolonije ipd.]. Te okoliščine prinašajo drugačne delovne pogoje in zahtevajo tudi drugačno načrtovanje vzgojnega dela.

Potrebno je opozoriti na nevarnost, da postane v poletnih mesecih vzgojno delo v oddelkih vzgojnovarstvenih ustanov dokaj nenačrtno in nesistematično, večkrat prav zato tudi vsebinsko prazno, vzgojno neizkoriščeno in za otroke dolgočasno.

Zamujene priložnosti vzgojnega vplivanja v poletnih mesecih so v škodo zlasti otrokom v zadnjem predšolskem letu, ki preživljajo zadnje mesece predšolske dobe.

Zato bi bilo potrebno tudi za obdobje treh poletnih mesecev izdelati vzgojni program, ki bi imel v primerjavi s programom za obdobje ostalih 9 mesecev neke posebnosti, zlasti naslednje: vseboval bi v prvi vrsti dejavnosti, ki jih je možno izvajati na prostem in s prirodnimi sredstvi, vzgojni smotri pa bi bili zastavljeni predvsem v smislu utrjevanja že znane vsebine in dopolnjevanja s tisto, ki jo prinaša poletje; poseben poudarek naj bi bil na nadaljevanju osebnostne priprave otrok na šolo, zlasti njihove socializacije.

Poletni meseci bi bili tudi še zadnja priložnost vključiti v res ne najbolj ustrezno, a vendar sprejemljivo obliko priprave na šolo predvsem v smislu pospeševanja osebnostne zrelosti tistih otrok, ki bodo jeseni vstopili v šolo, niso pa bili doslej vključeni v nobeno obliko organizirane skupinske priprave na šolo.)

Načrt neposredne priprave pa naj bi usmerjal vzgojno delo za intenzivnejšo pripravo na šolo v zadnjih treh mesecih 9-mesečne priprave na šolo in bi bil kot dodatek posredni pripravi.

2. Vzgojni načrt naj vzgojiteljici pomaga pri uspešni, racionalni realizaciji in omogoča tudi jasno evidenco o realizaciji; zagotavlja naj potrebno enotnost tako v pogledu vsebine vzgojnih dejavnosti in realiziranih vzgojnih smotrov kot v pogledu obsega (števila) realiziranih vzgojnih dejavnosti. Hkrati pa mora vzgojni načrt omogočiti vzgojiteljicam prilagajanje konkretni situaciji, v kateri se odvija vzgojno delo določenega oddelka, zlasti razvojnemu nivoju otrok, njihovemu interesu, posebnostim kraja, vremenskim pogojem in drugim okoliščinam (nekaterih niti ne moremo predvideti).

Zato je naš vzgojni načrt konkretiziran:

a) z vidika vzgojnih smotrov, ki so precizirani v takšnem obsegu, da dopuščajo prilagajanje višjemu in tudi nižjemu nivoju otrok,

b) z vidika vsebine, ki naj bi jo vključevale vzgojne dejavnosti na vseh področjih; precizirana je v takšni meri, da vzgojiteljicam lahko olajša odločitev

ne le glede vrste, ampak tudi glede globine spoznanj, spretnosti ali privajenosti itd.,

c) z vidika obsega (števíla) tem s področja intelektualne vzgoje, o katerem nam je raziskava dala potrebne podatke, ker smo temu področju namenili posebno pozornost. Tako v tem priročniku predlagani načrt intelektualne vzgoje vsebuje le tisto vsebino, za katero menimo, da jo je možno realizirati ob racionalnem vzgojnem delu v vseh okoliščinah, v katerih delujejo vzgojno varstvene ustanove v Sloveniji.

K našemu konceptu vzgojnega programa so nas usmerile ugotovitve dosedanje prakse o zelo različnih stopnjah realizacije takšnega načrta, ki samo nakazuje teme, jih pa vsebinsko ne precizira, niti ne določa obsega vzgojnih dejavnosti, ki naj bi jih vzgojiteljica v določeni dobi realizirala.

Vzroke moramo iskati v različni stopnji racionalnega dela za realizacijo načrta, zlasti v naslednjem:

1. *V enostranskem vzgojnem vplivanju, favoriziranju nekaterih področij v škodo drugim, ali celo posameznih nalog nekaterih vzgojnih področij v škodo drugim.*

Primer:

Če razdelimo vzgojne dejavnosti na 4 vzgojna področja (intelektualna, telesno-zdravstvena, estetska, moralno delovna — družbena vzgoja), na katera po vzgojnih smotrih segajo, bi morala biti v končnem seštevkú vseh vzgojnih dejavnosti realiziranih v neki dobi (npr. v 1 mesecu, v 1 tromesečju ali tudi v obdobju enega leta) razmerja med njimi taka, da bi vsakemu področju vzgojiteljica namenila približno 25% vseh vzgojnih dejavnosti v okviru skupnih usmerjenih zaposlitev. (Popolno ravnotežje je težko doseči, niti to ni potrebno. V večjih odstopanjih od tega razmerja [npr. 30 : 15 : 35 : 20] pa vidimo dokaz enostranskega vzgojnega vplivanja.)

2. *V kampanjskem delu, v neenakomerni razporeditvi vzgojnih dejavnosti za realizacijo vzgojnega načrta v vsem letu oz. v dobi, ko izvajamo vzgojni načrt in s tem zmanjšanju učinkovitosti preveč natrpanih tem z enega vzgojnega področja v nekaterih obdobjih.*

Primer:

Denimo, da je povprečno število skupnih vzgojnih dejavnosti, tako imenovanih kolektivnih zaposlitev, realiziranih v obdobju enega tromesečja 206 (kar znaša na 1 delovni dan, če z odštetkom raznih motenj vzamemo kot povprečje 60 delovnih dni, približno 3,5 skupnih usmerjenih zaposlitev dnevno), to pomeni, da vzgojiteljica lahko izvede npr. jutranjo telovadbo, pripovedovanje (ali pa razgovor in podobno), zaposlitev s področja likovne vzgoje in ji ostane še nekaj časa (npr. za branje ali pripovedovanje zgodbe ali pravljice v nadaljevanju, za krajši lutkovni prizor, didaktično ali razgibalno igro ipd.). (V istem okviru so seveda možne tudi druge kombinacije.)

Vzgojiteljica, ki pa je npr. v prvem tromesečju iz različnih vzrokov dosegla mnogo manjše število skupnih vzgojnih dejavnosti, npr. 140 (bodisi zaradi številnih motenj, bodisi zaradi slabo izkoriščenega časa), bo morda v naslednjih obdobjih želela nadoknaditi zamujeno in se v II. tromesečju z 200 vzgojnimi dejavnostmi približala povprečju, v naslednjem tromesečju pa ga bo z 270 precej prekoračila, je pokazala neenakomerno razdeljeno, kampanjsko delo.

3. V pomanjkanju sprehodov ali nezadostno izkoriščenih sprehodih in drugih oblikah bivanja na prostem za realizacijo tistih vsebinskih enot vzgojnega načrta, ki jih je možno, priporočljivo ali celo nujno izvesti na prostem.

Primer:

Mnogokrat se zgodi, da zlasti v zimskem času število sprehodov močno upade, tako da npr. v obdobju enega tromesečja vzgojiteljica ni izvedla v oddelku več kot 13 sprehodov oziroma bivanj na prostem (npr. zadržanje otrok na igrišču, v parku ipd.), v nekem drugem oddelku pa je bilo v istem obdobju 53 takih oblik. Razumljivo je, da otroci v prvem izmed navedenih oddelkov niso bili prikrajšani samo za možnosti gibanja in utrjevanja na svežem zraku, ampak da je bilo osiromašeno tudi delo na ostalih vzgojnih področjih.

4. V prevelikem obsegu in neprimerni globini obdelave posameznih tem, ki jih nakazuje vzgojni načrt.

Primer 1:

Tema o pomladi je v enem izmed oddelkov zahtevala čas 7 skupnih zaposlitev (vključena vsebina: pomlad kot letni čas, primerjava z ostalimi letnimi časi, ptice selilke se vračajo, gozdne živali v pomladnem času, spomladanske cvetlice, vreme spomladi, drevesa v gozdu in na travniku, čebele na pomladanskem cvetju — čas 5 skupnih zaposlitev je vzgojiteljica porabila za razgovore, pripovedovanje ob ponazorilih, 2-krat pa so otroci spremembe v naravi neposredno opazovali in se na prostem o njih tudi razgovarjali), za isto temo pa je v drugem oddelku druga vzgojiteljica porabila čas ene same skupne zaposlitve s tem, da je že nekaj časa prej med sprehodi otroke navajala na opazovanje sprememb v novem letnem času, v skupno zaposlitev ni vnesla nepotrebnih podrobnosti in je čas, ki ga je imela, zelo dobro izrabila; seveda pa je tudi v naslednjih dneh izkoriščala priložnosti, da so otroci spoznanja o pomladi utrjevali, jih likovno izražali, vnašali v vsebino pesmi, ki so jih poslušali, peli ipd.

Primer 2:

Novoletna praznovanja vzamejo v nekaterih oddelkih mnogo več časa, namenjenega skupnim, usmerjenim zaposlitvam, kot v drugih (podobno velja za pustovanje, za praznovanje dneva republike, dneva žena ipd.), ker nekatere vzgojiteljice zaradi njih načrtno delo prekinijo, druge pa ga znajo organsko povezati s pripravami na praznovanje in s praznovanji samimi.

5. V pretiranem utrjevanju in ponavljanju iste vsebine.

Primer 1:

To napako napravijo vzgojiteljice, ki številna praznovanja, ki imajo v otroški ustanovi namen predvsem v tem, da vnašajo v življenje otrok spremembo, veselje, sproščenost, pojmujejo kot priložnost, ob kateri morajo otroci pokazati »vse, kar znajo«; v ta namen prekomerno vadijo program, s katerim naj bi se otroci izkazali.

Primer 2:

Vzrok tej napaki je lahko tudi v nepoznavanju otrokovih starostnih zmogljivosti in s tem v postavljanju prezahtevnih vzgojnih smotrov; prizadevanja,

da bi jih realizirala, dasi večkrat neuspešna, jemljejo vzgojiteljici mnogo časa, za katerega mora prikrajšati druge vzgojne dejavnosti.

6. V neutemeljenem in nepotrebnem vnašanju novih tem v vzgojno delo, ki jih vzgojni načrt ne predvideva, ker tudi niso potrebne in sicer iz naslednjih vzrokov:

a) ker so že bile vključene in so takega značaja, da ne zahtevajo ponovitve, ampak le priložnostna utrjevanja.

Primer:

Ponovno vnašanje sicer priljubljenih tem, kot so knjižnica, gledališče, pošta — potrebno jih je le utrjevati in to zlasti z igrami, pobude zanje pa dajo največkrat otroci sami;

b) ker so neustrezne za starostno skupino, ker so premalo zahtevne in jih je potrebno vključiti v načrt nižjih skupin (za tiste otroke, ki pa so prvič v ustanovi in to v starejši skupini, pa to opravimo priložnostno in individualno).

Primer:

Tema o umivanju in o pripomočkih za umivanje gotovo ne sodi v načrt intelektualne vzgoje 6—7 letnih otrok, od njih lahko pričakujemo, da vse potrebno že vedo, v zvezi z umivanjem jim je morda še potrebno razvijati privajenosti in navade, to pa ne sodi v intelektualno, ampak v telesno vzgojo;

c) ker v določenih okoliščinah niso zanimive in pomembne.

Primeri:

Teme kot zajci, lastavičja gnezda, štoklje gnezdi, rudar, železarna, tekstilna tovarna, snemanje na televiziji, orodje, s katerim obdelujemo zemljo, valilnica, gradnja hiš itd. so zanimive in razumljive otrokom le v tistih krajih, kjer se v življenju z njimi srečujejo. Zato jih je smiselno vnašati le v teh primerih, v drugih krajih pa namesto teh druge, ki so primerne drugačnim okoliščinam (načrt naj take možnosti predvidi).

d) ker jih je možno vključiti v druge teme in s tem racionalneje izvesti.

Primeri:

Temo popki in brsti je smiselno vključiti v temo pomlad, vendar se izogniti vseh podrobnosti;

temo led in zmrzovanje v temo zima,

temo Titova štafeta v temo 25. maj, dan mladosti,

temo partizani v temo 29. november,

temo kaj delajo naši starši v temo 1. maj, praznik dela itd.;

e) ker presegajo v načrtu za tromesečje (ali v letnem načrtu) za določeno področje predvideno število tem.

Primeri takega obremenjevanja načrta so pogosti zlasti na področju razvijanja govora z vnašanjem preštevilnih zgodb, pravljic, pesmi itd. (npr. namesto predvidenih 6 zgodb in pravljic v 1 tromesečju kar 13 novih);

f) ker teme po svojem osnovnem vzgojnem smotru ne sodijo na vzgojno področje, v katerem so navedene; napaka je še očitnejša, če je tema tudi prezahtevna.

Primeri:

Tema dan varčevanja bi sicer zaradi svoje pomembnosti zaslužila, da jo vključimo v vzgojno delo, vendar na pravo mesto, to je v okvir moralne vzgoje s smotrom navajanja otrok, da zbirajo svoje prihranke (najbolje s konkretno zastavljenim namenom varčevanja, npr. zbrati denar za skupni izlet, darilo). Ob tem bi mogli otrokom na razumljiv način pojasniti pojem in pomen varčevanja. Nikakor pa ne moremo zadostiti tej vzgojni nalogi z eno skupno zaposlitvijo, v okviru katere skušamo otrokom razumsko približati varčevanje ali celo varčevanje kot širšo akcijo, kakršen je namen dneva varčevanja.

Tema teden otroka ne sodi v program intelektualne vzgoje; kljub pomembnosti tedna otroka kot družbene manifestacije skrbi za najmlajše člane družbe, ni potrebno otrok posebej s tem seznanjati (mnogo primernejša priložnost za realizacijo smotrov, ki bi jih s to temo mogli realizirati, je praznovanje dneva mladosti v maju). Prav je, da vzgojiteljica zaradi tedna otroka svojim varovancem nameni v teh 6 dneh še več pozornosti kot sicer in morda uvaja dejavnosti, ki so jim posebno všeč. Podobne teme so še: dan armade, občinski praznik, dan OZN itd.;

g) ker teme same po sebi za predšolsko starostno obdobje niso niti posebej zanimive, niti pomembne in največkrat tudi otrokom težko razumljive.

Primeri:

Teme o nekaterih obrtnikih, kot so pleskar, zidar, ključavničar, dimnikar ipd. ne sodijo v program intelektualne vzgoje, saj jih otroci le redko srečujejo in le malo ali pa sploh ne poznajo produktov njihovih dejavnosti;

teme, ki posegajo globlje v zemljepis, kot je v predšolski dobi potrebno, kot npr. steza, kolovoz, cesta; potok, reka; dolina, hrib ipd. naj ne obremenjujejo programa intelektualne vzgoje;

h) ker so predvidene v načrtu neposredne priprave na šolo in jih v načrt posredne priprave vključujemo le v okviru didaktičnih iger, s katerimi utrjujemo nekatera spoznanja tudi o matematičnih pojmi in predstavah itd.

Primeri:

Teme o velikostnih pojmi, geometrijskih in življenjskih oblikah, odnosih v prostoru, o množicah ipd.

7. V pomanjkljivi in neredni pripravi na vzgojno delo, zlasti v nejasnih, preširokih ali starostni skupini neprimernih vzgojnih smotrih, pa tudi v neizdelanih ali neprimernih metodah.

8. V neučinkovitih izvajanjih vzgojnih dejavnosti, ki preprečujejo realizacijo smotra, ali zahtevajo ponovitve, ki sicer ne bi bile potrebne.

Z našim konceptom vzgojnega programa smo želeli: omejiti navedene pomanjkljivosti, zlasti še vplivati na naslednje:

— Zagotoviti ustrezen obseg (število) vseh vzgojnih dejavnosti in s tem zagotoviti otrokom v različnih ustanovah, pa tudi v isti ustanovi (če je v ustanovi več oddelkov za otroke iste starosti), enotne pogoje za njihov razvoj in s tem tudi enoten start v šoli.

— Vplivati na ustrezno razmerje v številu dejavnosti za realizacijo smotrov in nalog vseh vzgojnih področij, preprečiti favoriziranje nekaterih vzgojnih področij v škodo drugih.

— Zagotoviti ravnovesje vzgojnih dejavnosti za realizacijo vseh smotrov in nalog na posameznih vzgojnih področjih.

— Vplivati na sistematično, postopno vzgojno delo, primerno starostni stopnji, na kontinuiteto vzgojnega dela v nižjih in višjih starostnih skupinah in na skladnost izobrazbene in vzgojne vsebine, ki jo posredujemo otrokom v posameznih starostnih obdobjih.

— Usmerjati vzgojiteljice, izvajalke vzgojnega programa, pri odločitvah ne le glede vsebine posameznih enot programa, ampak tudi glede obsega in globine vsebinskih enot, ki jih vsebuje vzgojni program. To pa smo želeli doseči z razčlenitvijo smotrov ob posameznih vsebinskih enotah.

Program posredne priprave na šolo

Intelektualna vzgoja

Teme, ki jih vključuje načrt intelektualne vzgoje, razdelimo na naslednje skupine:

- spoznavanje prirode,
- spoznavanje okolice,
- spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi,
- spoznavanje družbe,
- razvijanje govora,
- utrjevanje matematičnih in drugih predstav z didaktičnimi igrami.

Pomen posameznih skupin tem:

S p o z n a v a n j e p r i r o d e

S to skupino tem želimo:

— Zadovoljiti otrokov interes, ki ga vzbujaajo prirodni objekti (rastline, živali, dogajanja v prirodi, zlasti izpremembe v letnih časih).

— Usmeriti njegovo pozornost na tiste pojave in dogajanja, ki jih sam ne opazi, so pa pomembna za otrokovo praktično življenjsko dejavnost v predšolski dobi in za kasnejše razširjeno in poglobljeno spoznavanje prirode, ki mu ga bo posredoval pouk v šoli.

— Vzpodbuditi otroka k opazovanju in mobilizirati vse ostale intelektualne funkcije.

S p o z n a v a n j e o k o l i c e

S to skupino tem želimo:

— Otroku pomagati, da bo spoznal ambient, v katerem živi in se giblje: sprva najožje, domače okolje, nato večjo širino prostorov, cest in ulic, javnih zgradb, predvsem tistih, ki so pomembne za to, da se otrok znajde v okolici in v njej uspešno deluje.

S p o z n a v a n j e ž i v l j e n j a i n d e j a v n o s t i l j u d i

S to skupino tem želimo:

— Zadovoljiti otrokov interes, ki ga dejavnosti ljudi in njihovi produkti v njem vzbudijo.

- Usmeriti njegovo pozornost tudi na dejavnosti, ki jih sam ne opazi.
- Mobilizirati ob tej vsebini njegove intelektualne funkcije.
- Ustvariti osnove (interes in sposobnosti dojemanja) za razširjeno in poglobljeno spoznavanje, ki mu ga bo omogočila šola.
- Opozoriti otroka na pomembnost človekovega dela, na povezanost dejavnosti različnih ljudi pri pridobivanju dobrin, ki jih v življenju vsi potrebujemo in s tem vplivati tudi na pozitiven čustven odnos do ljudi — proizvajalcev in ustvariti v njem željo in pripravljenost, da se bo v to dejavnost čimprej (do neke mere že zdaj) vključil.

S p o z n a v a n j e d r u Ź b e

S to skupino tem želimo:

- V osnovi zadovoljiti otrokov interes in ga ustrezno čustveno usmerjati ob nekaterih družbenih pojavih, ki jih tudi otrok registrira, čeprav jih zaradi njihove kompleksnosti ne more niti spoznati, še manj pa razumeti. V ta namen izkoriščamo zlasti praznike, pa tudi nekatera druga — zelo vidna dogajanja v družbenem življenju.

R a z v i j a n j e g o v o r a

S to skupino tem želimo: z različnimi metodami (posredovanje pravljic in zgodb, dramatizacije, deklamacije, branje ali pripovedovanje) prispevati k uresničevanju skupine zelo zahtevnih in pomembnih smotrov intelektualne vzgoje: razviti aktivni in pasivni ustni govor v materinščini, da bo na njem lahko učitelj v šoli gradil naslednjo stopnjo: pismeni govor. Prav tako pomemben smoter, na katerega moremo in moramo misliti že v predšolski dobi, je: vzbuditi v otroku dober odnos do pisane besede, do knjige.

U t r j e v a n j e m a t e m a t i č n i h i n d r u g i h p r e d s t a v z d i d a k - t i č n i m i i g r a m i

S to skupino tem želimo z metodo igre strniti in utrditi tista spoznanja o množicah, o barvah, o oblikah, o velikostih in o drugem, kar je spoznal v predšolski dobi največkrat igraje ali v drugih aktivnostih nehote in nevede in mu s tem pomagati pri prvih korakih k zavestnemu in namernemu osvajanju znanja — k učenju.

Podrobni program intelektualne vzgoje, ki sledi, je rezultat preizkusa, ki smo ga izvedli v l. 1965/66 in 1966/67 v 23 oddelkih v Sloveniji. Preizkus je pokazal, da je program v tem obsegu in z vsebinskimi enotami, ki jih vsebuje, izvedljiv v različnih okoliščinah, v katerih delujejo vzgojno varstvene ustanove v Sloveniji.

Kljub temu naj vzgojiteljice, ki bi se tega programa poslužile pri načrtovanju lastnega dela v oddelkih priprave otrok na šolo, prikazanega obsega tem in vsebinskih enot s področja intelektualne vzgoje ne jemljejo kot normo, ki jo je brezpogojno potrebno realizirati, ampak predvsem kot pripomoček za orientacijo, ki naj zagotovi ravnovesje med temami različnih vsebinskih skupin, pomaga kontrolirati obseg vzgojnih dejavnosti in vzpodbuja k racionalizaciji vzgojnega dela za dosego čimbolj ustreznega obsega vzgojnih dejavnosti in razmerja med njimi.

Število tem iz posameznih skupin s področja intelektualne vzgoje po tromesečjih

I. tromesečje:

- 6 tem iz skupine spoznavanje prirode,
- 2 temi iz skupine spoznavanje družbe,
- 4 teme iz skupine spoznavanje okolice in orientacija v njej,
- 13 tem iz skupine spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi,
- 1 tema iz skupine ostalo,
- 6 tem za utrjevanje in za teme, ki v načrtu vsebinsko niso določene, ker so pogojene po krajevnih in drugih okoliščinah,
- 21 tem iz skupine razvijanja govora:
  - pravljice ali zgodbe 6 tem,
  - deklamacije 6 tem,
  - dramatizacije 3 teme,
  - branje v nadaljevanjih 6 tem (18 nadaljevanj),
- 7 tem iz skupine utrjevanje matematičnih in drugih predstav.

II. tromesečje:

- 9 tem iz skupine spoznavanje prirode,
- 3 teme iz skupine spoznavanje družbe,
- 11 tem iz skupine spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi,
- 1 tema iz skupine orientacija v okolici,
- 4 teme za utrjevanje vsebine zgoraj omenjenih skupin tem, ki utrjevanje zahtevajo in ki so pogojene po krajevnih in drugih okoliščinah,
- 22 tem iz skupine razvijanja govora:
  - pravljice ali zgodbe 6 tem,
  - deklamacije 6 tem,
  - dramatizacije 3 teme,
  - branje v nadaljevanjih 7 tem (21 nadaljevanj),
- 12 tem iz skupine utrjevanja matematičnih in drugih predstav z didaktičnimi igrami.

Opomba: V III. tromesečju je obdobje novoletnega praznovanja, zato mora vzgojiteljica del časa v decembru nameniti čimbolj sproščenemu praznovanju novoletne jelke; čeprav naj tudi v tem času delo poteka organizirano in načrtno, je treba računati z raznimi prireditvami, obiski (gledališče in druge predstave za otroke), pripravami daril, obdarovanjem ipd. Številčni obseg in seveda tudi vsebina tem naj to omogoča.

III. tromesečje:

- 17 tem iz skupine spoznavanje prirode,
- 9 tem iz skupine spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi,
- 4 teme iz skupine spoznavanje družbe,
- 1 tema iz skupine spoznavanja okolice,
- 20 tem iz skupine razvijanja govora:
  - pravljice ali zgodbe 6 tem,
  - deklamacije 6 tem,
  - dramatizacije 3 teme,
  - branje v nadaljevanjih 5 tem (15 nadaljevanj),
- 7 tem iz skupine utrjevanje matematičnih in drugih predstav.

Vsebina in smotri programa intelektualne vzgoje,
opombe ter navodila za izvajanje programa

I. tromesečje

Vsebina	Smotri	Opombe, navodila za izvajanje
Spoznavanje prirode: jesen, praznik jeseni: spremembe v jeseni (rastline: cvetlice, listje, trava, jesenski gozdni plodovi: kostanj, želod);	Otroci naj spremljajo spre- membe v naravi, se jih vese- lijo (spoznajo naj tudi nepri- jetne) in spoznajo obveznosti človeka v zvezi z njimi; pospe- šujemo opazovanje in namerno pozornost; ločijo naj hrast od kostanja po listu in plodu;	Z vsebino jeseni kot letnega časa se otroci večkrat srečajo in njegove značilnosti spozna- vajo na sprehodih, v zgodbah in pesmih, utrjujejo jih v raz- govorih, ob slikah, ob likovnem izražanju, ob ritmičnem gi- banju in telesnem razgibava- nju itd.
gobe (nekaj vrst gob, ka- ko gobe nabiramo);	utrdimo nekatera spoznanja in jih dopolnimo z novimi, vpli- vamo na previdnost pri nabi- ranju gob;	Ker so nekateri pojavi, ki jih otroci v jeseni, pa tudi v osta- lih letnih časih opazujejo, v različnih krajih različni, naj vzgojiteljice osnovno temo pri- lagodijo različnim okoliščinam svojega kraja.
sadje v vinogradu in sa- dovnjaku, kako uživamo sadje in zelenjavo;	razvijamo pojme: sadovnjak, vinograd; spoznajo oz. utrdijo in dopolnijo naj imena ter upo- ravnost nekaterih vrst sadja;	Glede na vsebinsko bogastvo, praktično neizčrpno vsebino te teme, pa jo je treba vsebinsko omejiti in posamezne podteme v načrtu določiti. Priporočljivo je tudi izvesti praznik jeseni, vendar na prostem in s tem praznovanjem obogatiti vsebi- no sprehodov oziroma bivanja na prostem.
drevje v jesenskem času (v sadovnjakih oz. vrto- vih in v gozdu);	razvijamo osnovne pojme: sad- no drevje, okrasna drevesa, gozdna drevesa, seznanjamo s posameznimi vrstami sadnih dreves in sadja;	
jesensko vreme in tem- peratura jeseni ter kako se v jesenskem vremenu oblačimo in obuvamo;	vzpodbujamo k opazovanju, utrjujemo in bogatimo besedni zaklad z izrazi, ki označujejo vremenska stanja in izpre- membe (deževno, dežuje, sla- na, megla, toplo, vlažno ipd.); razvijamo sposobnosti organi- ziranega sodelovanja v razgo- voru: poslušajo naj tistega, ki govori, naj mu ne segajo v be- sedo, svojo misel naj navežejo na že izrečeno; navajamo jih na zdrav način oblačenja;	Vreme močno vpliva na dejav- nosti otrok v vseh letnih časih, zato je prav, da to temo v načrt vzgojnega dela večkrat vklju- čimo, vendar le kot kratko in- formacijo in vzpodbudo za opazovanje, dopolnjujemo in utrjujemo pa jo lahko ob vre- menskem koledarju; vremen- ske situacije lahko otroci več- krat tudi likovno izrazijo.
priprava nekaterih gozd- nih živali na zimo in se- litev ptic; ptice — 3—4 vrste ptic selivk, ki jih otroci vi- dijo v okolju, v katerem živijo, ptice selivke se spomladi vračajo;	utrdijo in dopolnijo naj spo- znanje o življenju ptic, spo- znajo naj njihovo vztrajnost, izkoristimo ptice tudi kot pri- mer za domovinsko ljubezen; obogatimo nekatera sicer po- vršna spoznanja, vplivamo na razvoj pozornosti in spomin-	Živali so dobri znanci otrok, z njimi se srečujejo v naravi, z nekaterimi doma, druge po- znajo s slik in zgodb; radi jih likovno izražajo, posnemajo načine oglašanja in gibanja ipd. Zato je prav, da jih teme- ljiteje spoznajo; vzgojna po-

<p>priprava nekaterih gozdnih živali na zimo, spremembe, ki jih na živalih opazujemo, značilnosti prezimovanja. Op.: Izberemo 4—5 vrst živali, ki so otrokom glede na okolje blizu;</p>	<p>skih sposobnosti; posredujemo spoznanje, da so živali koristne, nekatere pa tudi škodljive; kakšen odnos naj zavzame človek do njih;</p>	<p>membnost teh tem je zelo povečana, če z njimi izkoristimo tudi vplivanje na čustvovanje otrok in pomoč živalim. Op.: Načrt mora vzgojiteljici dati možnost, da podrobnejšo izbiro tem o živalih prilagodi določenim okoliščinam svojega kraja.</p>
<p>zdravilna zelišča in čaji.</p>	<p>otroke seznanimo z izvorom in pomenom ter prispevamo k temu, da jih bodo v primeru potrebe radi uživali;</p>	
<p>S p o z n a v a n j e d r u Ź b e Dan mrtvih (pokopališče, grobovi, grobove krasimo);</p>	<p>seznanimo jih z navedenimi pojmi, vzbujamo spoštovanje do umrlih borcev za svobodo in drugih ljudi, vzbujamo estetska čustva ob krasitvi grobov;</p>	<p>Op.: Otroci se ne morejo izčrpno seznaniti z vsebino takega praznika; dovolj je, da izvedo najnujnejše in ob teh spoznanjih ob prazničnem vzdušju, ki ga ustvarjajo priprave na praznovanje in praznovanje samo, doživijo čustva, določena z vsebino praznika.</p>
<p>Dan republike (svoboda domovina, sovražnik, osvobodilna borba, Tito, praznik je spomin na osvoboditev, naša zastava);</p>	<p>oblikujemo osnove nekaterih pojmov, bogatimo besedni zaklad in širimo obzorje, vzbujamo odnos do domovine;</p>	<p>Gl. opombo zgoraj!</p>
<p>S p o z n a v a n j e o k o l i c e i n o r i e n t a c i j a v n j e j otročka ustanova: kako se imenuje, prostori in inventar v njej, čuvanje inventarja; kako pridejo posamezni otroci do ustanove, nekateri vidnejši objekti, ki jih srečujejo med potjo (stavbe, tovarne, železniška proga ipd.);</p>	<p>spoznajo in utrdijo naj svoj domači naslov in naslov ustanove, ki jo obiskujejo; orientirajo naj se v stavbi in spoznajo nazive prostorov v njej; vplivamo na samostojnost otrok pri prihajanju v ustanovo in odhajanju iz nje, širimo obzorje in bogatimo besedni zaklad z ustreznimi besednimi vrstami, ki jih ob priložnosti, ki nam jo daje tema, uporabljamo.</p>	<p>V načrtu je potrebno vse leto nameniti potrebno pozornost utrjevanju te teme.</p>
<p>S p o z n a v a n j e ž i v l j e n j a i n d e j a v n o s t i l j u d i Kako naj se otroci vedejo v otroški ustanovi (prijahanje, odhajanje, pozdravljanje, sezuvanje in obuvanje copat, sodelovanje pri igrah in zaposlitvah ipd.);</p>	<p>Opozoriti na pomen urejenega življenja v skupini; posredovati nekaj novih izrazov; vplivati na tovariške odnose med otroki;</p>	<p>Čeprav bomo to temo med letom še utrjevali, je prav, da ji namenimo največ pozornosti prav v I. tromesečju, kasneje pa po potrebi dopolnujemo.</p>

Vsebina	Smotri	Opombe, navodila za izvajanje
Kako smo preživelimi poletje;	Smoter je razviden tudi iz opombe; vplivati na spominske sposobnosti (obnavljanje), na orientacijo v času (obnavljanje dogodkov po zaporedju, kot so se dogajali); usposabljanje in navajati otroke na sodelovanje v razgovoru;	Otroci se radi pogovarjajo o vtisih, ki so jih dobili npr. med počitnicami. Tema naj bi prispevala k ponovnemu kontaktu otrok med seboj, ko se vrnejo v ustanovo, oziroma naj bi povezala otroke, ki se še ne poznajo; omogočila naj bi jim, da počitniška doživetja povežejo z življenjem v ustanovi.
trgovina (kako kupujemo, nekaj vrst trgovin)	posredujemo ali utrjujemo in poglobljamo nekatera osnovna spoznanja, ki jih vsebuje tema; usposabljanje otrok za samostojno in kulturno nakupovanje; bogatimo besedni zaklad z besednimi vrstami, ki so v zvezi s temo (samostalniki za oznako različnih vrst trgovin, glagoli: prodaja, kupuje, odmeri, tehta, zračuna itd.);	Tema je za otroke privlačna, posreduje jim pobude in vsebino za ustvarjalno igro, vzpodbuja jih k dejavnostim za pripravo sredstev oz. obveznosti (npr. izdelava denarnic in drugih pripomočkov, skrb za sredstva, ki naj jih otroci za igro poiščejo doma itd.).
prometni predpisi za pešce (predpisi, ki jih morajo poznati za varno pot v ustanovo in iz nje domov; vloga semaforov, miličnika, prehodi za pešce; leva in desna smer; otroci naj brez potrebe ne hodijo po zelo prometnih krajih);	spoznajo oz. utrdijo naj spoznanja o osnovnih prometnih predpisih, o načinu gibanja pešcev v prometu, ki jim zagotavlja varnost; navajamo jih na orientacijo v levi in desni smeri;	Prav je, da temi o prometu namenimo že v prvih mesecih dovolj pozornosti.
vozila v prometu (kje vozijo po cestišču, kako nakazujejo smer);	zadovoljimo interes otrok, vplivamo na varnost v prometu;	
vozila mestnega prometa (ali lokalnega) in navajanje na uporabo;	vplivamo na samostojnejšo in varnejšo uporabo vozil mestnega oz. lokalnega prometa in na kulturno vedenje v njih;	Možno je uporabiti zelo privlačno pa tudi učinkovito metodo skupne uporabe vozila (avtobus, vlak itd.) bodisi za prevoz po mestu, bodisi za prevoz na krajši izlet v okolico.
pospravljanje pridelkov na vrtovih in na polju, nabava ozimnice, kurjave in konzerviranje;	spoznajo naj nekatere razlike v načinu življenja v mestu in na deželi ter medsebojno odvisnost kmetov in meščanov; spoznajo naj tudi nekatere preproste delove postopke, ki jih lahko v svojem okolju opazujejo; vzbujamo spoštovanje do dela;	Osnovni vir informacij v zvezi s to temo je neposredno opazovanje dejavnosti ljudi; glede na to in ker je tema vsebinsko obsežna, ne bomo otrokom v njenem okviru posredovali podrobnih spoznanj, ampak le okvirne, kasneje pa bi izkoristili tudi številne možnosti utrjevanja te vsebine.
bolezni, vzroki obolenj, zdravnik (vzroki obolenj,	vplivamo na samostojnejšo skrb otrok za zdravje, v tej	Tema je prav v tem letnem času zelo aktualna, saj omo-

kako jih preprečujemo, kako ravnamo, če zbolimo; zdravnik, ambulanta, bolnica, zdravila);

zvezi posredujemo najnujnejša spoznanja; zvedo naj, zakaj je potrebno obiskati zdravnika, preprečujemo oz. odpravljamo strah pred zdravnikom in zdravstvenimi posegi in preprečujemo oz. zmanjšujemo odpor do uživanja zdravil, vplivamo pa tudi na previdno uporabo zdravil;

goča ne le realizacijo nekaterih smotrov intelektualne vzgoje, ampak tudi nekaterih smotrov telesne vzgoje.

Zaradi vsebinske obsežnosti teme pa je potrebno, da v skladu s smotri njen obseg omejimo na najnujnejše, opuščamo pa podrobnosti.

zobozdravnik, skrb za zdrave zobe;

gl. opombe!

Tema o zobozdravniku in o skrbi za zdrave zobe bo v tem času aktualna predvsem v oddelkih, v katerih bo vzgojiteljica ugotovila, da otroci še niso dovolj seznanjeni z osnovami zobne higiene in zdravljenja zob. Kjer pa so to nalogo opravili že starši, bo vzgojiteljica izkoristila le še nekaj možnosti za utrjevanje teh spoznanj, za navajanje in morda tudi za preprečevanje ali celo odpravljanje strahu pred zobozdravnikom (npr. skupni obiski v zobozdravstveni ordinaciji, ustvarjalne igre, ki tem obiskom običajno sledijo).

knjižnica (kaj je, kje je v bližini, kako je urejena, kako si izposodimo knjige, skrb za knjige)

seznanjamo, kje lahko otroci dobijo knjige (slikanice), vplivamo na samostojno in kulturno obiskovanje knjižnice, vzbujamo interes za knjige in skrb za izposojene;

Tema je za otroke zelo privlačna in široko uporabna tako za različne kombinacije skupinskih dejavnosti, npr. ogled knjižnice, povezan s sprehodom, redno izposojanje in vračanje knjig, tudi povezano s sprehodom; uprizorjanje vsebine, ki bi jo otroci opazovali v knjižnici, v ustvarjalni igri.

nedeljski doživljaji;

olajšamo otroku prehod po eno oz. dvodnevem presledku v ustanovo; pospešujemo samostojno in sproščeno pripovedovanje pa tudi organizirano in povezano sodelovanje v razgovoru; vplivamo na medsebojne odnose s tem, da razvijamo v otrocih interes za doživljanje drugih; oblikujemo predstave o času (časovna zaporednost dogodkov), ter izraze zanje; širimo zemljepisno obzorje otrok (če opisujejo izlete);

Načrtno predvidimo to temo le enkrat v tromesečju in jo takrat izvedemo kot samostojno zaposlitev; v ta namen pa izkoristimo tudi ostale priložnosti (npr. na sprehodih, med prehodi, pri individualnih zaposlitvah).

<p>Ostalo</p> <p>časovna razporeditev dneva, nekateri časovni pojmi.</p>	<p>oblikujemo osnovne pojme v zvezi s časom (pozno, zgodaj, pravočasno, zjutraj, dopoldne, popoldne, zvečer); vplivamo na pravočasno prihajanje otrok k zaposlitvam; vplivamo na pravilno izražanje glede časovne razdelitve dneva (zlasti glede na dnevni red v ustanovi);</p>	<p>Temu je potrebno nameniti v I. tromesečju čas ene skupne zaposlitve, utrjevati pa jo je potrebno priložnostno (npr. ob jutranjem zbiranju otrok, preden odhajajo domov).</p>
<p>Razvijanje govora</p> <p>pravljice in zgodbe (mesečno 2 novi pravljici ali zgodbi, skupno v tromesečju 6);</p>	<p>bogatimo besedni zaklad, razvijamo sposobnost samostojnega, sproščenega in razumljivega pripovedovanja v stavkih (vsaj v enem celem stavku izraziti misel, po možnosti tudi v večih zaporednih stavkih) — zahtevnost smotra zavisi od razvojne stopnje otrok v skupini;</p>	<p>Predlagano število pravljic ali zgodb ustreza duševnim potrebam predšolskega otroka v starosti od 6—7 let. [V tej dobi je bolj kot pri mlajših otrocih potrebno posredovati tudi vsebine iz resničnega življenja, razna prirodna in družbena dogajanja.] Pravljice in zgodbe vzgojiteljici omogočajo, da s temeljito obdelavo teh tekstov (obnavljanje, dramatizacije itd.) prispeva k realizaciji številnih smotrov jezikovne vzgoje pa tudi drugih vzgojnih smotrov. Večje število pravljic ali zgodb pa vodi v naglico in površnost in vzgojiteljico omejujejo predvsem na pripovedovanje, pri katerem so otroci manj aktivni, kot pri drugih metodah, ki jih omogočajo nadaljnje obdelave pravljic. (Ne smemo pozabiti tudi na možnosti obdelave pravljic in zgodb za doseganje smotrov estetske vzgoje, npr. gibalno ritmične, glasbene, likovne dejavnosti.) Na izbiro pravljic in zgodb naj vpliva naslednje: starostna oz. razvojna stopnja otrok, letni čas in koledar (prazniki!), vsebina in smotri glasbene, ritmično gibalne, likovne in moralne vzgoje. Vzgojiteljica naj izkorišča tudi nove vire, da popestri »železni repertoar« otrokom že znanih pravljic z dodajanjem novih.</p>
<p>deklamacije — 6</p>	<p>besedni zaklad bogatimo tudi z besednimi vrstami, ki jih v navadnem govoru navadno ne uporabljamo, vplivamo na natančno izgovorjavo (končnice)! in na primerno glasen govor;</p>	<p>Predvideno število 6 deklamacij v enem tromesečju je realno. Pri tem moramo upoštevati zlasti naslednje: — Da ni potrebno, da bi se otroci vse pesmi naučili (zadostuje, če si dobro zapomnijo,</p>

dramatizacije; mesečno 1 nova, torej 3 v enem tromesečju;

branje (pripovedovanje) v nadaljevanjih (daljša zgodba ca. 3-krat tedensko po 8—10 minut).

razvijamo sposobnost pripovedovanja, ki je vezano na vsebino po tekstu; vplivamo na sproščenost pri govoru; razvijamo reproduktivno in produktivno fantazijo, sposobnost pozornega poslušanja; vplivamo na primerno glasen govor in jasno izgovarjavo ter na sposobnost izražanja z mimiko in kretnjami; gl. tudi opombe;

u posabljamu za pozorno poslušanje, razvijamo sposobnost namernega obnavljanja, prispevamo pa tudi k ostalim smotrom jezikovne vzgoje (bogatenje besednega zaklada, odnos do knjige itd.); gl. tudi opombe!

tako da jih lahko obnavljajo, samo nekatere, druge samo delno — posamezne kitice, nekatere pa samo poslušajo). Vsako pretirano memoriranje, zlasti motivirano z željo pokazati, »koliko so se otroci v ustanovi naučili«, pa moramo odklanjati, ker zavira enakomerno vsestransko oblikovanje otrok in kvarno vpliva na otrokov odnos do pesmi kot estetskih vrednot.

— Da naj postane pesem kot estetska vrednota stalna otrokova spremljevalka. Obogati mu razna doživetja v naravi. Nekatero pesmi je zelo primerno posredovati na prostem, ko pridejo otroci v neposreden stik z objekti, ki nastopajo v pesmi, s pesmimi (v obliki deklamacij in v glasbeni obliki) popestrimo otrokom tudi doživetja ob praznikih; z njimi otroci svoja doživetja izražajo npr. v okviru proslav in z nastopi ob drugih priložnostih). Tudi izbira deklamacij naj ustreza razvojni stopnji otrok, letnemu času in koledarju, zlasti praznikom in vsebini ter smotrom glasbene, ritmične, likovne in moralne vzgoje.

Dramatizacije so pomembne pobude, da otroci utrjujejo vsebino pravljic in zgodb in jo spominsko utrdijo, jo samostojno govorno izražajo in se ob nastopanju pred resničnimi ali namišljenimi gledalci sprostiti. Zato število 3 dramatizacij v enem tromesečju ni pretirano in je ne le izvedljivo, ampak tudi potrebno, če naj dobro izkoristimo vse možnosti za realizacijo smotrov jezikovne vzgoje in tudi nekaterih drugih vzgojnih področij.

Branje oz. pripovedovanje v nadaljevanjih ni zamišljeno kot samostojna skupinska usmerjena zaposlitev, kot so druge oblike jezikovne vzgoje, ampak pogostejše, večkrat le vmesne dejavnosti (npr. ob čakanju na kosilo ali malico, ob

vrnitvi s sprehoda, v prehodih, ki naj otroke umirijo ipd.). Po tem kriteriju 3-kratno branje v nadaljevanjih lahko vzamemo kot enoto, ki je časovno enakovredna drugim skupnim zaposlitvam.

Branje v nadaljevanjih (lahko je tudi samo pripovedovanje ali kombinacija branja in pripovedovanja, kar lahko ugodneje kot samo branje vpliva na kontakt med vzgojiteljico in otroki) je lahko, če je dobro izvedeno, tudi pomemben prispevek k pripravi otrok na šolo. Vzdrževanje interesa za neko vsebino dalj časa gotovo prispeva k trajnejšemu interesu otrok za vsebino bodočega šolskega dela, hkrati pa jim razvija za to potrebne spominke, miselne in še druge sposobnosti.

Za branje oz. pripovedovanje v nadaljevanjih imajo vzgojiteljice naslednje možnosti:

— da so sestavni, vendar manj zahtevni deli skupnih usmerjenih zaposlitev (npr. uvajanje v vsebino likovnega ponazarjanja ali samo kot pobuda za iskanje samostojnega likovnega izraza otrok) ali kot njen samostojni zaključni del (npr. v kombinaciji z glasbeno zaposlitvijo);

— da so v ugodnem vremenu sestavni deli sprehodov (priložnost za menjanje aktivnosti ali za fizični počitek otrok na cilju sprehoda); kot vsebinsko napolnitev krajših časovnih intervalov (otroci čakajo) in ob priložnostih, ki zavise tudi od organizacijske strukture delovnega časa v posameznih ustanovah.

Če pomislimo na te možnosti, imajo vzgojiteljice v povprečju vsaj vsak drugi dan po 5 minut časa, da otrokom berejo zgodbo v nadaljevanju, če dobro izkoristijo čas in delo organizirano poteka.

Izbiro teksta za branje (pripovedovanje) v nadaljevanjih usmerjajo podobni vidiki, kot izbiro ostalih zgodb in pravljic

(zrelost otrok, letni čas in koledar, potrebe ostalih vzgojnih aktivnosti), razen tega pa je potrebno misliti tudi na ustrezen obseg, ki po eni strani omogoči branje v nadaljevanjih, po drugi pa omogoči razdelitev celotne vsebine na krajše, med seboj povezane, vendar pa v sebi zaključene odlomke.

Pripombe k načrtu razvijanja govora (v enaki meri, kot za I. tromesečje, veljajo tudi za ostali dve obdobji): Razen navedene vsebine in smotrov razvijanja govora s pravljičami oziroma zgodbami, deklamacijami, dramatizacijami ter branjem oziroma pripovedovanjem v nadaljevanjih pa pomembno prispevajo k realizaciji številnih smotrov govorne vzgoje v predšolski dobi tudi lutkovni prizori (z lutkami igra vzgojiteljica pa tudi otroci sami), razgovori, pripovedovanje vzgojiteljice in otrok (ob neposrednem opazovanju, ob ponazorilih in tudi brez njih) in podobne oblike, ki pa so v vzgojni načrt vključene kot metode izvajanja vsebine in uresničevanja smotrov v okviru področij spoznavanja prirode, družbe, življenja in dejavnosti ljudi; v vzgojnem delu pa so predvidene tudi kot metode uresničevanja nekaterih smotrov moralno delovne in družbene pa tudi telesno zdravstvene in estetske vzgoje.

V ilustracijo teh možnosti naj služi naslednji primer:

S spoznavanjem prirode, družbe, življenja in dejavnosti ljudi, pri igrah si otroci bogatijo besedni zaklad npr. s samostalniki, ki označujejo rastline, živali, predmete, z glagoli, ki označujejo npr. dejavnosti ljudi v raznih poklicih, vrste gibanja živali, premikanja vozil . . ., pridevniki, ki označujejo npr. lastnosti ljudi, živali, predmetov, rastlin; na sprehodih, pri telovadbi si bogatijo besedni zaklad s krajevnimi prislovi (označevanje odnosov v prostoru), s predlogi, pri igrah pa tudi pri telovadbi se seznanjajo s števnikami (glavnimi in vrstilnimi) ter osvajajo zaimke (osebne, svojilne, kazalne); doživetja ob raznih predmetih, obnavljanje vsebine pravljič, zgodb, dogodkov iz življenja posameznikov in skupine jih vzpodbujajo k vezanemu, sproščenemu in samostojnemu pripovedovanju itd.

Utrjevanje matematičnih in drugih predstav z didaktičnimi igrami

Vsebino tem določi vzgojiteljica sama glede na okoliščine (npr. glede na to, katere predstave je treba še posebej utrjevati, s katerimi matematičnimi pojmi so se otroci srečali ipd.

Kot primer navajamo nekaj iger in ustreznih vzgojnih smotrov, ki jih je z njimi možno uresničevati.

(Za vse didaktične igre je treba izdelati pravila!)

Vsebina	Smotri	Opombe, navodila za izvajanje
Primeri: didaktične igre »leti — leti«, »vozi se...« in podobne variante;	vplivamo na vztrajno pozornost, na osnovno sposobnost klasifikacije v okviru splošnih pojmov, bogatenja besednega zaklada z glagoli, ki izražajo razne vrste gibanja;	Začnemo lahko s slikami, nato nadaljujemo brez slik.
lotto »sadje, zelenjava« in podobno;	utrjujemo spoznanja in izraze o sadju, zelenjavi, osnovne sposobnosti klasifikacije, razlikovanja bistvenega od nebistvenega;	
uganke (najprej s slikami, nato brez, najprej jih zastavlja vzgojiteljica, nato otroci sami);	utrjujemo pojme; vplivamo na domiselnost, na uresničevanje nekaterih smotrov jezikovne vzgoje (utrjevanje besednega zaklada; samostojno in sproščeno ter drugim razumljivo izražanje idr.);	Vsebina ugank naj bo v skladu s smotri.
poišči, pobarvaj ipd. enako velike (največje, najmanjše...) kroge, trikotnike, štirikotnike;	razvijamo in preverjamo predstave o velikosti, sposobnosti primerjanja velikosti in oblik;	
vzgojiteljica pripoveduje (npr. zgodbo v smislu: mama je poslala otroka v trgovino, da kupi:... otroci končajo stavek najprej z besedami, nato likovno);	razvijamo namerno pozornost, zapornitev in obnavljanja; sposobnost jasnega likovnega izraza določene vsebine; vplivamo na hitro reakcijo;	
	Z ustvarjalnimi igrami uresničujemo smotre intelektualne vzgoje (utrjevanje spoznanj, vzbujanje interesa za nova spoznanja, delno tudi smotre razvijanja govora), odvisno od vsebine — pa tudi smotre moralno delovne, estetske in telesne vzgoje;	Ustvarjalne igre v načrt niso direktno vključene, ampak jih je možno in tudi potrebno vključiti kot metode izvajanja določenih tem, npr. tem o spoznavanju dela in življenja ljudi in sicer kot skupinske in individualne, kot usmerjene in kot svobodno izbrane dejavnosti.
II. tromesečje		
Spoznavanje prirode zima, prvi zimski dan, vreme pozimi;	spoznajo naj izpremembe v zimskem času ter odvisnost med različnimi pojavi, ki jih lahko opazujejo v tem času (npr. temperatura, zmrzovanje, različne, izpreminjajoče se lastnosti snega, vpliv zime na rastline); s praznovanjem prvega zimskega dne jim pripravimo pri-	Tema o vremenu je pomembna ne le pozimi, ampak v vseh letnih časih, saj so z vremenom povezane mnoge dejavnosti otrok doma in v otroški ustanovi, z vremenom je povezan tudi način oblačenja in obuvanja otrok; ker pa dobijo otroci potrebne informacije in tudi pobude za opazovanje vre-

jetno doživetje, uvajamo pa jih tudi v orientacijo v času;

menskih pojavov po različnih poteh, ne le po poti skupnih zaposlitev, izkoriščamo te le za kratke dodatne informacije, dodane k informacijam o letnem času. Razen tega naj bi otroci tudi vodili vremenski koledar in na njem vsak dan ugotavljali vremensko situacijo in jo morda kdaj pa kdaj tudi likovno izrazili.

ptice pozimi, nekaj vrst ptic);

razlikujejo in pravilno naj poimenujejo ptice, ki jih v svojem okolju pogosto vidijo; vplivamo na otroke, da bodo vztrajno skrbeli za ptice;

Priporočljivo je, da so teme o živalih predvidene v vseh treh tromesečjih, a toliko okvirno, da dajo vzgojiteljicam, ki delajo v različnih okoliščinah, možnost, da jih okoliščinam prilagodijo.

gozdne živali pozimi, skrb zanje (lovec, gozdar — npr. divji zajec, jež, veverica, medved; glavne značilnosti, način življenja pozimi, v tej zvezi zgradba in funkcionalnost živalskega telesa, odnos živali do človeka);

vplivamo na natančnost opazovanja in razvijamo sposobnost primerjanja; poglobljamo nekatera spoznanja o živalih in stopnjujemo interes zanje;

domače živali, skrb človeka zanje in njihova korist (npr. mačka, pes, ovca, gos, prašič...; glavne značilnosti, ki so opazne že na zunaj, način življenja pozimi, korist: npr. perje, puh, meso);

širimo in poglobljamo jim spoznanja, ki so morda površna in nepopolna; seznanijo naj se z izvorom nekaterih vrst hrane ter z drugimi koristmi, ki jih ima človek od živali;

drevje: iglasto in listnato;

posredujemo osnovne pojme o iglavcih in listavcih, vzpodbujamo jih k opazovanju razlik, npr. med smreko, jelko in borom; posredujemo jim doživetje lepote zasneženega gozda; gl. tudi opombo!

Drevje, iglasto in listnato, srečujejo otroci na sprehodih v gozd ali park (posebno pozornost pa vzbuja sadno drevje zaradi privlačnosti v dobi cvetenja in zorenja plodov); zato je drevje primeren objekt za opazovanje in ugotavljanje ter primerjanje izprememb, ki jih pogojujejo zlasti letni časi; ob pripravah na novoletno praznovanje naraste zanimanje za iglavce (novoletna jelka) in ob izbiri drevesca za okrasitev se nudi vzgojiteljici priložnost otrokom posredovati ali pa utrditi osnovna spoznanja o vrsti iglavcev. Tema omogoča uvajanje otrok v preproste kla-

lončnice, rastline v prirodnem kotičku in razne rastline (vejice, ki jih prinesemo od zunaj), ki se pozimi razcvetejo na toplem;

južno sadje (ca. 5—6 vrst južnih sadežev, npr. pomaranče, limone, banane, datelji, ananas: opis, pravilno poimenovanje, izvor, način in pomen uživanja);

prirodni pojavi, ki so pogojeni po posebnostih kraja, v katerem je oddelek (npr. zgodnji znaki pomladi, veter, poplave ipd.)

S p o z n a v a n j e d r u Ź b e

ново leto, novoletna jelka;
(leto kot časovna enota; priprava na praznovanje in praznovanje);

seznaniti jih želimo z odvisnostjo med temperaturo, svetlobo, vlago in rastjo cvetlic, z imeni nekaterih lončnic; vzbujamo veselo pričakovanje izprememb na vejicah in ob tem vzpodbujamo k večkratmune in natančnemu opazovanju;

osvojijo naj si pojem južno sadje; nauče naj se ga pravilno poimenovati in sadje ustrezno uživati;
gl. tudi opombe!

spoznajo naj osnove o časovni enoti — letu (vplivamo na predstavo o trajanju enega leta, vplivamo na veselo pričakovanje vstopa v šolo); pospešujemo pozornost do drugih ljudi; spoznajo naj veselje, ki ga doživi tisti, ki obdaruje druge;
gojimo estetski okus; utrjujemo vsebino nekaterih zgodb, pesmi ipd.

sifikacije, kar je na stopnji, ko otroci prehajajo v šolsko obdobje, že potrebno.

Izbira sadežev naj ustreza okoliščinam!

Južno sadje otroci ne le v mestih, ampak tudi v podeželskih krajih kar pogosto srečujejo. Ogledujejo si ga v izložbah zelenjavnih trgovin in marsikdaj ga tudi uživajo. Mnogi ne vedo, kako se posamezni sadeži imenujejo, kako naj jih jedo, nekaterih (limone!) pa se morda celo branijo.

Ker rastejo mnoge vrste južnega sadja v deželah, ki jih poznajo otroci le bežno, ali pa sploh ne, je ob tej temi možno vzgojni smoter razširiti v naslednjem smislu: vzgoja otrok k mednarodnemu razumevanju; ta vzgojni smoter zasluži posebno pozornost.

Prav je, da vzgojiteljica v vzgojnem načrtu najde tudi možnost posredovati otrokom vsebino, ki je pogojena po značilnostih kraja, v katerem živijo in ki je morda že vzbudila njihov interes (npr. poplave otroci na podeželju ob svojih starših spremljajo s posebno prizadetostjo) ipd.

Novoletno praznovanje pomeni otrokom svojevrsten doživljaj, vzgojiteljici pa številne možnosti za vsestransko oblikovanje otrok ob pripravah na praznovanje in ob praznovanju samem.

pesnik Fr. Prešeren;	oblikujemo osnove pojma »pesnik, spomenik« (glede na okoliščine se odločimo za eno od obeh možnosti); spoznajo naj ime pesnika; vzbujamo čustvo ponosa in spoštovanja do velikega ustvarjalca;	Glede na starostno stopnjo otrok ni potrebno, niti ni smiselno, to temo vsebinsko obremenjavati; poudarek naj bo na doživetju, na vzbujanju čustev (gl. smoter!). Zato je potrebno izbrati ustrezno metodo realizacije te teme (npr. otroci ob Prešernovem spomeniku, ali ob njegovi sliki izvedo najpotrebnejše), z lastno aktivnostjo (npr. krasitev spomenika, spominski album s slikami in otroškimi risbami) pa naj izrazijo svoja doživetja.
razni drugi dogodki (npr. športni in drugi, ki so morda aktualni samo v posameznih krajih ter taki, ki jih narekuje koledar, npr. pustovanje)	zadovoljujemo interes otrok za šport (v mnogih primerih ga vzbuja oz. pospešuje gledanje televizije), dopolnjujemo informacije, ki jih dobe slučajno, vzbujamo spoštovanje do resničnih športnikov;	Tema o zimskih športih in z njimi povezanih tekmovanjih je pomembna, zlasti v krajih z razvito zimsko športno tradicijo pa tudi drugod, kjer danes zlasti televizija otrokom približa in vzbudi zanimanje za športne dogodke, ki jih ne morejo neposredno opazovati, to pa vpliva na željo otrok, da bi o njih že več izvedeli, pa tudi željo, da bi se o njih razgovarjali. Tema pustovanje, Kurent ne sodi v prvi vrsti na področje intelektualne vzgoje, razen v primerih, ko vzgojiteljica ob priložnosti pustovanja pojasni tudi nekaj zanimivosti o kurentovanju kot ljudskem običaju. Ta dodatek pa je potreben le v krajih z izrazito tradicijo kurentovanja (v Prekmurju), v ostalih pa le priložnostno zadovoljimo morebitni interes otrok, ki ga je vzbudila televizijska oddaja, slika ipd.
Spoznavanje okolice in orientacija v njej	utrjevanje v smislu smotrov, navedenih ob tej skupini tem v I. tromesečju;	Glede na pomembnost in značaj teme ji je treba zagotoviti dovolj možnosti utrjevanja.
Spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi nedeljski doživljaji otrok;	gl. smotre, navedene ob isti temi v I. tromeseč.	Gl. pripombe k tej temi v načrtu za I. tromesečje!
pismo, pošta (kaj, zakaj, kako pišemo pismo — oblika, naslov, znamka, kje kupimo pismo in	posredujemo osnovne informacije o sestavljanju in odpošiljanju pisma ter o vlogi in poslanstvu pošte, vplivamo na	Tema je za otroke dokaj privlačna, vzpodbuja jih k ustvarjalni igri in k raznim dejavnostim za izdelavo v tej igri

znamko, kako ga odpošljemo), pošta, poštar;

osnovno samostojnost otrok pri sestavi in odpremi pisma, bogatimo jim besedni zaklad z izrazi, ki jih ob tej priložnosti uporabimo;
gl. tudi opombe!

potrebnih sredstev, kar še obogati vzgojno vrednost te teme ne le na področju intelektualne vzgoje, ampak tudi ostalih vzgojnih področij. Čeprav se bo v okviru individualnih dejavnosti, izbranih po željah otrok, pojavljala verjetno med vsem letom, je zimski čas dokaj ugodna priložnost, da ji posvetimo nekaj več pozornosti (npr. pismo dedku Mrazu, bolnemu tovarišu ipd.).

sporazumevanje po telefonu (osnovna funkcija, uporaba, telefonske govorilnice);

uvajamo otroke, da se bodo postopno naučili samostojno pravilno in kulturno uporabljati telefon;

Tema je v starejši skupini dokaj pomembna predvsem kot izhodišče za nadaljnje razvijanje privajenosti uporabe telefona.

vozila (nekatera prevozna sredstva — izbira zavisi od okoliščin — npr. kolo, motorno kolo, avtomobil, vlak, letalo, ladja; kako vozila delujejo, kdo jih upravlja; previdnost v vozilih in na cesti);

dopolnimo oziroma uredimo nekatera spoznanja, zlasti o delu ljudi, ki vozila upravljajo, posredujemo jim preproste informacije o pogonskih sredstvih: elektrika, bencin ipd., vzpodbujamo jih k opazovanju in primerjanju raznih vrst vozil; oblikujemo oz. dopolnimo njihove pojme ter izraze, kot npr. šofer, pilot, strojevodja, kapitan, sprevodnik ipd.; spoznajo naj pomen in odgovornost dela ljudi, da jih bodo spoštovali in se v vozilih vljudno vedli, spoznajo naj pogoje varnega prometa in še posebej, kaj lahko sami k temu prispevajo;

Nadaljujemo in utrjujemo otrokom zelo priljubljeno, hkrati pa zelo pomembno temo, planirano že v I. tromeščju.

prehrana v zimskem času (človek potrebuje več hrane, s čim se primerljivo hranimo pozimi; uporaba ozimnice, ekonomska razdelitev živil — sadje! — sveža, zelenjava in sadje v zimski prehrani ter ostala živila, ki zagotovijo ustrezno prehrano);

posredujemo osnovne informacije o kalorični vrednosti živil, o vlogi hrane v borbi proti mrazu in bolenjem;
(ni dovolj, da hrana človeka samo nasiti, potreben je tudi ustrezen sestav);
navajamo otroke k uživanju hrane, ki je morda manj priljubljena, a zdrava;

Tema je pomembna ne le za intelektualno, ampak tudi za telesno vzgojo, aktualna je v vseh letnih časih, vsak letni čas pa ji daje posebno vsebino.

obleka in obutev, primerna za zimski čas (sestavni deli zimske obleke; izdelovanje obleke — šivilja oz. krojač — sredstva, potrebna razen

opozorjeni naj bodo na odvisnost človeka od izprememb v naravi in njegovo sposobnost prilagajanja različnim okoliščinam v skrbi za ugodnejše življenjske pogoje;

Obleka, način oblačenja je za otroke zanimiva in pomembna tema (tudi pomembna vzpodbuda za številne igre, likovne dejavnosti). Tudi s krojaško dejavnostjo se pogosto srečujejo.

Vsebina	Smotri	Opombe, navodila za izvajanje
osnovnega materiala pri izdelavi obleke);	<p>pridobijo oz. utrdijo naj si nekatere nove izraze;</p> <p>poglobijo naj spoznanja o procesu nastajanja obleke;</p> <p>vplivamo tudi na skrben odnos do obleke;</p>	Zaradi obširnosti teme ne smemo obremenjevati s podrobnostmi npr. o vrsti materiala za zimsko obleko, o načinih pridobivanja, o načinih pridobivanja usnja ipd.
<p>obutev, primerna za bivanje v sobi in na prostem; primerna obutev za mraz in za vlago;</p> <p>čiščenje in vzdrževanje obutve);</p>	<p>pridobijo oz. utrdijo naj si ustrezna spoznanja in obogatijo besedni zaklad; vplivamo na zdrav način obuvanja, primeren letnemu času in vremenu;</p> <p>vplivamo na skrbno vzdrževanje obutve;</p>	
čiščenje snega na pločnikih, pluženje cest;	<p>seznanijo naj se z delom ljudi, ki tudi prispevajo k varnemu prometu in gibanju na cestah in pločnikih;</p> <p>vzbujamo v njih delavoljnost (tudi sami naj pri čiščenju snega pomagajo!); vedo naj, da sneg prinaša veselje in težave;</p>	
<p>prometni predpisi;</p> <p>obolenja, zdravljenje;</p> <p>knjižnica;</p>	gl. smotre ob ustreznih temah v načrtu za I. tromesečje;	Utrjevanje, po potrebi pa tudi vsebinsko dopolnjevanje že v I. tromesečju izvedenih tem!
<p>kako smo preživeli praznike (npr. novoletne), kako smo pustovali (če pade pust v to obdobje);</p>	<p>vplivamo na sproščeno, samostojno pripovedovanje, utrjujemo predstave o časovnem zaporedju dogodkov, vplivamo na spominske sposobnosti (obnavljanje);</p> <p>pospešujemo čustvo povezanosti ob skupnih doživljajih (novoletno praznovanje v ustanovi) in interes otrok za posameznike (praznovanje otrok po domovih);</p>	Dasi bodo otroci že po lastni pobudi posebno po novem letu radi priložnostno pripovedovali svoja doživetja v preživelih praznikih, moramo poskrbeti tudi za skupinsko usmerjeno zaposlitev te vrste.
<p>posebne dejavnosti ljudi v kraju, v katerem je oddelek oz. nepredvidene dejavnosti;</p>	<p>smotri zavise sicer od vsakokratne vsebine, na splošno pa lahko rečemo, npr.: vzbujamo zanimanje oz. zadovoljujemo interes za delo staršev oz. drugih znanih ljudi;</p> <p>vzbujamo spoštovanje do vseh vrst dela, čustvo pripadnosti določeni skupini ljudi; vzpodbujamo k opazovanju oz. izkoriščanju ostalih možnosti, da se seznanijo z različnimi vrstami dela (npr. otroci vprašajo očeta ali mater);</p>	V načrtu je treba dati tudi možnost vključevanja tem, ki so aktualne samo v določenih okoliščinah (npr. v nekaterih krajih), oz. nastopijo nepredvidene, dasi so pomembne in vzbudijo interes otrok (npr. gradnja novega mostu, ceste ipd., delo ljudi, tipično za določena naselja [npr. rudarska, kmečka]).

utrjevanje vsebine, ki to zahteva;

Razen pri tistih temah, pri katerih smo nujnost utrjevanja že predvideli in jim namenili v načrtu za to potreben prostor, lahko pričakujemo, da se bodo v različnih skupinah pokazale še posebne potrebe po utrjevanju določenih tem, ki pa ne bodo v vseh oddelkih enake. Vzgojetljica sama mora te teme poiskati in jih utrjevati.

Razvijanje govora

Glej vzgojni načrt za področje razvijanja govora za I. tromesečje; smernice za izbiro vsebine in vzgojnih smotrov veljajo tudi za II. tromesečje!

Utrjevanje matematičnih in drugih predstav z didaktičnimi igrami

Primeri didaktičnih iger:

Vsebino tem določi vzgojiteljica glede na okoliščine (npr. glede na to, katere predstave je potrebno še posebej utrjevati, s katerimi matematičnimi pojmi so se otroci srečali ipd.). Kot primer navajamo nekaj iger in ustreznih vzgojnih smotrov.

centralne slike, lotto, besedne in druge uganke;

utrjujemo spoznanja o značilnostih zime;

igra z vsebino, ki ustreza smotru;

vplivamo na sposobnost hitre reakcije in utrjujemo znanje o prometnih znakih in predpisih;

»Kaj kdo dela?«

bogatimo besedni zaklad z glagoli;

»Pokaži, povej, kaj je takšne oblike!« (Izhajamo iz osnovnih geometrijskih oblik: kroga, trikotnika, štirikotnika, s katerimi otroci primerjajo življenjske oblike, npr. okno, hišo, razne sadeže, zelenjavo, lahko tudi najprej izbirajo ustrezne slike, nato pa samo poimenujejo predmet);

utrjujemo spoznanja o geometrijskih in življenjskih oblikah, vplivamo na sposobnost predstavljanja, primerjanja, utrjujemo besedni zaklad;

sestavljanka predmetov, živali iz delov v okviru tekmovanja — najprej individualno, nato skupinsko;

»Kje je skrita določena količina predmetov?« (naziv igre prilagodimo določenim pogojem izvajanja igre), kombiniramo z igro »Kje je več?«

vsebina igre naj ustreza smotru;

»Nekaj je v stavku narobe« (v pripovedovanje vpletamo napačne zveze, ostalo v skladu s smotrom);

po pripovedovanju naj otroci ugotovijo število napak (ne sme jih biti več kot 3);

utrjujemo predstave, vplivamo na hitro odločanje in ravnanje, pospešujemo sposobnost urejene dejavnosti posamično in v skupini;

razvijamo predstavo količine, oblikujemo pojme: mnogo, malo, več, manj); vplivamo na sposobnost primerjanja, na sposobnost razlikovanja dimenzije (veliko, majhno) od količine (mного, malo);

razvijamo sposobnost razlikovanja in pravilnega poimenovanja 4 stopenj temperature: vroče, toplo, hladno, mrzlo;

pospešujemo namerno pozornost; utrjujemo predstavo količine v obsegu do 3; vzbujamo čustvo smešnega;

Vzgojiteljica si po nakazanih smotrih in vsebini sama določneje oblikuje naloge in pravila igre!

Opomba v zvezi z ustvarjalnimi igrami v načrtu za I. tromesečje velja tudi za II. tromesečje!

III. tromesečje

S p o z n a v a n j e
p r i r o d e

pomlad, prvi pomladni dan (topleje je, sneg in led se topita, sonce bolj pogosto in dalj časa sije, trava zeleni);

1. pomladni dan določa koledar, ne vreme; letni časi — pregled in primerjava;

vzpodbujamo k opazovanju v naravi; posredujemo spoznanja odvisnosti med različnimi pojavi: sneg se topi, vode naraščajo ipd.; spoznajo naj, da so nekatere spremembe nebistvene in ne vplivajo na spremembo letnega časa (npr. včasih zapade sneg tudi po koledarski pomladi);

Temo izvedemo in utrjujemo po možnosti na prostem.

Tem letni časi je potrebno v vzgojnem načrtu poiskati ustrezno mesto in s tem preprečiti, da bi se ponovila v teku leta. Razumljivo je, da vzgojiteljice otrokom najlažje

vreme spomladi in kako se spomladi oblačimo in obuvamo;

nestalno aprilsko vreme, pomladansko deževje; toplo čez dan, zjutraj in zvečer hladno; nevarnost prehladov, kako to preprečiti s primerno obleko in obutvijo;

spomladanske cvetlice; 6—7 najbolj znanih vrst: kako jih imenujemo, barva, oblika cvetov, listov, vonj, kje rastejo; klasifikacija cvetlic v travniške, vrtno, gozdne, lončnice; nekaj imen vrtnih cvetlic in lončnic;

gozdne živali spomladi; (zunanje spremembe na živalih, spremembe v načinu življenja, mladiči); klasifikacija živali v gozdne in domače;

ptice spomladi (selilke se vračajo; vse ptice gnezdi, skrb za mladiče; korist ptic za človeka; zanimivosti iz njih življenja);

vzpodbujamo k opazovanju; posredujemo oziroma utrjujemo ustrezne izraze;

vplivamo na zdravo oblačenje; sami naj skrbijo za dežnike in primerno obutev (skupni prehodi zahtevajo, da so otroci primerno opremljeni!);

utrđijo oz. dopolnijo naj spoznanja o cvetlicah ter si osvojijo imena zanje;

vzpodbujamo k opazovanju cvetlic v rasti, kar naj jih odvrāa, da bi jih preveč trgali; uvajati v klasifikacijo po vidnih zunanjih znakih; posredovati nekaj imen otrokom le po videzu znanih cvetlic;

vzbuditi interes za gojitev cvetlic in jih za to tudi usposablјati;

utrđiti pojem gozdne živali ter imena zanje;

vzpodbuditi otroke k opazovanju; vplivati na ustrezen odnos do živali;

razvijati osnovne sposobnosti klasifikacije;

spoznajo naj najbolj vidne razlike med pticami in naj jih znajo pravilno poimenovati; vzpodbujamo jih k opazovanju in vzbujamo interes za ptice; vedo naj, kako in kje ptice napravijo gnezda, kako izvalijo mladiče in jih hranijo; spoznajo naj koristnost nekaterih ptic;

pojasnijo značilnosti letnih časov ob primerjavi z značilnostmi drugih. Ker pa se želimo izogniti ponavljanju tem in preobremenjevanju načrta, je najbolj smiselno vključiti temo letni časi v III. tromesečje ob pojasnjevanju značilnosti pomladi v primerjavi z značilnostmi drugih letnih časov (jesen in zima sta zdaj otrokom že dokaj znana).

Spremembe vremena naj ugotavljajo na vremenskem koledarju, priložnostno pa tudi likovno izražajo.

čebele (čebelnjak, čebele kot jih opazujemo na pomladnem cvetju, zanimivosti iz življenja čebel);	razlikujejo naj čebelo od podobnih žuželk; spoznajo naj osnove opráševanja in oplojevanja cvetlic in način pridobivanja medu; zvedo naj, kdaj je čebela nevarna, kako se brani;	
mravlje, metulji žabe mravlje, mravljišče, metulji, žabe; žabe, razvoj mladih žab;	vzpodbujamo k vztrajnemu opazovanju mravljišča, odvrčamo od uničevanja mravljišča in mravelj; mravlja kot primer pridnosti in vztrajnosti; vzpodbujamo k opazovanju in primerjanju raznih vrst metuljev; spoznajo naj stopnje v razvoju žabe;	
kokoši, piščanci;	utrdijo naj si nekatera spoznanja o živalih, ki jih večkrat vidijo in jih dopolnijo z novimi; vzbujamo interes za mlade živali, vplivamo na previdno ravnanje z njimi; opozarjamo na razvoj in izpremembe v naravi;	Navedene živali (čebele, mravlje, metulje itd.) otroci pogosto srečujejo, nekatere morda gojijo tudi doma, zato je prav, če o teh posredujemo tudi nekaj podrobnosti (npr. zanimivosti o načinu življenja, hranjenja, razmnoževanja itd.). Za posredovanje tovrstnih spoznanj moramo izkoristiti predvsem sprehode, zlasti tiste, ki so organizirani s ciljem opazovanja sprememb v naravi.
drevje (spremembe spomladi na sadnem drevju), (brstenje, prvi poganjki, cvetje, listi, prvi plodovi), drevesa v gozdu (ozelenijo in cvetejo); (cvetovi nekaterih gozdnih dreves npr. kostanj);	vplivamo na natančno, večkratno opazovanje sprememb na drevju; spoznajo naj razlike med nekaterimi vrstami sadnega drevja; vzpodbujamo tudi k samostojnemu opazovanju po lastni pobudi in na sposobnost opazovano tudi drugim posredovati;	
seme, sadika;	posredujemo natančnejša spoznanja o razmnoževanju rastlin;	Zaradi pomembnosti smotra uvajati otroke v razvojno gledanje na predmete in pojave, je prav seznaniti jih tudi z razvojem rastlin.
zelenjava, ki raste spomladi (poimenujemo nekaj vrst, pomen za prehrano);	vplivamo na zdrav način prehrane; utrjujemo oz. posredujemo nekaj novih izrazov;	
živali, ki se v pomladnem času pojavljajo v kraju, kjer je oddelek;	zadovoljujemo interes otrok za živali, ki jih srečujejo v svojem okolju, vzpodbujamo jih k opazovanju;	Teme te skupine, ki so samo lokalno ali v posebnih pogojih zanimive in pomembne, so npr.: škorci, štorke (gnezda!),

Vsebina	Smotri	Opombe, navodila za izvajanje
	poglabljamo oz. dopolnjujemo nekatera spoznanja;	živali v živalskem vrtu; itd. Interesom otrok za takšno in podobno vsebino je možno ustreči tudi priložnostno opazovanje v naravi, odgovori na vprašanja posameznikov ipd.)
razni prirodni pojavi, značilni za kraj, kjer je oddelek, oz. nepredvideni pojavi;	zadovoljimo otrokov interes, vzpodbujamo k opazovanju;	Teme te skupine so npr.: naraščanje voda, poplave, pozni pomladanski sneg ipd.
utrjevanje vsebine, ki to zahteva;		Op.: Smoter zavisi od vsebine, ki jo izberemo.
spoznavanje družbe dan žensk (dejavnosti žene v okviru družine in v javnosti, vloga žene v osvobodilni borbi (nekaj o življenju žene, po kateri se imenuje npr. otroška ustanova, šola ipd., ki jo otroci po imenu poznajo);	širimo spoznanja otrok zlasti o dejavnosti žene izven družine; utrjujemo in dopolnjujemo spoznanja o nekaterih vrstah dela; vplivamo na ustrezen čustven odnos do matere in do drugih žena, vplivamo tudi na čustvo ljubezni do domovine;	Treba je paziti, da posredujemo otrokom vsebino na razumljiv način; zlasti je priporočljivo dejavnosti žena ilustrirati ob konkretnih primerih, ki so otrokom blizu (npr. upravnica ustanove, zdravnica v zdrav. domu, ki ga otroci obiskujejo), dejavnosti žena med osvobodilno borbo pa ob zelo ilustrativnih opisih posameznih dogodkov;
1. maj (delo kot častna obveznost; različni načini dela; delo, ki ga opravljajo otroci);	širimo spoznanja otrok o raznih vrstah dela, da so razne vrste dela med seboj povezane; opozorjeni naj bodo tudi na umsko delo in na odnos med umskim in telesnim delom;	Realizacija te teme je navadno uvod v praznovanje; v tej povezavi je tudi učinkovita in prispeva k realizaciji zastavljenih smotrov.
vplivamo na to, da bodo delo spoštovali;		
25. maj — dan mladosti, rojstni dan predsednika Tita (naloge predsednika Tita v naši domovini, zanimivosti iz njegovega življenja, njegov odnos do mladih);	vzbujamo ustrezna čustva do predsednika, utrjujemo in dopolnjujemo nekatera spoznanja in izraze; pospeševati čustvo veselja ob prazniku;	
športne prireditve v spomladanskem času oz. ob prehodu zime v pomlad;	vplivamo na osnovna spoznanja o vlogi športa za razvoj posameznika, o vlogi mednarodnih tekmovanj, o tem, kakšen naj bo športnik (pogum, vztrajnost, športno prenašanje zmag in porazov); vplivamo na čustvo domovinske ljubezni, ponosa;	Temo vsebinsko jasneje določimo glede na okoliščine (npr. skoki v Planici, večje prireditve, ki jim otroci sledijo po televiziji).

<p>Spoznavanje življenja in dejavnosti ljudi</p> <p>delo spomladi na deželi in v mestu (delo na vrtovih in na polju, čiščenje parkov ipd.);</p>	<p>vzpodbujamo k opazovanju in zadovoljujemo ter pospešujemo interes otrok;</p> <p>vzbujamo čustva veselja ob prebujanju narave in zadovoljstva ob delu v naravi;</p>	<p>Temo je priporočljivo izvesti ob neposrednem opazovanju ali vsaj ob ponavljanju vtisov opazovanja, po možnosti z ilustracijo (slika, peskovnik ipd.). V podrobnosti se spuščamo glede na okoliščine (če imajo otroci izkušnje glede na okolje, v katerem živijo). Delno lahko smoter dosežemo tudi z lastno aktivnostjo otrok (npr. urejanja gredice, dvorišča ipd.).</p>
<p>cvetličarna oz. gojenje cvetic;</p>	<p>vplivamo na to, da se bodo cvetja veselili pa tudi pazili nanj; vzbujamo estetska čustva;</p> <p>posredujemo spoznanja o tem, kje lahko kupijo cvetje, kako pri tem ravnajo;</p>	<p>Kjer okoliščine omogočajo ogled cvetličarne, naj bo pri izvedbi teme poudarek predvsem na prodaji cvetja, kjer pa te možnosti ni, na gojenju cvetja pri vrtnarju ali tudi samo na vrtovih.</p>
<p>čiščenje stanovanja;</p>	<p>seznaniti jih z nekaterimi delovnimi postopki, vlogo in uporabo sredstev za čiščenje;</p> <p>vplivamo na snažnost, veselje do dela;</p> <p>pospešujemo povezanost otrok v skupini;</p>	<p>Če naj delo otrok poteka v skladu s smotrom, ki ga naj med drugim ima: v osnovi seznaniti otroke z delovnim procesom, je nujno v okviru priprav na delo, ki ga bodo opravljali sami, seznaniti jih s tem, kako ga opravljajo drugi.</p> <p>Temo lahko vključimo kot uvod v urejanje igralnice (npr. v okviru priprav na praznik 1. maja) kot aktiven prispevek otrok k prazničnemu vzdušju.</p>
<p>dejavnosti ljudi, ki so značilne za kraj, kjer je oddelek, oz. nepredvidene dejavnosti;</p>	<p>Glej načrt za II. tromesečje!</p>	<p>Gl. načrt za II. tromesečje!</p>
<p>prometni predpisi za pešce;</p>	<p>Utrjevanje v smislu smotrov, zastavljenih pri istoimenski temi v I. tromesečju. Glej načrt za I. tromesečje!</p>	
<p>doživljaji otrok med prazniki; (prvomajski prazniki, dan mladosti idr.);</p>	<p>Glej načrt za II. tromesečje!</p>	
<p>razni doživljaji otrok (tudi nedeljski doživljaji);</p>	<p>Glej načrt za I. tromesečje!</p>	<p>Gl. načrt za I. tromesečje!</p>
<p>utrjevanje vsebine, ki to zahteva;</p>		<p>Op. Smoter zavisi od vsebine.</p>

<p>Spoznavanje okolice in orientacija v njej (vključno spoznavanje poti v šolo)</p>	<p>pospeševati samostojno orientacijo v okolici; spoznajo in pravilno najpoimenujejo ceste, ulice, naselja, po katerih se gibljejo, zlasti tista, ki vodijo v šolo;</p>	
<p>Razvijanje govora</p>		<p>Glej vzgojni načrt za I. tromesečje; iste smernice za izbiro vsebine in vzgojnih smotrov veljajo tudi za III. tromesečje.</p>
<p>Utrjevanje matematičnih in drugih predstav z didaktičnimi igrami</p>		<p>Vsebino tem določi vzgojiteljica glede na okoliščine, zlasti glede na to, katere predstave še posebej zahtevajo utrjevanje. Kot primer navajamo nekaj iger in ustreznih vzgojnih smotrov.</p>
<p>Primeri didaktičnih iger: tombola za utrjevanje predstav o pomladnem cvetju in za razvijanje predstav o količini v obsegu do 5;</p>	<p>smoter je delno razviden iz vsebine; vplivamo tudi na to, da se otroci znajo podrediti pravilom iger (ustrezno prenašati zmago in poraz);</p>	
<p>»Vse gozdne živali na jaso, vse domače živali v hlev, zelenjava v lonec, vrtno cvetlice na gredo...</p>	<p>utrjujemo in kontroliramo sposobnost klasifikacije pojmov; gozdne, domače živali, zelenjava, vrtno, travniške... cvetlice itd.;</p>	
<p>»Kaj je enako visoko, nizko, široko, dolgo, kratko...</p>	<p>razvijamo predstave o dimenzijah: dolgo, kratko, visoko, nizko... navajamo otroke na pravilno uporabo izrazov za velikosti; uvajamo jih v primerjanje, odmišljanje;</p>	
<p>uganke (osebe, živali)</p>	<p>razvijamo osnovno sposobnost razlikovanja bistvenega od manj bistvenega; razvijamo hitro mišljenje.</p>	

Telesno zdravstvena, estetska, moralno-delovna ter družbena vzgoja

Naš program priprave otrok na šolo je torej zastavljen tako, da naj bi pospeševal vsestranski razvoj otrok. V raziskavi, s katero smo ta program preizkušali, smo, kot smo že omenili, namenili največ pozornosti področju intelektualne vzgoje, pa ne zato, ker bi pripisovali temu področju večjo važnost kot drugim, ampak zato, ker postavlja v vzgojni praksi priprave na šolo največ odprtih vprašanj in zato tudi neenotnih rešitev. Zato je program intelektualne vzgoje, ki ga v tem priročniku navajamo, relativno najbolj izdelan: vanj smo po rezultatih preizkusa vključili le toliko tem in takšne, ki jih je možno realizirati v različnih okoliščinah, v kakršnih delujejo vzgojno varstvene ustanove v naši republiki.

Ob preizkusu programa intelektualne vzgoje pa nismo zanemarili ostalih vzgojnih področij, ki naj prispevajo k vsestranskemu oblikovanju otrok in s tem k celostni pripravi na šolo. Zato smo tudi za ostala vzgojna področja ob sodelovanju strokovnjakov z vzgojiteljske šole v Ljubljani izdelali programe, ki naj bi usmerjali telesno-zdravstveno, estetsko in moralno-delovno ter družbeno vzgojo otrok, starih od 6 do 7 let. Ti programi pa so bili za razliko od programa intelektualne vzgoje v raziskavi preizkušeni le z vidika, kako se prilagajajo programu intelektualne vzgoje, ne pa glede na obseg in vrsto tem, ki jih vsebujejo. Preizkus je pokazal, da ti programi smiselno dopolnjujejo izvajanje programa intelektualne vzgoje, ni pa jih v večji meri preciziral. Zato so še v fazi osnutkov; navajamo jih kot primere izdelave podrobnih načrtov, ki vsebujejo razčlenjene vzgojne smotre, možni pa so seveda tudi drugačni načini. Primer-nost enim ali drugim bi morale še potrditi nadaljnje raziskave o vsebini in smotrih vzgojnega dela na posameznih področjih ali pa vsaj skrbno zbiranje izkušenj vzgojne prakse.

Pri morebitni uporabi teh programov v praksi je potrebno upoštevati še naslednja pojasnila:

1. Pri programiranju vzgojnega dela ni dovolj, da vzgojiteljica računa le z lastnimi vplivi, s katerimi prispeva k oblikovanju otroka, ampak mora upoštevati tudi druge, vsaj vplive, ki jih je otrok deležen doma, v družini. Področja, pri katerih prispeva, ali naj vsaj bi prispevala družinska vzgoja pomemben delež, so zlasti področja zdravstvene vzgoje z oblikovanjem higienskih privajenosti in navad pa tudi področje moralno delovne vzgoje.

Prav je, če vzgojiteljica pri planiranju vzgojnega dela na teh področjih predvidi tudi delež staršev in jih k sodelovanju pri realizaciji zastavljenih smotrov tudi vzpodbuja.

V naš osnutek so vključene tudi tovrstne naloge.

2. Vsebino in smotre vzgojnega dela v času enega delovnega leta, to je 9 mesecev (3 poletni meseci odpadejo, ker je vzgojno delo v poletnih mesecih zaradi posebnih okoliščin v tem času treba programirati drugače), smo razdelili v 3 tromesečja, kar približno sovпада s tremi letnimi časi: I. tromesečje: september, oktober, november — jesenski čas, II. tromesečje: december, januar, februar — zimski čas, III. tromesečje: marec, april, maj — pomlad. Ta princip razdelitve se je kot najbolj racionalen izkazal pri načrtovanju intelektualne vzgoje (zagotavlja postopnost in kontinuiteto, preprečuje ponavljanje istih tem, zagotavlja prilagajanje vsebine vzgojnih dejavnosti stanju in izpremembam v prirodi ter s tem otrokov interes zanje itd.), manj pa na ostalih

področjih,* (npr. na področju moralno delovne, zdravstvene vzgoje), kjer je postopnost manj jasna, kjer je treba mnoge vzgojne smotre zastaviti takrat, ko začnemo delati v skupini in si prizadevati uresničevati jih ne samo v enem, ampak v več tromesečjih, večkrat kar v vsem delovnem letu.

Zato bi se lahko zgodilo, da bi jih prenašali iz programa enega tromesečja v program drugega in morda še v naslednjega.

V predlaganih programih smo se temu izognili s tem, da se sklicujemo na že navedeno a še ne povsem realizirano vsebino in smotre, ki jih pa ne ponavljamo.

3. Tudi principa izdelave načrta v tem smislu, da najprej določimo smoter, nato pa poiščemo vsebino, ki bi omogočila realizacijo smotra, nismo mogli dosledno izvesti na vseh področjih, ker je na nekaterih razmejitvah med vsebino, smotri pa tudi metodo jasnejša (npr. intelektualna vzgoja), pri drugih (npr. moralno delovna, družbena, zdravstvena) pa mnogo manj. Tako je npr. vsebina, ki naj prispeva k realizaciji nekaterih smotrov moralne vzgoje, že vključena na področju intelektualne vzgoje (npr. zgodbe, pravljice), ali: smotri zdravstvene in delovne vzgoje so mnogokrat vključeni v vsebinsko zelo nediferencirane dejavnosti, ki pa so dokaj številne in ne bi bilo smiselno vseh navajati, ali: mnogi smotri zdravstvene vzgoje (vključno oblikovanje higienskih privajenosti in navad) pa tudi moralne in družbene vzgoje morajo, če naj bodo dovolj konkretni, nakazovati že vsebino, ki bi jo bilo neracionalno ponovno navajati.

V takih in podobnih primerih smo se omejili samo na navajanje smotrov, podatke o vsebini v levem stolpcu pa smo navedli ali samo okvirno, ali pa smo jih nadomestili z opombami in opozorili, ponekod pa tudi z okvirnimi metodičnimi napotki.

4. Področja moralne, delovne in družbene vzgoje smo zaradi prepletanja vzgojnih prizadevanj na teh področjih v vzgojni praksi strnili.

Telesna vzgoja

I. tromesečje

vsebina

smoter

Opomba: Vsebino zaposlitev za uresničevanje smotrov telesne vzgoje predstavljajo raznovrstne razgibalne vaje in igre v okviru vadbenih ur, jutranjega razgibavanja ter sprehodov; podrobnejša vsebina je razvidna iz smotrov.

Vaje za oblikovanje osnovnih formacij
Vaje v skupini:

Otroke usposabljammo za samostojno oblikovanje: gruče, kolone po eden in po dva, kroga, vrste;

---

* Planiranje vzgojnega dela za vsak mesec posebej (do nedavnega v vzgojni praksi močno uveljavljeno) pa je zaradi navedenih pomislekov še manj ustrezno.

- navajamo na obrat, rastop;
 pridobijo naj si občutek za gibanje v določeni smeri, za gibanje v prostoru, navajamo na hitro reakcijo in gibanje tudi v skupini; pri gibanju v skupini naj se orientirajo v nakazano smer; pazijo naj na medsebojno oddaljenost, ki naj jim omogoča neovirano gibanje v skupini;
- vaje za temeljne stoje;
- navajamo otroke, da bodo ravno stali, s prsti malo narazen, da bodo imeli noge ravne, vendar napete v kolenih, hrbet raven in glavo pokončno;
- vaje v hoji in teku;
- hodijo in tečejo naj mehko, tiho, naj se ne prerivajo, se ne zaletavajo; navajamo jih, da se bodo znali drug drugemu umikati; usposabljammo jih na hitro ustavljanje v primerni razdalji;
- vaje med zaprekami;
- usposabljammo jih v previdni hoji med zaprekami; navajamo jih, da se bodo znali umikati na ozkem prostoru;
- gibanje iz prostora v prostor in gibanje po stopnicah;
- vplivali bomo na to, da bodo znali hitro priti iz enega v drug prostor; usposabljammo za varno hojo po stopnicah;
- gibanje v večjem prostoru;
- usposabljammo za gibanje tudi v večjem prostoru in preprečujemo »strah pred prostorom«;
- gibanje v različnih okoliščinah (gl. smoter);
- usposabljammo za hojo z vzdrževanjem in tudi izpreminjanjem smeri in hitrosti gibanja (sledenje in vzdrževanje smeri tudi z zaprtimi očmi); usposabljammo za hojo z dolgimi in kratkimi koraki;
- hoja za vzdrževanje ravnotežja;
- usposabljammo za vzdrževanje ravnotežja tudi pri hoji po prstih, pri prenašanju na glavi, ramah lahkih bremen, ali pri hoji na višini nekaj centimetrov;
- hoja po vzpetini navzgor in navzdol;
- znajo naj hoditi navzgor in navzdol in vzpetini prilagajati hitrost hoje;

vaje za skok;	usposabljammo za naslednje: pri skoku naj presodijo razdaljo in silo odniva prilagodijo višini oziroma širini zapreke; doskoki naj bodo mehki in prožni s pravilno držo telesa;
skoki v različnih okoliščinah;	uvajamo v skok na eni nogi, na mestu, naprej, nazaj, vstran, na skoke v teku, na poskoke sonožno, na poskoke s prekinitvijo in podobno;
vaje v kotaljenju;	usposabljammo za kotaljenje v različnih smereh;
vaje v metanju ;	vplivamo na oprezno metanje v cilj ali v daljino (pred metom se je treba prepričati, če ni nevarnosti, da koga zadene); usposabljammo za met v različne daljine, z obema rokama, samo z desno ali samo z levo roko (pazimo, da izmenoma uporabljamo v enaki meri obe roki!), za met navzgor in navzdol, čez zapreko, skoz, ipd.;
ujemanje;	usposabljammo za ujemanje žog in drugih ustreznih predmetov (vrečice, napolnjene s peskom, obroči itd.) različnih velikosti, različne teže, iz različnih razdalj, ob sodelovanju različnega števila otrok, stojé in tudi v počasni hoji;
plezanje, hoja po štirih;	usposabljammo za plazenje in hojo po štirih v različnih smereh, v različnih odnosih do zaprek (pod, skozi, med [po možnosti brez dotika], po zapreki), sede, leže vznak, na trebuhu ipd.;
plezanje na različne načine (način plezanja si poišče otrok sam, določimo mu samo cilj!);	razvijamo spretnost plezanja: preko, čez, v, na, pod, po (vodoravni ali poševni ravnini), gor, dol;
dviganje in nošenje bremen (na glavi, na ramah, v rokah);	primerno breme naj nosijo na glavi z ravnim hrbtom, spuščeni ramami in vzravnano glavo; dvigajo naj bremena do višine prsi in nad glavo. Opomba: Smotri, zastavljeni za področje telesne vzgoje v I. tromesečju, so razmeroma številni in za realizacijo

zahtevajo več kot čas enega tromesečja. Zato bomo pazili nanje tudi v II. in III. tromesečju, v načrtu telesne vzgoje pa si bomo zastavili tudi nove. Razen omenjenih smotrov, ki jim namenimo v obdobju I. tromesečja pri telesni vzgoji 6—7 letnih otrok posebno pozornost, vključujemo v sestav vadbениh ur, vsakodnevnega jutranjega razgibanja in sprehodov tudi tiste, ki smo jih začeli uresničevati ob podobnih priložnostih že v prejšnjih obdobjih in služijo vsestranskemu razgibanju otrokovega telesa. V tem načrtu navedeni smotri so razvidni iz vaj, ki jih navaja Joža Trdina v svoji knjigi »Telesna vzgoja predšolskega otroka«.

izleti, sprehodi;

Navajamo na ekonomično potrošnjo sil, na vztrajno doseganje ciljev, na prilagajanje hitrosti gibanja oddaljenosti cilja.

II. tromesečje

Opomba: Smotre, ki smo si jih za področje telesne vzgoje zastavili v I. tromesečju, zlasti smotre v zvezi z razvijanjem spretnosti v hoji, z vzdrževanjem ravnotežja, z gibanjem v prostoru, s hitro reakcijo, z gibanjem posamič in v skupini, z orientacijo v nakazano smer, z vzdrževanjem primerne oddaljenosti pri gibanju itd. — glej načrt telesne vzgoje za I. tromesečje — še nadalje uresničujemo tudi v obdobju II. tromesečja, vendar z novo vsebino, z novimi variantami razgibalnih vaj in iger (glej knjigo Joža Trdina »Telesna vzgoja predšolskega otroka«).

V II. tromesečju pa poleg omenjenih smotrov in vsebine dodajamo v načrtu še naslednje:

vaje za skok (ob ugodnih pogojih na prostem, sicer v telovadnici ali v podobnem primernem prostoru);

usposabljammo za skoke naslednjih vrst: sonožno v dvoje, v dvoje s prekinitvijo, poskoke v dvoje v razkoračno stoji ipd.;

vaje v skakljanju;

usposabljammo za skakljanje v krogu (v določeni smeri) po dveh in po eni nogi;

skoki v globino;	usposabljammo za mehak in tiho izveden skok v globino iz opore, iz čepenja, iz stoje, s pomočjo in brez ipd.;
preskoki (vrv in podobne ovire);	utrjujemo preskoke z mehkim doskokom naprej in nazaj, sonožno, v stran enonožno, sem in tja sonožno, s pomikom naprej in podobno;
prijemanje predmetov (npr. krp, kamenčkov) s prsti na nogah (izvesti je možno kot zabavno ali tekmovalno igro);	krepitev nog in nožnih prstov;
uprizarjanje hoje po snegu;	razvijamo, utrjujemo potrebne gibe za varno hojo po gladkih tleh, po snegu;
sprehodi po snegu, po zaledenelih tleh;	utrjujemo potrebne spretnosti za hojo v težjih okoliščinah, razvijamo previdnost;
sprehodi, hoja po razmočenih tleh v dežju ali snegu;	usposabljammo jih, da prilagajajo način hoje okoliščinam; razvijamo navado, da pri hoji skrbe za snažno obutev in obleko; navajamo na varno hojo z dežnikom oziroma pelerino;
otroci na prostem oblikujejo sneg;	razvijamo spretnosti rok pri oblikovanju sneženih kep in drugih oblik iz snega raznih velikosti; vplivamo, da se otroci z razgibavanjem na prostem ogrejejo; razvijamo spretnosti metanja, ciljanja iz različnih oddaljenosti; vplivamo na previdnost pri zadevanju cilja; posredujemo radostna doživetja v zimski naravi in vzbujamo ustrezen odnos do prirode;
hoja po celem snegu;	navajamo na ekonomično potrošnjo sil pri hoji in na vztrajno doseganje ciljev tudi v težjih okoliščinah;
zimski športi;	razvijamo spretnosti sankanja, smučanja, drsanja, na ustrezno telesno držo, razvijamo pogum, pa tudi previdnost in discipliniranost in obzirnost do drugih.

III. tromesečje

Glej opombo v načrtu za II. tromesečje, ki velja tudi za III. tromesečje!

sprehodi, vadbene ure na prostem;	pridobijo naj si sposobnost orientacije v različne smeri pri gibanju na prostem;
tekmovanje v teku, ustavljanje na dani znak (npr. gibalna igra avtomobili vozijo v koloni);	razvijamo sposobnosti, da se hitro ustavijo, hitro menjajo smer gibanja, da s pravočasnim ustavljanjem vzdržujejo potrebno razdaljo pri hoji ali teku v skupini in se ne zaletavajo drug v drugega;
štafetni tek;	razvijamo sposobnost v teku nositi lažji predmet, sposobnost hitro steči, se hitro ustaviti in hitro predati predmet drugemu;
sprehodi, izleti (tudi s starši);	ekonomična potrošnja energije (npr. pri dolgotrajni hoji, pri zahtevnejši hoji, npr. navkreber in navzdol); usklajeno gibanje pri hoji v parih;
orientacijski pohod;	orientacija v prirodi (na travniku, v gozdu ipd.) s pomočjo dogovorjenih znakov, vzdrževanje določene smeri gibanja;
hoja v gostem prometu;	hitro, spretno umikanje oviram (pešcem);
vadbene ure, razne igre (po možnosti na prostem);	spretnost metanja z eno roko v različnih smereh; plezanje na drevo; kotaljenje po travi;
priprava sredstev in prostora (npr. za telovadbo pa tudi za dramatizacijo, igre ipd.);	razvijamo sposobnost usklajenega prenašanja primernih bremen (po 2 ali več otrok skupaj);
igre (npr. zabavne);	razvijamo spretnost pri prenašanju tekočin, razvijamo sposobnost hitrega podajanja predmetov (paziti, da pri tem predmet ne pade na tla) in to v vrsti, v krogu, v različnih smereh (nad glavo, med nogami ipd.).

Zdravstvena vzgoja

I. tromesečje

Opomba: Podrobna vsebina nalog, ki si jih v tem obdobju zastavljamo v skrbi za otrokovo zdravje, je razvidna iz razčlenjenih smotrov. Določajo jo zlasti naslednje okoliščine:

jesenski letni čas,

otroci so na novo (oziroma po krajšem pa tudi daljšem presledku) v ustanovi in v večini primerov v novi starostni skupini,

zdravstveno stanje in izkušnje otrok, posebne okoliščine posameznih ustanov, kot npr. higienski pogoji, klima in vreme;

Otroke utrjujemo, ker želimo doseči odpornost proti vremenskim izpremembam in menjavanju temperature; vplivamo na njihovo samostojnost v skrbi za zdravje predvsem v naslednjem:

da se bodo oblekli, kadar jim bo hladno in obratno (kadar se gibljejo, naj se slečejo, vroči naj se oblečejo), da se bodo v mrazu gibali, da vroči ne bodo pili mrzlih tekočin, da ne bodo pili vode po uživanju sadja, da ne bodo jedli neočiščene zelenjave in sadja, da ne bodo sedeli na golih tleh, da bodo previdni pri nabiranju in uživanju gozdnih in drugih plodov (gobe, jagode, kostanj ipd.), da bodo previdni na cesti (glej tudi smotre intelektualne vzgoje), da se ne bodo bali mrzle vode in zraka, da se ne bodo prehitro toplo oblačili.

Higienske privajenosti in navade

Vsebina in s tem tudi smotri razvijanja higienskih privajenosti in navad zavisi v veliki meri od tega, kateri in v kakšni meri so bili že doslej realizirani. Ker v to področje posega tudi družinska vzgoja (ali vsaj naj bi), ki hkrati s prizadevanji v vzgojno varstveni ustanovi navaja otroka na snago in zdrav način življenja, naj vzgojiteljica v vzgojnem načrtu predvidi vse naloge, tiste, ki jih realizira samo ali pretežno v ustanovi in tiste, ki si jih prizadevajo razviti otroku starši doma, vzgojno varstvena ustanova pa pri razvijanju navad in privajenosti sodeluje.

Če je potrebno, seznanjamo, sicer prepričujemo in navajamo na naslednje: temeljito brisanje čevljev pred vstopom v stavbo, sezuvanje vrhnje obutve in obuvanje copat pred vstopom v igralnico, redno umivanje zob, uporaba prtička pri jedi, jedi naj hitro pojedjo, dokler so še tople in naj jih dobro prežvečijo, čiščenje rok (nohtov!) z milom in ščetko, skrb, da so nohti postriženi, snaga na WC, čiščenje po uporabi WC, pri kihanju ali kašljanju naj si pokrijejo nos oziroma usta z robcem.

Opomba: Smotri oblikovanja privajenosti in navad zahtevajo daljši čas, zato ne morejo biti doseženi v razdob-

ju enega samega tromesečja, ampak se jih je treba zavedati pri načrtovanju vzgojnega dela tudi v naslednjih obdobjih.

II. tromesečje

Opomba: Podrobna vsebina nalog je razvidna iz smotrov. Pod »vsebina« samo opozarjamo na priložnosti za realizacijo smotrov. Vsebino in smotre tudi v tem obdobju določajo podobni činitelji, kot so omenjeni v načrtu za I. tromesečje. Smotre iz tega obdobja, ki zahtevajo za realizacijo več kot čas 3 mesecev in torej niso bili v celoti izvedeni v I. tromesečju, je potrebno upoštevati tudi v naslednjem obdobju.

Dodajamo:

dnevne priložnosti

sprehodi in podobne priložnosti;

zgodbe o bolnih otrocih, razgovori, opazovanje;

dnevne priložnosti, zlasti dnevi po novoletnem praznovanju;

sprehodi in podobne priložnosti (tudi v družini);

dnevne priložnosti;

dnevne priložnosti;

Otroke navajamo, da sezujejo obutev iz gume takoj, ko pridejo na suho;

navajamo, da popijejo, kadar je potrebno, primerno vroč čaj;

vplivamo na pripravljenost otrok, da pijejo zdravilne čaje, uživajo ribje olje ipd.;

preprečujemo, da bi grizli bonbone, da bi si s slaščicami kvarili tek, ali si preobremenjevali želodec;

preprečujemo lizanje snega ali ledu;

preprečujemo, da bi v toplejših zimskih dneh (odjuga) prehitro odlagali zimsko obleko;

navajamo jih, da v zakurjenem prostoru odlože obleko, ki jim ni potrebna, da si preobujejo mokre čevlje, oziroma nogavice. Prizadevamo si, da bi v tej osnovni skrbi zase postajali samostojni;

obiski pri zobozdravniku (vodi jih vzgojiteljica pa tudi starši), razne zgodbe s ponazoritvami;	spoznajo naj, da je zdravljenje zob koristno, preprečujemo strah pred zobozdravnikom;
dnevne priložnosti, zgodbe;	navajamo na pravilno podajanje ostrih predmetov (nož, škarje) in na previdno ravnanje z njimi;
sprehodi;	navajamo na pravilno hojo ob robu ceste na pravilni strani (glede na okoliščine);

Higienske privajenosti in navade

Opomba: Nadaljujemo z oblikovanjem tistih privajenosti in navad, ki jih predlaga načrt za I. tromesečje, jih pa še nismo mogli v celoti oblikovati.

Dodajamo:

dnevne priložnosti, naloge dežurnih;	razviti potrebo in navado večkrat prezračiti prostor, zlasti v času, ko prostore ogrevamo;
dnevne priložnosti v ustanovi in doma v družini; razgovori;	navajamo otroke na umivanje s hladno vodo, vplivamo na navado rednega kopanja, pospešujemo snažnost in utrjujemo organizem;
dnevne priložnosti (v družini in v ustanovi), zgodbe, razgovori;	preprečujemo oziroma odpravljamo odpor do umivanja in striženja las;
opazovanje, zgodbe;	preprečujemo odmetavanje pomarančnih olupkov in podobnih odpadkov po tleh;
dnevne priložnosti (opazovanja);	navajamo na uporabo stalnega mesta za odlaganje mokre obleke, obutve, dežnikov ipd.

III. tromesečje

Opomba: Glej tudi načrt za I. in II. tromesečje.

sprehodi v skupini, s starši;	vplivamo, da ne sedajo na gola tla, da se prehitro ne slečejo, če jim je vroče, da so pozorni na sneg, ki pada s streh;
-------------------------------	---

vsakodneвне priložnosti, vplivanje na skupino otrok hkrati ali samo na posameznike.

vplivamo na to, da se prilagajajo hitremu menjavanju temperature čez dan s tem, da se primerno oblačijo in z gibanjem, da ne sedijo na prepihu, da uživajo surovo zelenjavo in pripravljeno hrano, ki je bogata vitaminov, da so previdni na cesti v gostem prometu;
da na odprti cesti dobro pogledajo in ocenijo oddaljenost in hitrost gibanja prometnih sredstev.

Higienske privajenosti in navade

Vsebina je razvidna iz smotrov; vplivamo po potrebi na celo skupino hkrati ali pa samo na posameznike; nujno je, da skladno vplivajo na otroke vzgojiteljice in starši.

vplivati, da si otroci redno preoblačijo perilo,
da ne grizejo nohtov,
da ne nosijo umazanih rok k obrazu ali celo v usta,
da kruha in druge hrane ne polagajo kamorkoli, ampak na primeren prostor, da si pri delu zaščitijo obleko s predpasnikom in na primeren način tudi lase, da na WC hodi vsak sam in za seboj zapre vrata,
da ne pijejo vsi iz istega kozarca.

Estetska vzgoja

Glasbena vzgoja

I. tromesečje

Poslušanje glasbe:
primerne radijske oddaje (ca. 2-krat mesečno)
posnetki primernih pesmi na ploščah ali magnetofonskem traku (uporabimo pri glasbenih zaposlitvah in priložnostno, npr. ob praznovanju, v presledkih med zaposlitvami ipd.);

pesmi, ki jih zapoje vzgojiteljica (pri glasbenih zaposlitvah in priložnostno);

razvijamo zanimanje za glasbo; se trudimo, da bi otroci glasbo vzljubili, jo razumeli in doživeli vsebino in razpoloženje pesmi;

usposabljammo za poslušanje vokalne glasbe in vzbujamo interese zanjo ter željo, da bi peli tudi sami;

petje:

2 novi pesmi mesečno, izbira naj ustreza okoliščinam: letnemu času, praznikom, razpoloženju, ki ga med otroki vzbujajo druge dejavnosti (npr. srečanja na sprehodih, igre ipd.);

slušne didaktične igre (vsebina je razvidna iz smotra);

mali instrumenti.

razumejo in začutijo naj vsebino in razpoloženje pesmi in poskusijo to s petjem tudi sami izraziti; vplivamo na jasno izgovarjavo glasov in na prirodno jakost petja; vplivamo tudi na razvoj individualnih lastnosti otrokovega glasu; pospešujemo veselje do petja;

razvijamo sposobnost razlikovanja jakosti in višine tonov; razvijamo občutek za ritem;

spoznajo naj imena vseh instrumentov, ki so v ustanovi in so namenjeni uporabi otrok, zvedo naj, kako naj jih uporabljajo, razvijamo jim potrebne spretnosti in privajenosti za ravnanje z malimi instrumenti.

II. tromesečje

poslušanje glasbe:

primerne radijske oddaje (ca. 2 mesečno);

poslušanje pesmi, ki jih ob raznih priložnostih zapoje vzgojiteljica;

glasbeni program ob novem letu — otroci poslušajo;

otroci poslušajo pesmi, ki jih sami pojejo s pomočjo posnetkov na magnetofonskem traku (op.: če nimamo magnetofona, otroci direktno pojejo, vodimo v smislu zastavljenega smotra);

poslušanje primerne narodne glasbe;

poslušanje preprostih kompozicij resne glasbe;

vzbujamo zanimanje za glasbo, pospešujemo doživetja ob vsebini glasbe;

usposabljammo jih za poslušanje vokalne glasbe in vzbujamo interes zanjo in željo, da bi peli tudi sami;

z glasbo prispevamo k prazničnemu razpoloženju;

oblikujemo dovolj visoko intonacijo z lastno kontrolo, pospešujemo kritičnost in samokritičnost;

vzbujamo zanimanje za to vrsto glasbe, vplivamo na domovinska čustva;

vzbujamo zanimanje za prave umetnine, odvrčamo od pretiranega zanimanja za popevke; vplivamo na to, da bodo te vrste glasbo radi poslušali ne le v ustanovi, ampak tudi doma;

petje:

2 novi pesmi mesečno, izbira naj ustreza okoliščinam (glej navodila v načrtu za I. tromesečje!);

glasbeni program ob novem letu — otroci izvajajo sami;

ustrezne pesmi, igre;

instrumenti.

usmerjamo jih tudi k različnim načinom poslušanja glasbe, tudi takim, ki prispevajo k večji sprostitvi (npr. v temi, miže ipd.).

Glej smoter v načrtu za I. tromesečje; navajamo otroke, da bodo peli posamezno in tudi skupno;

opogumiti želimo otroke za petje pred poslušalci, jih vzpodbuditi h kvalitetni izvedbi (pojejo naj primerno glasno), navajamo jih na petje posamič in v zboru;

razvijamo jim občutek za ritem, sposobnost, da ritmični element oddvojijo in samostojno izvajajo, vplivamo na sposobnost prepoznavanja pesmi po ritmu;

navajamo na tehniko igranja z različnimi instrumenti;

razvijamo jim sposobnost, da nanje udarjajo ritem pesmi, usposabljammo jih, da sami izbirajo instrumente za ilustracijo (npr. gibanja različnih živali), uvajamo jih v samostojno izbiro instrumentov za spremljavo.

III. tromesečje

poslušanje glasbe (posnetki kompozicij na gramofonskih ploščah);

pesmi, ki jih pojejo otroci drugih narodov (posnetki na ploščah ali traku);

poslušanje pesmi, posnetih na traku, otroci pojejo sami;

otroci pojejo — obnavljajo že znane pesmi;

Otroci naj dojamejo vsebino in si fantazijsko predstavljajo dogodek;

vplivanje na odnos do narodne glasbe in domovinska čustva, zanimanje za glasbo;

kritičnost do lastne izvedbe oziroma izvedbe drugega;

razvijati želimo sposobnost otrok, da samostojno intonirajo ton, ga primerjajo s kontrolnim in morebiti popravijo;

poslušanje znanih pesmi v okoliščinah, ki jih zahteva smoter;	prepoznavajo naj pesem po melodiji nekaj taktov (sprva začetnih, nato taktov v sredini in nato na zaključku);
poslušanje in petje novih pesmi;	razvijanje sposobnosti zapomnitve in obnavljanja melodije in besedila k melodiji; vplivati na razpoloženje, ki naj ustreza priložnosti (pomlad, praznik žena, Titov rojstni dan);
instrumenti (lahko so izdelani preprosto).	spoznajo naj imena vseh instrumentov, ki jih imajo v ustanovi, vedo naj, kako jih uporabljajo in naj si razvijejo tudi potrebne sposobnosti oziroma privajenosti — udarjajo naj ritem ob pesmih, z instrumenti naj ponazarjajo gibe živali; usposobiti jih želimo, da bodo instrumente tudi samostojno izbirali za ustrezno spremljavo.

L i k o v n a v z g o j a

Opomba: Vsebino in smotre likovne vzgoje v starejši skupini je potrebno prilagoditi nivoju skupine. Hitreje bo vzgojiteljica uresničevala vzgojni načrt, če je njena skupina sestavljena iz otrok, ki so že pred vstopom v starejšo skupino eno ali več let prej obiskovali ustanovo, kjer so bili deležni tudi likovne vzgoje, počasneje pa v skupini novincev, s katerimi bo morala šele pričeti s sistematično likovno vzgojo.

Podrobno (mesečno, tedensko in dnevno) načrtovanje svojega dela bo morala prilagoditi konkretni situaciji.

Pri uresničevanju načrta likovne vzgoje mora vzgojiteljica upoštevati zlasti naslednje:

1. da mora otrokov likovni razvoj izhajati iz njegovega doživetja, ki ga je potrebno vzbuditi in ohraniti med likovno dejavnostjo;

2. da sta uspeh in s tem realizacija smotra odvisna od naslednjih pogojev:

a) od izbire ustrezne metode in metodične izvedbe likovne zaposlitve. Zato mora vzgojiteljica uspešno uporabljati predloženi načrt le, če dobro pozna tudi metodiko likovne vzgoje. Zlasti se mora zavedati pomena in odnosa med obema osnovnima metodama likovnega oblikovanja otroka: med metodo inspiracije in metodo svobodnega likovnega izraza;

b) ob usklajevanju metod in tehnik z vsebino in smotri likovne vzgoje;

c) od izbire in priprave sredstev za likovno izražanje;

3. da je potrebno smotre likovne vzgoje uresničevati v različnih življenjskih situacijah (ne le pri tako imenovanih likovnih zaposlitvah, ampak tudi na sprehodih, pri opazovanju prirode, raznih objektov v okolju ipd.);

4. da uspešnost likovne vzgoje ne zavisi od količine tehnik, s katerimi seznanjamo otroke, ampak predvsem od vsebine in metod, s katerimi vzbudimo otroku posebno doživetje, ga ohranjujemo in otroka vodimo v smeri zastavljenega smotra.

I. tromesečje

Opomba: Zaradi vzgojne vrednosti in velikega zanimanja otrok za likovno ponazoritev motivov iz vsebine pravljic, zgodb in podobnih virov, se te vrste likovnih dejavnosti v vzgojnem načrtu pojavljajo v različnih obdobjih, potrebno pestrost pa jim zagotavljajo ustrezne metode in primerne tehnike; likovno vzgojo imamo 1—2-krat tedensko in jo usklajamo z drugimi dejavnostmi, zlasti s posredovanjem pravljic, zgodb, pesmi, opazovanjem ipd.;

risanje in slikanje v novih tehnikah (likovna upodobitev preprostih motivov, ki jim mora ustrezati tudi tehnika) — 1-krat mesečno; potrebno pa je tudi utrjevati otrokom že znane tehnike;

»tekstilni vzorci« — risanje likovnih elementov v povezavi z ustvarjalno ali didaktično igro;

otroci rišejo, nato ugibajo, kaj je na risbi: dogodek iz življenja, prizor iz zgodbe, pravljice, lutkovni prizor ipd. (izvedemo kot didaktično igro);

izdelki iz divjega kostanja, repe, korenja in podobnega prirodnega materiala z uporabo noža (likovne izdelke določa vsebina intelektualne vzgoje);

Pospešujemo otrokovo ustvarjalnost, vplivamo na likovno izražanje doživete vsebine, na sposobnost spominskega in fantazijskega predstavljanja, spodbujamo otroka k originalnosti, preprečujemo posnemanje, vplivamo na vztrajanje pri zamisli;

razvijamo spretnost likovnega izražanja z različnimi sredstvi, navajamo otroka na usklajevanje vsebine s tehniko (vsake vsebine ne more izraziti v katerokoli tehniki);

posredujemo ali utrjujemo likovne elemente: ritem (ponavljanje), smer, odnos oblik, velikosti, teksture, črte; pospešujemo tudi snažnost, natančnost in urejenost likovnega izraza, posredno uvajamo v elemente velikih tiskanih črk in v nekatere pojme, kot sta: razdalja, enakomerno ipd., ter v odnose v prostoru, kot so npr.: nad, pod, poleg, pred, za ipd.;

razvijamo domiselnost, vplivamo na sposobnost spominskega in fantazijskega predstavljanja; vplivamo na samostojnost in sproščenost jezikovnega izražanja;

razvijamo spretnost pri uporabi preprostega orodja (noža), ki pa mora biti skrbno pripravljeno, da ni otroku nevarno, da po prepogostih nesrečah ne

gubanje (titovke, denarnice ipd.)

izgubi poguma in samozaupanja; razvijamo pa tudi previdnost, navajamo na pozornost pri uporabi noža; pospešujemo domiselnost; z izbiro ustreznega materiala uvajamo otroka v estetsko kombinacijo materiala;

razvijamo natančnost, vplivamo na spoznanje, da je od truda, vloženega v izdelavo, odvisna tudi uporabnost izdelka.

II. tromesečje

Op.: Splošne smernice, nakazane v načrtu likovne vzgoje za I. tromesečje, veljajo tudi v tem obdobju; potrebno je tudi nadaljevati z uresničevanjem tistih smotrov, ki so bili zastavljeni v načrtu I. tromesečja in zahtevajo za realizacijo daljši čas.

uvajanje novih tehnik risanja, slikanja in oblikovanja — po navodilih za I. tromesečje;

Glej smoter v načrtu za I. tromesečje;

izkoriščamo priprave in doživetja ob novoletnem praznovanju: kolektivna izdelava plakata za novoletno prireditvev, ki v slikah napoveduje vsebino programa;

pospešujemo sposobnost vključevanja v kolektivno dejavnost, podrejanje dejavnosti posameznikov začetnemu dogovoru vseh o vsebini izdelka;

izdelava voščilnic (individualno po zamisli posameznikov);

vplivamo na domiselnost in pospešujemo originalnost (naslovnika voščilnice bo razveselil predvsem svojstven izdelek), vplivamo tudi na skrbno (snažno) izdelavo;

izdelki za obdaritev ob novem letu (naravni, odpadni material); vsebino predlaga vzgojiteljica ali otroci;

vplivamo na skrbnost in vztrajnost pri izdelavi (otroke motiviramo: darilo mora biti skrbno izdelano, prav je, da se še bolj potrudijo), spoznajo naj, da lahko tudi s skromnimi sredstvi napravimo lep izdelek;

dekoracija igralnice in ostalih prostorov ob novem letu (po zamisli vzgojiteljice, ki lahko upošteva predloge otrok, ki jih lahko uskladi z lastno zamisljo); otroci lahko tudi sodelujejo pri izvedbi dekoracije;

pospešujemo razvoj čuta za lepo (skladje vsebine, barv, materiala, enostavnost);

okraski za novoletno jelko (uporabimo različni material, tehnike, delno po predlogu vzgojiteljice, delno po zamisli otrok);

kolektivno slikovno pismo otrokom v neko drugo otroško ustanovo;

pustna dekoracija, pustne maske;

risanje na temelju opazovanja in ustreznega doživetja (zlasti v zvezi s prazniki in skupnimi doživetji);

razgovori ob risbah otrok (izvedemo kot didaktično igro: kdo ve, kaj je hotel narisati).

navajamo otroke, da vidijo in sami izdelajo lepe (ne kičaste) izdelke, vplivamo na vztrajnost, spretnost, domiselnost, originalnost;

Op.: Ostali smotri zavise od izbire tehnik in materiala za izdelke;

razvijamo sposobnost besednega izražanja in tudi likovnega izražanja po predhodnem skupnem dogovoru;

glej smoter ob novoletni dekoraciji; vzbujamo radostno razpoloženje, vplivamo na domiselnost, razvijamo čut za smešno;

vzbujamo ustvarjalnost na temelju doživetja;

vplivamo na jasnost besednega izražanja, vzpodbujamo k uporabi različnih besednih vrst (tudi glagolov, pridevnikov, prislovov itd.), otroke motiviramo za pestro likovno izražanje na temelju raznovrstnih doživetij.

III. tromesečje

Glej tudi načrt za II. tromesečje!

voščilnice ob 8. marcu (vsebina voščilnic, ki jo likovno izrazijo, naj bo v skladu s priložnostjo);

darila za 8. marec;

izdelava plakata z vabilom za praznovanje 8. marca (izdelek naj bo kolektiven, vzgojiteljica naj prevzame vsebinsko in tehnično vodstvo);

Nekateri smotri zastavljeni ob podobnih priložnostih v II. tromesečju, zahtevajo za realizacijo dalj časa, zato se jih zavedamo tudi v III. tromesečju.

vplivamo na aktivni izraz čustev do mater in drugih žena;

razvijamo ročne spretnosti (odvisno od izbire tehnike) in pospešujemo domiselnost;

usposabljammo jih za vključevanje v kolektivno dejavnost, navajamo jih k domiselnemu likovnemu izrazu neke vsebine, ki ustreza priložnosti;

dekoracija igralnice ob praznovanju pomladi;	navajamo otroke, da se sami naučijo izpolnjevati prostor in ploskev, uvajamo jih v izdelovanje dekorativnih elementov in jih razporejati tako, da dekorativno učinkujejo;
opazovanje pomladnega cvetja;	pozorni naj bodo na skladnost barv in lepoto oblik pomladnega cvetja;
izdelovanje šopkov za dekoracijo;	z vzgledom jih navajamo na skladno kombiniranje cvetlic v šopku in prilaganje šopka vazi in vzpodbujamo njihovo fantazijo;
risanje in slikanje z različnim materialom (ki mora ustrezati vsebini);	poleg smotrov, ki so ob podobnih priložnostih v načrtu že postavljeni (zlasti ustvarjalnost, sposobnost likovnega izraza doživetja, spretnost itd.), jih seznanjamo tudi s tem, da moremo z raznovrstnim materialom različno izraziti vsebino;
striženje in iztrgovanje;	razvijamo jim potrebne spretnosti in jih navajamo, da bodo znali eno ali drugo tehniko uporabljati ob ustrezni vsebini (kdaj izdelek zahteva natančno striženje, kdaj lahko iztrgajo ipd.);
plakat in drugi kolektivni izdelki (trganka oz. striženka ter lepljenka);	utrjujemo sposobnost vključevanja v kolektivno dejavnost in usklajevanje likovnih prispevkov posameznikov likovni zamisli skupinskega izdelka;
izdelovanje zmaja (kolektiven izdelek, težje naloge prevzame vzgojiteljica, lažje otroci);	navajamo jih, da si tudi sami izdelajo sredstva, ki jih potrebujejo v igri, ki pa morajo biti dovolj trpežna, zato skrbno izdelana; uvajamo jih v razumevanje odnosa med trpežnostjo in estetskim videzom izdelka: raztrgano in umazano je grdo;
skupno izdelovanje mlinčka;	razvijamo oz. utrjujemo spretnost uporabe orodja, posredujemo jim prijetno doživetje v naravi;
izdelovanje in izbiranje likovnih izdelkov, ki bodo razstavljeni ob zaključku rednega dela v skupini.	otroci naj vedo, da bodo pokazali le to, kar so sami izdelali in da ni pošteno, če se bi postavljali z izdelki odraslih ali drugih otrok.

Gibalno ritmična vzgoja

Vsebina in smotri gibalno ritmične vzgoje za starejšo predšolsko skupino so hkrati povzetek in končni rezultat celotne ritmično gibalne vzgoje v predšolskem obdobju. Hitrost napredovanja in možnosti uporabe posameznih oblik gibalnega izraza v starejši skupini so zato odvisne od stopnje, ki so jo na področju gibalno ritmične vzgoje dosegli otroci v nižjih skupinah, če so vanje bili vključeni. Zato mora vzgojiteljica kot na vseh vzgojnih področjih tudi pri gibalno ritmični vzgoji svoje delo prilagajati konkretni situaciji. Tej bo prilagodila podrobno (mesečno, tedensko, dnevno) načrtovanje svojega dela.

Pri delu na področju gibalno ritmične vzgoje na predšolski stopnji se mora vzgojiteljica zavedati,

1. da mora v prvi vrsti izhajati iz otrokovega doživetja, ki se mu mora marsikdaj prilagoditi tudi postopnost izvajanja vsebine in uresničevanja vzgojnih smotrov;

2. da zato tudi ne more razvijati in tehnično izpopolnjevati posameznih gibov izolirano enega od drugega, ampak oblikuje gibalne izraze kompleksno na temelju doživetja, ki ga npr. vzbudijo motivi iz življenja, pravljic, pesmi in iz podobnih virov. Z izbiro ustreznih, dovolj raznolikih motivov bo vzgojiteljica izpopolnjevala različne gibalne izraze;

3. da je ob upoštevanju zgoraj navedenih metodičnih načel treba postopno napredovati po naslednjih smernicah:

— najprej je potrebno razviti otroku čut za ritem, pozornost in hitro gibalno reakcijo, nato pa stopnjujemo zahtevnost s smotrom vedno bolj zavestnega izpopolnjevanja gibov (ne da bi pri tem zanemarili otrokovo spontanost, ki jo zagotavlja njegovo doživetje ob ustrezni vsebini);

— največkrat je primerno začeti z razpoloženjskimi pesmimi, nato pa prehajamo k tematskim pesmim in tudi drugim oblikam, ki jih je možno uporabiti za gibalno izražanje (resnične zgodbe, pravljice ipd.) pri katerih naj bo otrok pozoren na tekst, ki si ga mora tudi zapomniti, se ob tekstu gibalno izražati in potruditi tudi za estetsko izvajanje gibov;

— mnogokrat je najprimerneje začeti z ritmično govorjenim besedilom (ob katerem izpopolnjujemo gibalne elemente ob uprizarjanju pojavov v prirodi, živalskih gibov, otroci gibalno ilustrirajo posamezne motive iz pravljic, zgodb, pesmi), nato preidemo k zapeti pesmi (poje vzgojiteljica, otroci, primerna je tudi spremljava z instrumenti), končno pa h gibalnim ilustracijam pravljic, pripovedk (tudi ob petju, glasbeni improvizaciji ali spremljavi);

4. glede na nujnost povezave vzgojnih področij, ki jo je treba upoštevati tudi pri načrtovanju celotnega vzgojnega dela, mora vzgojiteljica pri izbiri vsebine na vseh vzgojnih področjih, zlasti pa na področju glasbene vzgoje, jezikovne vzgoje, telesne vzgoje, upoštevati razen ostalih tudi smotre gibalno ritmične vzgoje in jim prilagoditi izbiro pesmi, zgodb, pravljic, opazovanj in podobnih priložnosti za gibalno izražanje.

Globalni načrt moralno ritmične vzgoje
(uresničujemo ga v obdobju I., II. in III. tromesečja)

rajalne in gibalne igre ob ritmično govornem besedilu, uprizarjanje pojavov v naravi, živalskih gibov, gibalne ilustracije posameznih motivov iz pravljic, pripovedk, povesti, pesmi;

rajalne in plesne igre ob zapeti pesmi (poje vzgojiteljica, otroci, spremljava tudi z instrumenti);

gibalne ilustracije vsebine pravljic, pripovedk (tudi ob petju, glasbeni improvizaciji ali glasbeni spremljavi);
Op.: Gibalne elemente iz načrta za gibalno ritmično vzgojo vključujemo tudi v dnevno telovadbo.

razvijamo občutek za ritem, pozornost in hitro reakcijo z gibi na znak, predvsem: udarci z nogo na znak, skoki (naprej, nazaj, vstran), na znak obstanejo, na znak pokleknejo, na znak se vržejo na tla;

razvijamo gibalne elemente in vplivamo, da bi se otrok postopno pričel zavedati svojega telesa;

razvijamo gibanje z vsem telesom naenkrat, gibanje s posameznimi udi; razvijamo sposobnost, da otrok z gibi tudi nekaj izrazi, vplivamo na sposobnost zavestnega izpopolnjevanja gibov (tudi estetske izvedbe) na osnovi doživetja;

uvajamo nekaj najvažnejših gibalnih elementov, ki jih bodisi na novo oblikujemo (če so otroci v ustanovi novinci, oz. niso bili še vključeni v gibalno ritmično vzg.), v nasprotnem primeru pa jih utrjujemo in izpopolnjujemo;
gibanje glave: naprej, nazaj, vstran, naokrog;

gibanje rame: se dviga, spušča, stisne, razširi, kroži;

gibanje rok: nihajo naprej, nazaj, navzdol, navzgor, krožijo iz rame, komolcev, zapestij;

gibanje prstov: posamezni, vsi hkrati navzgor, navzdol, vstran, naokrog, se krčijo, stegujejo, so mehki, napeti;

gibanje nog: nihajo v kolku naprej, nazaj,

v kolenu naprej, nazaj,

v gležnju navzgor, navzdol, vstran, naokrog,

gibanje prstov: upogibamo, krčimo, dvigamo, razširjamo,

gibanje zgornjega telesa: upogibamo navzdol (glava niha, roke prosto iz vratu in ram),

stoja: zravnano s stegnjenimi koleno z upognjenimi koleno, v počepu, na prstih;
 hoja: naravna (navadna), nizko z upognjenimi koleno, nizko po prstih,
 hoja ob glasbeni spremljavi: glasba v menjajočem tempu: čim hitrejša hoja, lahkotna hoja, prožna hoja, obvladovanje ravnotežja, pravilna razdelitev telesne teže,
 hoja ob glasbeni spremljavi: glasba v enakem tempu, menjajoča se moč: tiho (pri pianu), glasno (pri forte), naraščajoče, upadajoče,
 hoja ob glasbi v različnih taktih,
 hoja ob glasbi izmenoma staccato in legato,
 ploskanje, trkanje ob glasbi v različnih taktih.

Gibalno ritmična vzgoja za posamezna tromesečja

I. tromesečje

primerne pesmi z izrazitim ritmom — udarjajo ritem;
 primerne pesmi z vsebino o živalih;

razvijamo občutek za ritem, sposobnost uprizoriti gibe raznovrstnih živali (s celim telesom) — izraziti z gibi vsebino in doživetje ob njej);

ritmična izvedba nekaterih deklamacij.

usposabljanje, da bi znali gibalnemu izrazu dodati še mimiko.

Op.: ritmične zaposlitve naj se izvedejo približno 2-krat mesečno (1-krat obdelava nove pesmi, zgodbe, pravljice..., enkrat obnavljanje), ritmična vzgoja naj bo tudi priložnostno (priprava na praznovanje in praznovanje samo, v presledkih med zaposlitvami, pri telesni vzgoji naj bodo vključeni tudi elementi ritmične vzgoje, izkoristijo naj se ustrezna čustvena stanja otrok na sprehodih ob srečanjih z živalmi, rastlinami, ki jih lahko uprizorijo z gibi ipd.);

II. in III. tromesečje

Gl. opombo v zvezi s številom ritmičnih zaposlitev in vključevanjem v druge zaposlitve v načrtu za I. tromesečje!

vključevanje elementov gibalno-ritmične vzgoje v program, ki ga izvajajo otroci ob praznovanju novega leta; dneva žena, dneva mladosti ipd. upri-zarjanje motivov, ki jih nudi dogajanje v prirodi v zimskem in spomladanskem času.

Gl. načrt gibalno ritmične vzgoje za obdobje I., II. in III. tromesečje in navodila za izvajanje!

Smotri gibalno ritmične vzgoje za obdobje II. tromesečja so razvidni iz globalnega načrta za celotno obdobje vzgojnega dela od septembra do junija. Zaradi posebnosti gibalno ritmične vzgoje in tesne povezanosti tega vzgojnega področja z ostalimi, zlasti z glasbeno, jezikovno in telesno vzgojo, je prepuščena natančnejša konkretizacija vzgojnih smotrov za posamezna obdobja, torej tudi za to obdobje, vzgojiteljicam, ki se zanje odločijo glede na pogoje, v katerih izvajajo celotni vzgojni načrt.

Moralna, delovna, družbena vzgoja

I. tromesečje

vsebina zavisi od vsebine zgodb, slik, diafilmov, ki jih uporabljamo za uresničevanje smotrov z različnimi metodami: s pripovedovanjem, z razgovori, z opazovanjem, na sprehodih, z lutkovnimi, gledališkimi predstavami itd.

Podrobna vsebina je razvidna iz razčlenjenih smotrov.

Smotre moralne vzgoje redkeje uresničujemo s posebnimi v ta namen določenimi zaposlitvami, kot s celotnim vzgojnim delom (tudi v presledkih med zaposlitvami, pri zadovoljevanju higienskih potreb, pri hranjenju, na sprehodih ipd.).

Zato se z moralno vzgojo srečujemo manj pri določanju vsebine, kot pri zastavljanju smotrov.

Op.: Pri zastavljanju smotrov moralne vzgoje upoštevamo zlasti naslednje okoliščine: ali so otroci prvič (po daljšem presledku v času počitnic, brez presledka ipd.) v ustanovi, ali je skupina otrok še neoblikovana (upoštevamo stopnjo socialne prilagojenosti posameznikov), koliko časa so otroci že obiskovali ustanovo, kakšni smotri so bili zastavljeni in uresničeni v starostno nižjih skupinah, priložnosti, ki jih omogoča letni čas (bivanje na prostem, v zaprtem prostoru), število otrok v skupini itd. Pri realizaciji in tudi pri zastavljanju smotrov moralne vzgoje zlasti (še v večji meri kot pri intelektualni) sodeluje tudi družina, potrebno je poskrbeti za skladno in neprekinjeno vzgojno vplivanje. Zato je obseg zastavljenih smotrov večji, če upošteva

Večkrat tedensko domače obveznosti (3—4-krat) (primeri: izdelati risbo, dokončati izdelek, naročilo, sporočilo staršem, prinesiti, poiskati, nabrati prirodni ali odpadni material, vprašanje staršem, opazovanje na prehodu ipd.);

priporočilo in redna kontrola, če prihajajo otroci pravočasno na skupne zaposlitve v ustanovo (predhoden dogovor s starši za sodelovanje);

praznovanje rojstnih dni otrok in vzgojiteljice (po sistemu, ki okoliščinam najbolj ustreza: vsak mesec, sproti ipd.);

ostale praznične priložnosti

dnevne priložnosti;

obiski v trgovini;

obveznosti, ki se jih zaveda in jih je prevzela družina.

Op.: v načrtu niso izčrpani vsi možni smotri, ki jih imamo ob nakazanih priložnostih; vsaka vzgojiteljica jih dopolnjuje glede na svoje možnosti in potrebe;

uvajanje v izpolnjevanje obveznosti, čut dolžnosti, namerna zapomnitev, obnavljanje in druge intelektualne sposobnosti (zavise od značaja naloge), zadovoljstvo ob dobro izvršeni nalogi;

uvajanje v točnost (upoštevamo omejene možnosti predšolskega otroka), navajanje na dobro izrabo časa, preprečevanje postajanja na poti v ustanovo, vplivanje na večjo varnost v prometu;

vplivanje na medsebojno pozornost in vljudnost, na razvijanje navad in privajenosti kulturnega vedenja ob prazničnih priložnostih (kako čestitamo, izročimo darilo), razvijanje domiselnosti, estetskega okusa pri pripravi daril, vnašanje pestrosti v življenje otrok v ustanovi, uvajanje v predstavo časovne odmaknjenosti dogodkov;

smoter zavisi delno od vrste praznika (dan mrtvih, dan republike — smotri so razčlenjeni že pri intelektualni vzgoji), ostale smotre glej v zgornjem odstavku!

navajamo jih, da pazijo na svojo obleko, obutev, na lastnino drugih otrok, na predmete, ki jih skupno uporabljamo, navajamo jih na redoljubnost;

navajamo jih na kulturno vedenje v trgovini: pozdravimo, počakamo, prosimo, se zahvalimo;

glej vsebino intelektualne vzgoje!

prazniki v novembru;

opravljanje delovnih nalog ob raznih priložnostih;

opravljanje delovnih obveznosti tudi v družini (po dogovoru s starši);

kulturne privajenosti in navade (ob stikih z ljudmi);

kulturne privajenosti in navade pri jedi.

razvijamo pozitiven čustven odnos do članov ožje družine in drugih sorodnikov ter do ostalih ljudi; uvajamo jih v čustven odnos do kraja, v katerem živijo;

vplivamo na čustvo hvaležnosti in spoštovanja do umrlih, zlasti do ljudi, ki so umrli v borbi za svobodno domovino;

spoznajo naj korist dela in začutijo veselje ob dobro opravljenem delu;

zvedo naj, da mora posameznik pri delu pomagati tudi drugim oziroma za druge opraviti delo samostojno; uvajamo jih v vztrajno izvrševanje delovnih nalog, ki se ponavljajo oz. nadaljujejo;

spoznajo naj in se naj navajajo, da ne prekinjajo tistega, ki govori, ampak govorijo eden za drugim, (glej tudi smotre jezikovne vzgoje!) zvedo naj (oz. si utrdijo spoznanje) in se navajajo na to, da svoje pravice uveljavljajo kulturno, da medsebojno ne obračunavajo, da ne tožijo, naj pa opozorijo na nepravilnosti in napake brez škodoželjnosti,

navajamo jih, da tudi z vedenjem (pozdravljenjem, z ustreznim nagovorom »vi«, »tovarišica« — prosim, hvala ipd.) pokažejo spoštovanje do starejših (vzgojiteljev, staršev in drugih ljudi), da jim tudi pomagajo (odstopijo sedež, pomagajo nesti, odprejo vrata ipd.), navajamo jih tudi na pozornost in vljudnost v medsebojnih odnosih: pozdravljajo naj se, ko pridejo in ko odidejo, na cesti; poznajo naj imena in priimke drugih otrok v skupini in naj se kličejo po imenih; pomagajo naj si in naj to, kar imajo, delijo z drugimi;

navajamo jih, da uporabljajo celoten pribor (tudi nož), jedo naj z zaprtimi usti in s polnimi ne govorijo.

II. tromesečje

zavisi od vsebine zgodb, slik, diafilmov, ki jih uporabljamo za uresničevanje smotrov z različnimi metodami: s pripovedovanjem, z razgovori, z opazovanjem na sprehodu, z lutkovnimi predstavami, gledališkimi predstavami itd.

Glej načrt I!

Glej tudi ostale pripombe v načrtu I.

domače obveznosti (glej načrt za I. tromesečje!);

pravočasno prihajanje v ustanovo (glej načrt I.);

praznovanje rojstnih dni otrok (glej načrt I.) ;

Op.: Ker moremo smotre moralne vzgoje uresničiti le v daljšem obdobju, ne pričakujemo, da so tisti, ki so bili zastavljeni v obdobju I. tromesečja, že izvedeni, ampak si jih zastavljamo tudi pri nadaljnjem delu.

V obdobju II. tromesečja dodajamo:

pomoč snažilki v ustanovi in staršem doma pri delu v zvezi z ogrevanjem;

razvijamo jim delovne navade in delavoljnost tudi ob delu, ki zahteva precej vztrajnosti (naloge naj se ponavljajo iz dneva v dan);

pomoč oziroma prevzemanje samostojnih obveznosti pri čiščenju snega;

razvijamo delavoljnost, pri gibanju na svežem zraku se otroci tudi telesno krepijo;

sami naj operejo brisače (in prtičke), vplivamo, da bodo to storili tudi doma;

razvijamo samostojnost, vplivamo na to, da bodo pazili na brisače;

prazniki:
priprava novoletnih daril, voščilnic, obdarovanje;

pospešujemo pozornost do ljudi, posredujemo zadovoljstvo ob veselju drugih;

vabilo otrokom iz druge ustanove — program, pogostitev;

razvijamo gostoljubnost, uvajamo v obveznosti in kulturno vedenje gostitelja;

odziv na vabilo iz drugega vrtca; pogostitev staršev ob novem letu;	uvajamo v kulturne navade na obisku; razvijamo gostoljubnost, uvajamo v dolžnosti ter vedenje gostitelja, budi- mo pozornost in ljubezen do staršev ter aktivno izražanje hvaležnosti;
obdarovanje otrok ob novem letu (raz- govori o željah otrok za obdarovanje);	razvijamo skromnost, zadovoljstvo z malim;
sprehodi in podobne priložnosti;	preprečujemo drsanje po cestah in pločnikih, vplivamo na obzirnost do drugih, zlasti starejših in slabotnih ljudi (če komu drsi, naj mu tudi po- magajo);
dnevne priložnosti, zgodbe z ustrezno vsebino;	razvijamo tovariške medsebojne od- nose, zlasti pripravljenost pomagati: starejši in večji otroci naj pa posebej pomagajo mlajšim in šibkejšim, ti pa naj pomoč vljudno sprejmejo in se zanjo zahvalijo;
razna srečanja z ljudmi;	navajamo jih, da kadar z nekom go- vorijo, mirno stojijo, ali sedijo, ga gle- dajo v oči, ne segajo v besedo;
priložnostni stiki s tujimi ali manj znanimi ljudmi;	navajamo jih, da so tudi s tujimi ljud- mi primerno sproščeni, jim odgovar- jajo, so z njimi vljudni, vendar ne pre- tirano zaupljivi;
tekmovalne igre in druge oblike tek- movanj;	navajamo jih na poštenost in pravič- nost pri tekmovanju, na pravilno pre- našanje poraza in zmage;
razne priložnosti v življenju, zgodbe.	uvajamo jih v poštenost v odnosu do najdene lastnine in jih navajamo na skrben odnos do izposojenega.

III. tromesečje

dan žena — praznovanje, obdarovanje, izdelovanje čestitk, pogostitev;	vzbuditi čustvo ljubezni in hvaležnosti do mater, vrednotenje žene, ki dela za skupnost in tudi za družino;
pripovedovanje o življenju žene, po kateri se imenuje ustanova;	ustrezen odnos do žen, ki so se posebno odlikovale;
prebujanje narave in udejstvovanje otrok spomladi;	veselijo naj se pomladi in življenja; vedo naj, da moramo v življenju tudi preko neprijetnega, če naj nas veseli prijetno;
praznovanje rojstnega dne predsednika Tita;	čustvo ljubezni in hvaležnosti do predsednika Tita;
priprave za 1. maj, praznovanje;	otrokom želimo razviti osnove pravilnega vrednotenja dela in delovnih ljudi;
otroci opravljajo razne delovne naloge v prostoru in na prostem;	razviti želimo nekatere delovne navade in privajenosti;
domenek o delu, ki so ga in ki ga bodo opravljali doma;	vedo naj, da s prevzemanjem delovnih obveznosti v družini pokažejo staršem, da so jim hvaležni in da jih imajo radi, delovne obveznosti je treba opraviti brez opozorila;
prvoaprilske potegavščine;	če se šalimo, ne smemo užaliti, neumna šala je sramotna; šala naj bo domiselna, le tako vzbuja smeh;
trganje cvetlic na sprehodih;	navajamo jih, da cvetlic, ki jih natrgajo, ne zavržejo, ampak poskrbijo zanje in se jih tudi v vazi razveselijo; natrgamo jih le toliko, kolikor jih potrebujemo za določeno vazo;
na sprehodih, vsakodnevne priložnosti;	živali (mravlje, metulji ipd.) ne uničujemo; uničujemo samo tiste, ki so škodljive (mrčes, podgane), vendar jih ne mučimo;
opazovanje živali ob raznih priložnostih;	želimo doseči, da se otroci ne bodo bali znanih živali in da ne bodo kričali pred neznanimi, ampak se jim umikali;

prepričevanje z zgodbo, navajanje ob vsakodnevnih priložnostih.

otroci naj ne zamenjujejo resničnega z neresničnim, zlasti naj ne lažejo, odkrito naj priznajo svojo krivdo, tudi če jim je zato neprijetno.

Kulturne navade in privajenosti

prizor z lutko, navajanje, kontrola;

Otroci naj se tudi na cesti medsebojno pozdravljajo; otroke želimo navaditi, da pravilno pozdravijo: pogledajo v oči, glasno pozdravijo, da rok ne podajajo prvi;

vsakodnevne priložnosti, delo s skupino in posamezniki;

navadijo naj se, da potrkajo, preden vstopijo, in tudi naj vedo, zakaj je nepričakovan vstop neprijeten;

na prireditvah (npr. v gledališču), razgovori kot priprava na te obiske;

vedo naj in se navadijo, kako naj se vedejo v javnih prostorih: tiho govorijo, ne tekajo, se ne prerivajo in upoštevajo druga pravila vedenja;

skupni prevozi, prevozi s starši ali druge priložnosti;

vedo naj in se navadijo na vedenje v javnih prevoznih sredstvih;

kosilo, malica v ustanovi, obroki, ki jih dobijo doma;

navadijo naj se, da jedo z zaprtimi usti in ne govorijo s polnimi;

vsakodnevne priložnosti, opozarjanje na sprehode s starši.

če gredo s starejšim človekom, naj hodijo na njegovi levi strani.

Program neposredne (intenzivne) priprave na šolo

Program neposredne priprave na šolo je izdelan z upoštevanjem naših in tujih izkušenj o delu z otroki v predšolskih ustanovah, zlasti o vzgojnem delu v oddelkih otrok zadnjega predšolskega letnika in z upoštevanjem izkušenj in mnenj naših učiteljev elementarnih razredov o tem, kako pripravljen naj otrok vstopi v šolo.

Načrt je zastavljen tako, da je njegova uporaba smiselna le v povezavi z načrtom posredne priprave, ki naj zagotovi vsestransko oblikovanje otrok v 9 mesecih zadnjega predšolskega leta, načrt neposredne priprave pa naj ta proces zaključi z intenzivno pripravo na šolo.

K pripravi otrok na šolo ne prispeva samo vsebina načrta neposredne priprave na šolo, ampak tudi okoliščine, v katerih se izvaja, in zahteve, ki naj bi jih otroci spoznali in upoštevali.

Ko se odločamo, katere zahteve bi v tem smislu otrokom postavili, se zavedamo, da ne smemo v nobenem pogledu preHITEVATI: s pripravo na šolo ne smemo ustvariti atmosfere, ki bi bila docela šolska; v otrocih ne smemo vzbuditi prepričanja, da so pravzaprav že v šoli, ampak da se nanjo le pripravljajo.

Zahteve, ki bi jih v okviru neposredne priprave na šolo postavljali, ne bi smele zavirati sproščene dela v otroški ustanovi; zato ne bi smele neugodno vplivati na počutje otrok, ampak ga pospeševati, vzbujati v njih ponos, da že zmorejo zadovoljiti težje zahteve in željo, da bi z vstopom v šolo še bolj lahko pokazali, kaj zmorejo.

Z nekaterimi teh zahtev se otroci srečujejo že pri izvajanju načrta posredne priprave: razlika je v tem, da so zdaj postavljene tako, da se jih bolj zavedajo in se trudijo, da bi jih izpolnjevali. Nekatero zahtevo pa so nove, značilne samo za izvajanje načrta neposredne priprave na šolo: da bi ohranili njihovo učinkovitost in otrok ne bi obremenjevali, jih postavimo samo takrat, ko izvajamo načrt neposredne priprave na šolo.

Te zahteve so zlasti naslednje:

Otroci naj bi prihajali v ustanovo redno in pravočasno. Vzgojiteljica naj to zahtevo pojasni staršem otrok, utemelji njen namen in jih vzpodbuja, da otrokom omogočijo redno in pravočasno prihajanje in jih na to tudi navajajo. Vzgojiteljica pa naj bi otroke, ki bi zamudili, na pravočasno prihajanje opozarjala, jih povprašala o vzrokih zamud in jih hkrati navajal, da bi, kadar bi prišli prepozno, ali sploh ne bi prišli k zaposlitvam, sami, brez opozorila, pojasnili vzrok, ali se opravičili.

Ob vstopu v igralnico naj bi vsak otrok primerno glasno pozdravil ne samo vzgojiteljico, ampak tudi druge otroke. Včasih, toda le ob primernih priložnostih, naj bi otroci tudi skrbno pozdravili, se zahvalili, prosili in podobno.

Vzgojiteljico naj otroci nagovarjajo s tovarišico; ustrezno naj nagovarjajo in pozdravljajo tudi druge vzgojiteljice (na šoli tudi učiteljice) in vse ljudi.

Otroci naj nekaj potrebščin, ki jih vsak dan potrebujejo za risanje in podobne dejavnosti, prinašajo v ustanovo in odnašajo domov v mapi, vrečki ali majhni torbi (pravo, šolsko torbico, naj otrok dobi oziroma uporablja kot posebno privlačnost šole ob vstopu v šolo). Otroke navajajmo, da imajo svoje potrebščine v redu in da jih znajo hitro in tiho poiskati.

Otroke bi uvajali v izpolnjevanje domačih obveznosti raznih vrst, zlasti tistih, ki jih vzpodbujajo k opazovanju, k zapomnitvi in obnavljanju, ki jih pa ne obremenjujejo dalj časa.

Otroci naj prihajajo v ustanovo čisti, primerno oblečeni in obuti.

Vsak otrok naj ima svoje stalno mesto; po možnosti naj so razmeščeni pri mizah, ki so podobne klopem, in to po 2 in 2, tako, kot določi vzgojiteljica. Otrok naj bi torej svoje mesto zamenjal le z dovoljenjem ali na zahtevo vzgojiteljice. S to zahtevo želimo doseči predvsem to, da bi se otroci postopno navadili na to, da drug drugega poslušajo, tudi tedaj, če se ne vidijo, in da se brez potrebe ne obračajo, kakor to zahteva red v šoli.

Sodelovanje pri skupnih zaposlitvah naj bo obvezno. Otroci naj vztrajajo pri njih do konca; med zaposlitvijo lahko zapustijo prostor le, če jim to dovoli vzgojiteljica.

Govorijo naj le takrat, kadar dobijo dovoljenje. Ker je način dviganja rok v rabi v šoli, je najbolj priporočljivo, da ga uvajamo tudi v obdobju priprave na šolo. Kadar bi ta zahteva ovirala sproščenost otrok, npr. pri razgovorih, se

lahko vzgojiteljica dogovori z otroki za drug način; možno ga je določiti tudi s pravili, kadar izvajamo zaposlitev v obliki igre. Ko otroci govorijo, naj vstanejo. Vzgojiteljica naj nadalje preverja rezultate, ki jih dosežejo otroci, jih opisno ocenjuje (nikakor pa ne s šolskimi ocenami), medsebojno primerja in tudi opozarja na pomanjkljivosti.

Zaposlitve, ki jih predvideva načrt neposredne priprave, je treba organizirati tako, da bodo otroci vedeli, čemu obiskujejo »malo šolo« in da se bodo pričeli zavedati različnih dejavnosti, da bodo npr. vedeli, kdaj se igrajo, kdaj pa prekinejo igro in pričnejo z drugo dejavnostjo.

Posebno je treba tudi upoštevati metodična načela predšolske vzgoje, zlasti načelo interesa, aktivnosti in nazornosti: z izbiro privlačne metode je treba otroke aktivirati, da bi čimbolj spontano sodelovali, z izbiro ustreznih ponazoril pa jim je treba vzbujati jasne predstave.

Izkušnje ob preizkušanju načrta neposredne priprave otrok na šolo so pokazale naslednje:

Otroku je treba postaviti ne le zanimive, ampak tudi zahtevne naloge, ob katerih lahko preizkuša svoje sile, ne smemo pa zahtevati preveč, pa tudi ne premalo.

Naloge, ki ga intelektualno aktivirajo, mu moramo posredovati po dvojni poti: v okviru iger, pa tudi kot samostojne obveznosti, ki naj jih izvrši ne glede na to, ali so mu všeč ali ne. V začetku priprave na šolo je težišče na nalogah, ki jih vključujejo igre, v zaključku pa na nalogah druge vrste. V okvir teh nalog sodijo tudi »domače obveznosti«, ki naj bodo čimbolj organsko povezane z vsemi zaposlitvami.

Ob nalogah moramo otrokove dosežke tudi že oceniti po lestvici in na način, ki tej starostni stopnji ustreza. Opozoriti ga moramo na uspehe, ki jih je dosegel, pa tudi na pomanjkljivosti; navajamo ga na samostojno, vztrajno in natančno izpolnjevanje nalog v mejah, ki jih dopušča starostna stopnja.

Nekatere naloge v okviru priprave na šolo (posredne in neposredne) naj rešuje otrok ob aktivnostih, ki so primerne za otroka v predšolski dobi, so pa zanj še vedno privlačne. To so zlasti: risanje, modeliranje, oblikovanje naravnega materiala ipd.

Mnogo pozornosti moramo nameniti zlasti pospeševanju sposobnosti ustnega izražanja; ne zadovoljimo se s tem, da otrok situacijo, npr. odnose v prostoru, različne velikosti, oblike, množice, barve idr. pozna, težimo za tem, da jo zna ustrezno tudi z besedami izraziti.

Razen vsebine in smotrov je treba skrbno izbrati oz. izdelati metode neposredne priprave, ki naj omogočijo, da bo vsebina dobro osvojena in smotri realizirani, da pa bodo imeli otroci tudi interes za zaposlitve (ta naj prispeva tudi k emocionalni pripravi na šolo); ustrezno naj bo tudi trajanje zaposlitev.

Pri izvajanju načrta neposredne priprave so otroci vključeni načeloma le enkrat: v zadnjem predšolskem letu.

Tam, kjer so v tako imenovane starejše oddelke vključeni tudi mlajši, 5-letni otroci, ni priporočljivo izvajati načrta neposredne priprave s celo skupino hkrati, ampak se moramo odločiti za občasno delitev skupine in za deljeno delo s starejšimi in mlajšimi otroki.

Ena izmed možnih rešitev je ta, da se skupina ne deli v rednem delovnem času ustanove, to je v dopoldanskem času, ampak v popoldanskem; otroci, ki so že vpisani v šolo, oziroma otroci v starosti med 6.—7. letom, se popoldne

zberejo k zaposlitvi za izvajanje načrta neposredne priprave na šolo, drugi otroci pa odidejo domov, ali se zaposlijo po želji pod vodstvom druge vzgojiteljice.

Z neposredno pripravo na šolo začnemo, če je le mogoče, takrat, ko so otroci, ki se je bodo udeleževali, že vpisani v šolo; to naj bi jih vzpodbudilo k spontanemu sodelovanju.

Vsebina načrta neposredne priprave, zajeta v 30 zaposlitvah, je razporejena tako, da je možno načrt izvesti v času približno treh mesecev, če izvajamo zaposlitev trikrat tedensko.

V času treh mesecev moramo nalogam neposredne priprave prilagoditi tudi razdelitev ostalih dejavnosti v dnevu, tako imajo otroci v tem času 3-krat tedensko, to je vsak drugi dan, po 2 zaposlitvi dnevno: eno za izvajanje načrta posredne priprave, drugo pa za izvajanje načrta neposredne priprave, 3-krat tedensko pa samo po 1 skupno zaposlitev dnevno, to je zaposlitev za izvajanje načrta posredne priprave.

Zaposlitve za izvajanje načrta neposredne priprave naj bi se glede na trajanje prilagodile trajanju šolske ure; vzgojiteljica naj bi zanje vsakokrat porabila približno 45 minut. Ta čas je primeren glede na namen in naloge priprave in tudi glede na to, da je to povprečen čas trajanja zaposlitve v otroških ustanovah. Ta zahteva ni pretirana, saj je vsaka zaposlitev, ki naj bi v celoti trajala 45 minut, sestavljena iz najmanj treh različnih vsebinskih delov, ki otroku omogočajo raznovrstne dejavnosti.

Pri izvajanju programa neposredne priprave je treba zagotoviti vsem otrokom možnosti, da sledijo. Zato pa je potrebno, da vzgojiteljica večkrat preverja, kako sledijo posamezni otroci, da tistim, ki imajo težave, individualno pomaga, da pa poskrbi tudi za tiste, ki so zaradi bolezni oz. zaradi drugih vzrokov pri nekaterih zaposlitvah izostali in tako izgubili stik s programom, da zagotovi utrjevanje tem, ki so otrokom težje ipd.

Takšnim in podobnim nalogam vzgojiteljica najlaže zadosti, če veže program neposredne priprave na program posredne priprave. Dokaj pičle možnosti individualnih kontaktov med izvajanjem programa neposredne priprave povečajo številnejše možnosti, ki jih v ta namen nudi program posredne priprave (med drugim na sprehodih, pri zaposlitvah po želji ipd.).

Smernice v zvezi z izdelavo metod izvajanja zaposlitev načrta neposredne priprave za šolo:

Metode izvajanja zaposlitev neposredne priprave (isto velja pa tudi za posredno pripravo) naj v čim večji meri otroke aktivirajo; vsi otroci naj bodo ves čas trajanja zaposlitve čimbolj enakomerno aktivni, vzgojiteljica naj ima z vsemi dober kontakt, ta naj ji omogoči tudi individualen pristop.

Zelo pomembno je, da s ponazarjanjem posredujemo otrokom jasne predstave; ponazorila naj se menjavajo ne le po vsebini, ampak tudi po tehniki izdelave, da bodo otroke znova pritegnila in jim omogočila spontano sodelovanje; priporočljivo je ponazarjanje večkrat povezati z aktivnostjo otrok (npr. nekatera preprosta ponazorila (npr. paličice, trakove ipd. za primerjanje množic, dolžin itd., aplikacijo za flanelograf ipd.) lahko otroci izdelajo sami. Otroci naj se kdaj pa kdaj sprostijo tudi s smehom; dobrodošlo osvežitev jim pripravimo tudi, če jim z metodo izvajanja zaposlitev vzbudimo presenečenje, začudenje ipd.

Potrebno je poskrbeti tudi za to, da bodo otroci vsebino, ki jim jo posredujejo posamezne zaposlitve, tudi utrjevali; potrebno pa je tudi poiskati take metode, da za vsebino ne bodo izgubili zanimanja.

Smotri in vsebina programa neposredne priprave na šolo ter opombe oziroma smernice za izvajanje

1. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Preverimo in utrjujemo osnovne podatke, ki jih poznajo otroci o sebi (ime, priimek, bivališče), vplivamo na odnos otrok do vzgojiteljice in na to, da jo ustrezno poimenujejo.

b) Vplivamo na samostojnost otrok v prometu in pospešujemo njihovo varnost ob prihodu v ustanovo in ob odhodu iz nje.

c) Preverjamo, posredujemo oziroma utrjujemo znanje otrok o prostorih, kjer se zbirajo (čemu služijo, kako jih poimenujemo), vplivamo na samostojno orientacijo v stavbi, utrjujemo pojme: zgoraj, spodaj, znotraj, zunaj, levo, desno, blizu, daleč, v, nad, pod, med, za, pred ipd.

Vsebina:

a) Ime, priimek, bivališče otrok, kako se imenuje vzgojiteljica, kako naj jo otroci kličejo.

b) Osnovna prometna pravila (predvsem tista, ki veljajo za pešce).

c) Orientacija v poslopju, nazivi in namen posameznih prostorov, odnosi v prostoru (glej smoter).

Opombe:

a) Otrokom je treba pojasniti, zakaj je važno, da poznajo podatke o sebi, priporočljivo je utemeljiti njihovo povezanost s prehodom v šolo.

Način predstavljanja otrok naj bo čimbolj naroden (npr. vključeno v igro Povej kdo si in kje stanuješ).

b) Izvedemo lahko kot razgovor, vmes pripoveduje vzgojiteljica in pona-
zarja križišče in prometne znake.

c) Zaposlitev z ogledom prostorov izvedemo v tistih oddelkih, v katerih otroci stavbe še ne poznajo dobro; kjer pa jo že dobro poznajo, jo lahko shematsko ponazorimo in ugotavljamo lego posameznih prostorov in prostorske odnose ter utrjujemo poimenovanje prostorov.

2. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Seznanimo otroke s tem, kar morajo vedeti o »mali šoli«, vzbuja-
mo zanje interes in vplivamo na ustrezno vedenje pri izvajanju programa »male šole«.

b) Seznanimo otroke s posameznimi šolskimi potrebščinami in s predmeti, ki jih bodo uporabljali v »mali šoli«; oblikujemo pojem šolske potrebščine; seznanimo jih z načinom uporabe svinčnika in s tem, kako naj pri risanju sedijo.

c) Seznanimo jih z zvezkom in z njegovimi sestavinami: list, stran (prva in druga), črta, vrsta ipd.

Vsebina:

a) Kaj bodo otroci delali v »mali šoli« in kako se naj v njej vedejo.

b) Predmeti, ki jih bodo potrebovali v šoli in tisti, ki jih bodo potrebovali v »mali šoli«; uporabnost in način uporabe svinčnika.

c) Natančnejši ogled zvezka.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo s pripovedovanjem vzgojiteljice, na zaključku pa s postavljanjem vprašanj otrokom povzamemo in tudi preverimo, ali so vsebino pripovedovanja dojeli.

b) Izvedemo lahko kot didaktično igro. Zanja potrebujemo npr. večjo sliko, ki ponazarja razne predmete, med njimi igrače, šolske potrebščine. Otroci v skladu s pravili igre iščejo in klasificirajo predmete, ki po nekem znaku (uporabnosti) spadajo skupaj, med drugimi klasificirajo predmete, ki jih uporabljajo pri igri in posebej s posebnim poudarkom šolske potrebščine.

c) Otroke lahko najprej opozorimo, v čem je prednost zvezka (listi se držijo skupaj, ne moremo jih zmešati, ali izgubiti). Nato si zvezek skupaj ogledamo (priporočljivo je, če ima vsak otrok pred seboj svoj zvezek) v smislu smotra.

3. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujemo pojem levo in desno (leva in desna roka) ter levo in desno smer v prostoru, odvisno od opazovalčevega mesta.

b) Razvijamo spretnost v risanju vodoravnih črt, oblikujemo pojem vodoravno; navajamo otroke, da pri risanju znajo upoštevati enakomerno razdaljo, da pravilno držijo svinčnik in se tudi sami pravilno držijo.

c) Bogatimo besedni zaklad z glagoli, ki izražajo razne vrste gibanja ter vplivamo na namerno pozornost.

Vsebina:

a) Leva in desna roka, predmeti na naši levi in na naši desni strani.

b) Risanje predmetov z dolgimi vodoravnimi črtami (npr. cesta, železniška proga, mirna gladina vode) in poimenovanje teh črt.

c) Kako izražamo razne vrste gibanja ljudi, živali, vozil itd.

Opombe:

a) Primer izvedbe zaposlitve: Vzgojiteljica ponazori (nariše, pritrdi na steno) na levo in na desno stran po eno figuro (npr. otroka). Opozori otroke na to, v kateri roki je pri risanju držala kredo, v razgovoru nato otroci ugotavljajo, kaj delajo z desno roko, a če je potrebno, jih vzgojiteljica še opozori, zakaj je bolje, da uporabljajo desno roko. Nato vzgojiteljica glede na svoj položaj, ki ga z obračanjem spreminja, ugotavlja levo oz. desno lego obeh figur. Isto lahko utrjuje tudi s tem, da se posamezni otroci postavijo in tudi obračajo pred tablo (oz. steno).

b) Priporočljivo je, da najprej opozorimo otroke na predmete z dolgimi vodoravnimi črtami, po možnosti jih tudi neposredno opazujemo (npr. pogled na dolgo ravno cesto skozi okno ipd.). Povemo, da te črte imenujemo vodoravne, ker so tako ravne, kot je ravna mirna gladina vode. Otroci naj vodoravne črte tudi z gibi ponazarjajo, nato pa jih rišejo v zvezke (brez črt).

c) Izvedemo lahko kot didaktično igro, v kateri otroci v vlogah npr. avtomobilov, konj, ptičev, raznih športnikov ipd. iščejo glagole, s katerimi označijo svoj način gibanja.

4. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujemo in preverjamo, kako otroci uporabljajo desno in levo roko, kako se orientirajo na levi in na desni strani tudi ob izpreminjanju položaja opazovalca.

b) Utrjujemo pojem vodoravno in spretnost v risanju vodoravnih črt; uvažamo v upoštevanje enakomernih presledkov med črtami in v vlečenje črt od leve proti desni.

c) Utrjevanje prometnih pravil za pešce, odnosov v prostoru in ustreznih izrazov: levo, desno, spredaj, zadaj, naprej, nazaj ipd.; navajanje otrok na organizirano sodelovanje v razgovoru.

Vsebina:

a) Otroci se v prostoru gibljejo v različne smeri, zlasti v levo in desno.

b) Risanje dolgih vodoravnih črt v skladu s smotrom.

c) Otroci opisujejo svojo pot od doma v ustanovo in nazaj.

Opombe:

a) Izvedemo lahko tudi kot didaktično gibalno igro, v kateri »miličnik« usmerja promet, pri tem se obrača za 90°, ostali otroci pa se v vlogah pešcev prilagajajo miličnikovim smernicam. Vlogo miličnika večkrat menjamo. Vlogam pešcev lahko dodamo tudi vloge raznih vozil, ki se vozijo po cesti, ki je označena s puščicami, ki nakazujejo levo in desno smer. Važno je, da zaposlitev izvedemo v dovolj velikem prostoru, da se otroci lahko sproščeno gibljejo.

b) Vodoravne črte lahko otroci vlečejo v zvezke brez črt; tako nastale črte, ki so širše od tistih, ki jih imajo začrtane v zvezku, nam lahko služijo pri nadaljnjem risanju (na to lahko otroke tudi opozorimo in jih s tem vzpodbudimo, da pazijo, da bodo črte ravne in presledki med njimi enakomerni).

c) Izvedemo lahko kot razgovor s ponazarjanjem nekaterih situacij.

5. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Otroke spomnimo na to, kako naj se v »mali šoli« vedejo, kako naj sodelujejo; opozorimo jih na pravilnosti in nepravilnosti, kot so jih pokazale dosedanje izkušnje; vzbujamo v njih željo, da bi z ustreznim vedenjem in prizadevanji v »mali šoli« dokazali, da so že zreli za vstop v šolo.

b) Razvijamo spretnosti v risanju navpičnih črt, oblikujemo pojem navpično; vplivamo na ustrezno uporabo svinčnika pri risanju in na pravilno držo telesa.

c) Utrjujemo pojme o odnosih predmetov v prostoru ne glede na opazovalčevo mesto.

Vsebina:

a) Z vedenjem in sodelovanjem v »mali šoli« naj otroci pokažejo, če so že zreli za vstop v šolo (razgovor in uvedba tekmovanja).

b) Risanje predmetov z dolgimi navpičnimi črtami (visoka drevesa, drogovi, visoka ograja ipd.) in poimenovanje teh črt.

c) Opazovanje in ugotavljanje lege in prostorskih odnosov raznih predmetov v okolju.

Opombe:

a) Primer izvedbe: Na panoju naredimo tekmovalno tabelo (v sredini panoja je slika šolskega poslopja, do njega pa vodi toliko poti, kolikor je otrok. Vse poti so enako dolge. Na začetku vsake je znak, ki predstavlja enega izmed otrok.) Značke bomo premikali proti šoli glede na vedenje in prizadevanje otrok.

Ostalo izvedemo v skladu s smotrom.

b) Izvedemo lahko podobno kot zaposlitev 3 b z ustreznimi spremembami.

c) Priporočljivo je razne odnose v prostoru vključiti v zgodbo, poskrbeti za zadostno in privlačno ponazoritev ter za aktivnost vseh otrok.

6. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Vzpodbujamo otroke, da se izražajo v kratkih stavkih, zaključek stavka naj bo z intonacijo nakazan, med dvema stavkoma naj bo kratek časovni presek; navajamo otroke, da znajo eden drugega poslušati.

b) Posredujemo pojme o velikosti in bogatimo besedni zaklad pridevnikov: visok, nizek, dolg, kratek, širok, ozek.

c) Utrjujemo pojme navpičen in razvijamo spretnost v risanju navpičnih črt v obeh smereh: navzgor in navzdol.

Vsebina:

a) Kaj smo delali včeraj popoldne?

b) Velikostni pojmi (gl. smoter).

c) Risanje navpičnih črt navzdol in navzgor.

Opombe:

a) Treba je izbrati tako metodo, ki bo omogočala enakomerno aktivnost vseh otrok in jih bo sprostila tako, da bodo vsi sodelovali. Primer: Vzgojiteljica najprej sama opiše svoj doživljaj v kratkem stavku (npr. Včeraj popoldne sem odšla na Grad in tam nabrala šopek trobentic.) Na podoben način naj povedo tudi otroci, njihovo pozornost pri poslušanju pa vzgojiteljica pritegne z opozorilom, naj ne ponavljajo istega doživljaja, ki ga je že kdo drug pred njimi povedal, ampak naj poiščejo nekaj drugega.

b) Vključimo lahko vsebino v zgodbo in si pomagamo s ponazorili. Potrebno je utrjevati.

c) Glej opombe k zaposlitvi 4 b, ki lahko usmerjajo tudi pri izvedbi te zaposlitve. Otroci naj vlečejo navpične črte v obe smeri (navzgor in navzdol), pri izpremembi smeri pa naj uporabijo svinčnik drugačne barve.

7. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Posredujemo, utrjujemo oz. urejujemo pojme o velikosti oz. o stopnjevanju velikosti ter pridevnike, s katerimi velikosti oz. stopnjevanje označujemo.

b) Utrjujemo pojme, navedene pod a), razvijamo sposobnost spominskega obnavljanja in organiziranega vključevanja v razgovor (eden govori za drugim, drug drugega poslušajo, da lahko smiselno nadaljujejo).

c) Razvijamo spretnost v risanju poševnih črt, posredujemo pojem in izraz »poševen«, razvijamo sposobnost orientacije v desno pri risanju in jih navajamo, da izkoristijo prostor.

Vsebina:

- a) Dolg, širok, visok, stopnjevanje v 3 stopnjah, primerjanje dimenzij.
- b) Obnavljanje zgodbe pod a), obnavljajo otroci.
- c) Risanje predmetov s poševnimi črtami.

Opombe:

a) Če je predlagani obseg pojmov za otroke prezahteven, ga zmanjšamo, v tej zaposlitvi izpadle pojme pa vključimo v podobno 8. zaposlitev.

Z izbiro metode je treba vse otroke enakomerno aktivirati, tudi če je skupina večja. Vsebino je priporočljivo posredovati v okviru zgodbe s ponazoritvijo in jo vezati na predhodno domačo obveznost (opazovanje predmetov v okolju).

b) Ker je zaposlitev vezana na zaposlitev 7 a, veljajo zanjo iste pripombe.

c) Primer izvedbe: Ob risbi hiše (vzgojiteljica jo nariše na tablo) usmerimo pozornost otrok na streho. Otroci obnovijo pojma: vodoravno, navpično in osvojijo pojem poševno. Kateri predmeti so si še podobni? Otroci jih nakažejo z gibi rok, nato pa narišejo v zvezke. Vzgojiteljica vzpodbuja otroke k domiselnosti.

Tudi domača obveznost (opazovanje poševnih predmetov) lahko prispeva k utrjevanju.

8. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujmo in poglobljajmo osnovne časovne pojme: danes, včeraj, jutri, zdaj, prej, potem in bogatimo besedni zaklad otrok z ustreznimi časovnimi pri Slovci; vplivamo na jasno, natančno izgovarjavo besed, ki jih pogosto površno izgovarjajo (npr. potem, jutri ipd.).

b) Utrjujemo predstave in pojme o velikosti, razvijamo sposobnost primerjanja velikosti ter vplivamo na namerno pozornost.

c) Utrjujemo pojme: vodoravno, navpično, poševno, vplivamo na sposobnost primerjanja dolžin.

Vsebina:

a) Obnavljamo vsebino dogodka, ki smo ga doživeli z vsemi otroki v skupini (npr. izlet ali obisk) s poudarkom na trajanju in zaporednosti dogodkov.

b) Ugotavljamo, imenujemo in primerjamo velikost predmetov v okolju, ki ga lahko neposredno opazujemo.

c) Polagamo paličice raznih dolžin v vodoravni, navpični in poševni legi.

Opombe:

a) Uporabiti je treba metodo, ki bo zagotovila enakomerno aktivnost vseh otrok in interes za zaposlitev. Ena izmed možnosti je izvesti jo kot igro s pravili, ki naj zagotavlja realizacijo vsebine v skladu z zastavljenimi smotri.

b) Poskrbeti je treba, da rešujejo posamezni otroci različne naloge.

Važno je zagotoviti primerno okolje za opazovanje (različni predmeti, ki se razlikujejo po velikosti).

Primer izvedbe:

c) Otrokom vzbudimo predstave o predmetih, ki jih lahko ponazorijo s paličicami. Opozarjamo jih, kdaj je potrebno izbirati dolge, kdaj kratke paličice, kako jih lahko sestavimo, kdaj morajo biti dolžine enake, kdaj so lahko različne. Posamezniki naj svoje izdelke tudi opišejo.

9. zaposlitev

Smoter:

- a) Utrjujemo odnose na ploskvi in ustrezne krajevne prislove.
- b) Razvijamo sposobnosti organiziranega sodelovanja pri razgovoru (eden govori z drugim, drug drugega poslušajo), utrjujemo življenjsko važno vsebino, prispevamo k varnosti otrok v prometu.
- c) Utrjujemo spretnost v risanju poševnih črt raznih naklonov, pospešujemo orientacijo v desno, vplivamo na vztrajnost pri risanju v vrsti in navajamo otroke, da ne rišejo preko črte.

Vsebina:

- a) Orientacija na ploskvi: na levi, v sredi, na desni, poleg, eno pod drugim, eno poleg drugega.
- b) Kaj storimo zjutraj, pot v »malo šolo«.
- c) Risanje kratkih poševnih črt z različnimi nakloni v črtan zvezek v vrsto med dvema črtama.

Opombe:

a) Zaposlitev je možno izvesti kot tekmovalno igro: »Kdo bo položil pravo sliko?« (Vsak otrok dobi iz papirja izrezane figure, npr. hiše, dreves, živali, ljudi, ipd. in večji kos praznega papirja. Nato vzgojiteljica opozori otroke na naloge in pravila igre. Naloge v igri naj bodo takšne, da otroci po nareku polagajo figure v različne odnose v prostoru (gl. smoter). Ko je »narek« končan in je vzgojiteljica preverila pravilnost izvršenih nalog in sodelovanje v skladu s pravili igre, torej izid igre, lahko dobijo otroci še nalogo figure nalepiti na podlogo, lahko pa to dobijo kot domačo obveznost (zato pa si morajo zapomniti, kako so figure ležale).

b) Poskrbeti je treba za metodo, ki bo zagotavljala aktivnost vseh otrok in preprečiti ponavljanje iste vsebine.

To lahko dosežemo na ta način, da vsak otrok pove en sam stavek, vsak naslednji pa skuša povedati nekaj novega, vendar vsebinsko povezano z dose-danjimi prispevki.

c) Za risanje črt z različnimi nakloni oz. v različnih smereh lahko uporabimo svinčnike različnih barv.

10. zaposlitev

Smoter:

- a) Utrjujemo predstave o prostorskih odnosih na ploskvi in navajamo otroke, da jih znajo opisati.
- b) Utrjujemo pojem: velik, majhen, za razliko od pojma visok, nizek.
- c) Utrjujemo spretnost v polaganju in risanju vodoravnih črt raznih dolžin, vplivamo na sposobnost primerjanja in urejanja predmetov po dolžini, na to, da puščajo enakomerne, večje in manjše presledke, da polagajo oziroma rišejo črte eno pod drugo; vplivamo na pravilno držo telesa in svinčnika pri risanju.

Vsebina:

a) Otroci pod vodstvom vzgojiteljice v skladu s smotrom opisujejo izdelek (gl. zaposlitev 9 a).

- b) Velikostni pojmi: velik, majhen, visok, nizek.
- c) Polaganje paličic 3 različnih dolžin eno pod drugo v smislu stopnjevanja dolžin, nato risanje po istem principu.

Opombe:

- a) Ob preverjanju, kako so izpolnili domačo obveznost, otroci v skladu s smotrom opisujejo svoje izdelke.
- b) Potrebno je poskrbeti za privlačen okvir zaposlitve in za zadostno ponazoritev. Primer: hiša je velika, v njej so visoki zidovi, visoke omare, dolgi hodniki, široke postelje (izvedemo lahko ob modelu).
- c) Nalogo lahko otrokom olajšamo s tem, da paličice glede na dolžino različno obarvamo.

11. z a p o s l i t e v

Smoter:

- a) Razvijamo posluš za stavek, navajamo otroke na slušno razlikovanje dolgih in kratkih stavkov ter na to, da se bodo izražali v kratkih stavkih.
- b) Utrjujemo spretnost v polaganju in risanju navpičnih črt treh dolžin, navajamo jih na risanje v enakomernih presledkih, utrjujemo pojme: kratek, krajši, najkrajši, dolg, daljši, najdaljši.
- c) Utrjujemo orientacijo v levo in desno v odnosu do sebe in do objektov izven sebe.

Vsebina:

- a) Vzgojiteljica in otroci pripovedujejo svoje doživljanje.
- b) Polaganje paličic 3 različnih dolžin v navpični smeri v smislu stopnjevanja dolžin, nato risanje po istem principu.
- c) Otroci se gibljejo v prostoru v levo in desno smer, na levo in na desno stran raznih predmetov.

Opombe:

- a) Zaposlitev lahko izvedemo npr. takole: Najprej vzgojiteljica v kratkih stavkih, s padanjem glasu na zaključku stavka, z jasno nakazanimi presledki med dvema stavkoma opiše neki doživljanje iz svojega življenja, npr. iz otroških let. Nato isto ponovi, stavke pa ponazarja s črtami na tabli. Zaključek stavka posebej ponazori s piko. Nato pripovedujejo otroci, vsak po en stavek, tudi njihove stavke ponazarjamo s črtami na tabli. Ko je stavek zaključen, narišemo piko.

Ponazarjanje zelo dolgih stavkov, za katere celo na tabli zmanjka prostora, lahko otroci doživijo kot smešno, zato pa jih tem bolj prepričljivo usmerja k uporabi kratkih stavkov.

- b) Gl. zaposlitev 10 c z razliko, da so črte navpične.

c) Ker je zaposlitev vezana na izvajanje nekaterih prejšnjih zaposlitev s podobno vsebino in smotri, je važno preveriti, če so bili vsi otroci pri prejšnjih prisotni, če ne, pa zmanjšati zahtevnost nalog.

Zaposlitev je zaradi večje privlačnosti priporočljivo izvesti kot igro (npr. tekmovalno), treba pa je izdelati še pravila.

12. zaposlitev

Smoter:

- a) Posredujemo pojme: predmet, slika predmeta, beseda.
- b) Utrjujemo spretnost risanja črt v vodoravni, navpični in poševni legi ter razvijamo domiselnost ob poljubni sestavi vzorca iz teh črt.
- c) Posredujemo pojme: kup, pest, šopek in s tem uvajamo v pojem množice.

Vsebina:

- a) Predmet, slika o istem predmetu, beseda za ta predmet.
- b) Risanje predmetov oz. vzorcev z vodoravnimi, navpičnimi in poševnimi črtami s pomočjo zarisanih točk v enakomernih presledkih ca. 1 cm.
- c) Opazovanje in poimenovanje raznih istovrstnih množic v kupu, šopku, pesti.

Opombe:

a) Zaposlitev je možno izvesti npr. po naslednji metodi: Vzgojiteljica pokaže otrokom nekaj predmetov in se z njimi pogovori o njihovih lastnostih, zlasti tistih, ki jih označujejo kot predmete. Med predmeti je lahko tudi cvetlica, na katero posebej usmerimo pozornost otrok tako, da jo primejo tudi v roko, jo povonjajo, otipajo cvet in liste ipd. Predmet tudi poimenujejo. Nato cvetlico skrijemo, namesto nje pa pokažemo otrokom sliko iste cvetlice. Pogovorimo se o lastnostih cvetlice na sliki in jih primerjamo z lastnostmi prave cvetlice (ne diši, z njo ne moremo narediti šopka, ne moremo je vzeti v roko itd.). Skrijemo tudi sliko cvetlice. Nadaljujemo pogovor o cvetlici. Zdaj ni niti prave cvetlice niti slike cvetlice, o njej se samo pogovarjamo. Ko rečemo cvetlica, mislimo na pravo cvetlico.

b) Važno je izbrati metodo, ki bo zagotavljala zadostno samostojnost otrok in jih vzpodbujala k domiselnosti. Prav je tudi opozoriti jih, da so jim zarisane točke v pomoč pri vlečenju črt, jih pa pri ustvarjalnosti ne smejo ovirati.

c) Za uspešno izvedbo zaposlitve je zlasti važno, da imajo otroci dovolj prostora na mizah oz. klopeh, ker se lahko pri tej zaposlitvi tudi gibljejo v skladu z nalogo; priporočljivo je tudi, da je zaposlitev vezana na domačo obveznost (nekaj potrebnih predmetov naj prinesejo otroci sami od doma).

13. zaposlitev

Smoter:

a) Razvijamo osnovno sposobnost slušne diferenciacije glasov, zvokov in sposobnost obnavljanja zvokov.

b) Uvajamo pojme: mnogo, malo, utrjujemo sposobnost razlikovanja velikosti od množine (malo predmetov, velik kup in obratno), uvajamo jih v razlikovanja istovrstnih in raznovrstnih množin.

c) Utrjujemo spretnost risanja vodoravnih, navpičnih in poševnih črt in jih vadimo, da ne rišejo preko črte.

Vsebina:

a) Poslušanje zvokov (npr. živalski glasovi, zvoki v prometu ipd.) in ponavljanje teh.

b) Opazovanje, grupiranje, poimenovanje množin v skupinah (istovrstni in raznovrstni predmeti — gl. smoter).

c) Risanje vzorcev s kombinacijo vodoravnih, poševnih in navpičnih kratkih črt med dvema črtama).

Opombe:

a) Vzgojiteljica lahko zvoke reproducira sama, priporočljivo pa je, da uporabi dobre posnetke na plošči ali magnetofonskem traku.

b) Zahtevnost nalog je potrebno prilagajati stopnji razvitosti otrok in njihovi izkušeni. Sredstva, ki jih pri zaposlitvi uporabljamo, naj bodo privlačna; tistim, ki smo jih pri podobnih zaposlitvah že uporabili, dodamo še nekaj novih predmetov, otroci jih lahko tudi prinesejo z doma, poiščejo, naberejo na sprehodu ipd.

c) Otroke lahko spomnimo na vzorce, ki so jih risali s pomočjo zarisanih točk; podobne in še mnoge drugačne risbe lahko izdelajo tudi brez točk, oziroma si jih samo predstavljajo zato, da bodo črte ravne.

14. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Razvijamo sposobnost slušne diferenciacije glasov v posameznih besedah in iskanja besed, ki se začnejo z določenimi glasovi.

b) Uvajamo pojem: oglat, utrjujemo primerjanje velikosti in razvijamo spretnost v risanju oglatih predmetov.

c) Razvijamo namerno pozornost, spominske sposobnosti ter utrjujemo znanje, ki so si ga otroci pridobili doslej (npr. o odnosih v prostoru, velikosti ipd.).

Vsebina:

a) Otroci poslušajo posamezne besede, ugotavljajo, kako se prično in iščejo druge besede, ki se enako pričenjajo.

b) Opazovanje in risanje oglatih predmetov v 2 velikostih.

c) Otroci izvršujejo naloge.

Opombe:

a) Zaposlitev je možno izvesti npr. tako, da vzgojiteljica za uvod pove zgodbo in s tem uvede otroke v naloge, ki jih bo v skladu s smotrom zastavljala.

b) Otroke lahko spomnimo na hišo, ki jo večkrat rišejo; kako stojijo zidovi hiše, kako okna; hiša ima ogle, je oglata (če se zadenemo v vogal, nas zaboli); kateri predmeti so še podobni. Predmete, ki so jih otroci ugotovili, narišejo, vsakega v začetek ene vrste, nato pa še poleg po en istovrstni predmet, ki pa naj bo večji ali pa manjši. Razliko v velikosti lahko poudarimo tudi z različnimi barvami.

c) Zaposlitev je priporočljivo izvesti kot didaktično igro, ki lahko poteka npr. takole: otroci v skladu s pravili igre vlečejo listke, na katerih so napisane po 3 naloge, ki naj bi jih izvršil vsak otrok. Vzgojiteljica mu jih počasi prebere (vse tri hkrati).

Npr.: Stopi k oknu, poglej skozi okno in povej, kakšno vreme je.

Otrok izvrši naloge, ostali kontrolirajo natančnost izvršitve.

Za izvedbo igre naj vzgojiteljica sama izdelava pravila.

15. zaposlitev

Smoter:

- a) Utrjujemo slušno diferenciacijo glasov.
- b) Razvijmo pojme: vrsta, krog, enako.
- c) Uvajamo pojem okrogel, zaokrožen; primerjanje okroglih in oglatih predmetov.

Vsebina:

- a) Otroci ugotavljajo začetne glasove v svojih imenih.
- b) Urejanje množin predmetov v vrsto, krog.
- c) Opazovanje okroglih, zaokroženih predmetov v okolju.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo kot igro, ki daje otrokom tudi možnost gibanja v prostoru. Potek igre je lahko npr. tak: Z znaki opremimo v prostoru mesta, kjer naj se v skupine zberejo otroci, katerih imena se enako začenjajo. Zahtevnost naloge lahko stopnjujemo, če določimo tudi mesta za imena z začetnicami, za katere vemo, da jih nima nihče od otrok v skupini.

Igro opremimo s pravili.

b) Reševanje nalog popestrimo z različnimi, domiselno izbranimi sredstvi in z različnimi načini reševanja nalog.

c) Zahtevnost naloge lahko stopnjujemo npr. s tem, da otroci opazovane zaokrožene predmete tudi narišejo, dalje s tem, da iščejo vedno nove, še ne omenjene predmete ipd.

16. zaposlitev

Smoter:

- a) Razvijamo osnovno sposobnost sinteze glasov v zloge in kratke besede.
- b) Razvijamo spretnost v vlečenju krožnih črt.
- c) Utrjujemo pojme o oblikah: oglat, zaokrožen, vplivamo na sposobnost odmišljanja barve od oblike, utrjujemo orientacijo na levi in na desni strani ploskve.

Vsebina:

- a) Iz 2—4 glasov tvorijo otroci zloge oziroma kratke besede.
- b) Risanje predmetov okroglih oblik.
- c) Polaganje okroglih in oglatih, različno obarvanih predmetov v različnih prostorskih odnosih na ploskvi.

Opombe:

a) Najprimerneje je izvesti zaposlitev kot igro, v kateri predstavljajo otroci posamezne glasove, ki si jih morajo zapomniti (to jim olajšamo s tem, če predstavljajo glasove, s katerimi se začenjajo njihova imena). Nato jih postavimo v pare oziroma v skupine po 3 ali 4 tako, da bodo z glasovi, ki jih predstavljajo, izgovorili zloge oz. besede, kot npr. na, ma, ima, da, mama, nana, je in podobne kratke besede, sestavljene iz lahko izgovorljivih soglasnikov in samoglasnikov, ne pa iz težjih soglasniških skupin (npr. lj, rj, mn ipd.).

b) Priporočljivo je vezati zaposlitev na domačo obveznost, pri kateri so otroci opazovali predmete okroglih oblik.

Vzpodbujajmo jih k domiselnosti in k temu, da rišejo predmete dovolj velike.

c) Izvedemo lahko kot didaktično igro z naslednjim potekom: Otrokom razdelimo iz raznobarvnega papirja izrezane okrogle in oglete ploskve (kroge, elipse, kvadrate, trikotnike, nepravilne mnogokotnike) in jim damo nalogo, da položijo vse oglete oblike na eno stran papirja (npr. na levo), vse okrogle pa na drugo (npr. na desno). Barva jih pri tem naj ne moti.

Izdelati je treba še pravila igre.

17. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujemo spretnost v vlečenju krožnih črt; opozorimo otroke na to, da so predmeti enakih oblik lahko različno veliki.

b) Primerjamo istovrstne množine, uvajamo v pojme: manj in več, utrjujemo pojem enako.

c) Razvijamo predstave o resnični velikosti predmetov ne glede na njihovo velikost na sliki.

Vsebina:

a) Risanje istovrstnih okroglih predmetov različnih velikosti.

b) Razdruževanje večjih množin na manjše.

c) Kaj je v resnici večje?

Opombe:

a) Zaposlitev je možno izvesti tako, da otroci po lastni izbiri rišejo okrogle predmete, vendar tistega, za katerega se vsak odloči, v različnih velikostih.

Na zaključku lahko vsak poišče največjega in najmanjšega in ju posebej obarva.

b) Otroci lahko npr. razporejajo cvetlice, sadeže, igrače, tako da iz večje množine napravijo več manjših, odvzemajo, dodajajo in pri tem poimenujejo: več (cvetlic), manj (sadežev) ipd., enako (cvetlic v obeh vazah) ipd.

c) Uporabljamo slike, ki predstavljajo po dva predmeta (živali, osebe) enakih velikosti, v resnici pa različnih (npr. žebelj, kladivo; otrok, odrasel mož ipd.). Naloga otrok je, da v skladu s pravili igre, ki jih je potrebno še izdelati, poiščejo tisti predmet (osebo, žival) v paru, ki je v resnici večji.

18. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Primerjamo in razvrščamo kroge po velikosti, utrjujemo odnose na ploskvi: poleg, nad, pod, na levi, na desni, utrjujemo barve.

b) Posredujemo oziroma utrjujemo spoznanje, da sestavljajo množino posamezni predmeti (istovrstni in raznovrstni).

c) Utrjujemo oglete in zaokrožene oblike, razvijamo spretnost oblikovanja žice.

Vsebina:

a) Polaganje krogov treh velikosti, razvrščanje od leve proti desni, od večjega proti manjšemu, eden poleg drugega, eden pod drugim, barvanje krogov

(z isto barvo glede na neki skupen znak, npr. ista velikost, isti odnos v prostoru ali pd.).

b) Razdruževanje množin na elemente.

c) Oblikovanje oglatih in zaokroženih oblik predmetov v žico.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo tako, da dobijo vsi otroci iz papirja izrezane neobarvane kroge treh velikosti, nato pa po nareku izvršujejo naloge v smislu »Položite na levo stran zgoraj največji krog, poleg njega v isto vrsto nekoliko manjšega... pod največji krog še enega, ki je enako velik...« Končno lahko kroge nalepijo na podlago in enako obarvajo glede na velikost ali glede na lego v prostoru. Lahko pa to opravijo kot domačo obveznost.

b) Uprabimo lahko vrečke bonbonov, košare jabolk, kostanjev ipd. (Važno je, da je predmetov toliko, kot je otrok). Pokažemo jih otrokom in jih opozorimo posebej na to, da jih je mnogo. Vprašamo se: »Ali jih bo za vse?« Nato jih razdelimo, vsak dobi po en bonbon (jabolko, kostanj). Nato isto ponovimo tako, da zmešamo raznovrstne predmete (lešnike, orehe) in jih razdelimo tako, da dobijo posamezni otroci ali lešnik ali oreh.

c) Za uspešno izvedbo zaposlitve je važno tudi, da imamo dovolj žice, da lahko otroci izdelajo tudi več oblik predmetov, če to želijo, in jim že izgotovljenih ni potrebno sproti podirati.

19. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujemo pojme: več, manj, posredujemo spoznanje o naraščanju množine.

b) Utrjujemo časovne pojme in termine: zjutraj, dopoldne, popoldne, opoldne, zvečer.

c) Utrjujemo pojme o oblikah (krog), o legi (vodoravno, navpično), utrjujemo orientacijo v desno pri risanju, v upoštevanje črte pri risanju, v risanje kratkih črt enakih dolžin.

Vsebina:

a) Združevanje elementov in manjših množin v večje množine.

b) Kako smo preživeli včerajšnji dan?

c) Risanje vzorcev s ponavljajočimi se motivi (npr. krog, navpična črta, krog, vodoravna črta ipd.) v vrste med črtami.

Opombe:

a) Primer izvedbe: Vsak otrok ima po eno cvetlico (lahko jo kot domačo obveznost prinesejo s seboj, utrgajo na skupnem sprehodu ipd.); prinašajo jih drug za drugim vzgojiteljici, ki počasi ob sodelovanju vseh otrok sestavlja iz njih šopek ter otroke sproti opozarja na spremembe (cvetic je vedno več). [Podobno lahko ponovimo še z drugimi predmeti (knjigami)]. Nato po dva ali trije otroci najprej sestavijo majhne šopke, iz njih pa vzgojiteljica sestavi večji šopek.

Priporočljivo je, da ima sestavljanje šopka tudi praktičen namen, npr. darilo za obolelega otroka, otroka, ki praznuje tisti dan rojstni dan itd.

b) Izvedemo kot razgovor, ki ga vzgojiteljica usmerja z vprašanji v smislu smotra (časovni pojmi). V prvem delu razgovora naj obnavljajo skupne doživ-

ljaje (v ustanovi), v drugem delu pa doživlja posameznikov v družinskem krogu.

c) Pred risanjem naj obnovijo potrebne elemente.

20. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Posredujemo oziroma utrjujemo pojme: vse, nič, manj, več.

b) Utrjujemo razlikovanje 3 odtenkov osnovnih barv (rdeča, zelena, modra) in vplivamo na sposobnost razvrščanja po odtenku.

c) Utrjujemo predstave o velikosti predmetov in izraze zanje ter stopnjevanje velikosti; utrjujemo tudi razlikovanje predmeta od slike predmeta.

Vsebina:

a) Dodajanje in odzemanje elementov v množini.

b) Razvrščanje ploskev po barvnih odtenkih.

c) Razvrščanje predmetov na slikah v skupinah po tri glede na naravno velikost.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo npr. takole: Pripovedujemo zgodbo in njeno vsebino ponazarjamo na flanelografu. (Vsebina zgodbe je lahko naslednja ali podobna: Jablano z jabolki je otresel veter, na tleh so vsa jabolka, na drevesu jih ni nič ostalo; 2 otroka jih hitita pobirat po tleh, vsak v svojo košaro, eden je hitrejši, pobral jih je več, drugi, ki je počasnejši, pa manj; pobrala sta vsa jabolka, na tleh jih ni nič, na jablani prav tako nič, vsa jabolka so v košari).

b) Zaposlitev je možno izvesti kot didaktično igro, v kateri otroci v skladu s pravili igre polagajo in nato še lepijo kvadratne ploskve papirja, obarvanega v 3 odtenkih rdeče, modre in zelene barve. (Opomba: Če je naloga za otroke premalo zahtevna, lahko dodamo še eno ali dve barvi, če je preveč, pa se omejimo samo na dve barvi.) Igro lahko izvedemo tudi kot »tombolo«.

c) Tudi to zaposlitev je priporočljivo izvesti kot igro (primerjaj zaposlitev 17 c). Zanja je potrebno izdelati slike, ki predstavljajo po 3 predmete, ki so na sliki enako veliki (lahko pa tudi večji ali manjši, vendar razmerja v velikosti ne smejo ustrezati resničnim razmerjem, ker je prav naloga otrok, da to sami ugotovijo).

21. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Razvijamo sposobnost primerjanja in urejanja množin glede na več in manj ter pojem nekaj.

b) Bogatimo aktivni besedni zaklad otrok s samostalniki, ki označujejo dejavnosti ljudi in njihove poklice ter pasivni besedni zaklad z glagoli in pridevniki, ki jih otroci sami redko ali sploh ne uporabljajo.

c) Razvijamo ročne spretnosti za oblikovanje enakomerno debelih svaljkov (npr. gline) ter utrjujemo oglate in zaokrožene oblike.

Vsebina:

a) Urejanja množine istovrstnih in raznovrstnih predmetov in sestavljanje novih množin po določenem kriteriju ter primerjanje teh množin.

- b) Kako imenujemo ljudi, ki opravljajo opisano delo.
- c) Gnetenje gline (ali podobnega materiala) v svaljke in oblikovanje raznih oblik, nato pa otroci določajo, katere so oglate, katere zaokrožene.

Opombe:

a) Primer izvedbe te zaposlitve: Vzgojiteljica pripoveduje in sproti na flanelografu ponazarja naslednjo zgodbo: Mama je prinesla s trga košarico sadja: v njej je nekaj pomaranč, nekaj banan, nekaj limon in nekaj jabolčk. (Pojem »nekaj« pojasnimo: ni bilo dobro videti, koliko, nekaj pač.) Otroci so sadje uredili, položili v kupe, potem pa so lahko videli, katerega sadja je bilo v košari več, katerega manj.

Zaposlitev lahko nadaljujemo tako, da otroci urejajo, razvrščajo v smislu sestavljenega smotra še druge predmete (npr. barvnike po barvi ali dolžini ipd.).

b) Izvesti je možno kot didaktično igro in zanjo še izdelati pravila, naloge pa so razvidne iz smotra in vsebine zaposlitve.

c) Pred začetkom zaposlitve je potrebno vzbuditi otrokom predstave oglatih in zaokroženih predmetov, ki jih poznajo, z vodstvom samim pa jih vzpodbujati k domiselnosti, odvracati od posnemanja ter paziti, da že izoblikovane predmete ohranijo do zaključka zaposlitve in jim nato določajo obliko.

22. z a p o s l i t e v

Smoter:

- a) Uvajanje v primerjanje množin brez štetja.
- b) Vzpodbujamo k opazovanju, k primerjanju predmetov po obliki in legi, utrjujemo pojme: enak, drugačen.
- c) Vplivamo na organizirano sodelovanje v razgovoru, utrjujemo znanje o zahtevah varnega gibanja v prometu.

Vsebina:

- a) Primerjamo dve množini istovrstnih predmetov z urejanjem v dve vrsti.
- b) Katera dva predmeta na sliki sta enaka (po obliki, po legi)?
- c) Razgovor o tem, kako hodimo po cesti, prečkamo križišče, o prometnih znakih, miličniku ipd.

Opombe:

a) Primer izvedbe zaposlitve: Imamo dve skupini istovrstnih predmetov (npr. svinčnikov, lahko pa so v dveh barvah), v eni skupini jih je lahko 5, v drugi 6. Kje jih je več? Ali bi to lahko ugotovili tudi, če ne bi šteli. Svinčnike polagamo v vrsti, vsako skupino v svojo vrsto, svinčnike natančno enega pod drugega. Različno dolgi vrsti nam pokažeta, kje jih je več (pomagamo si lahko tudi s tem, v kateri škatli je svinčnikov prej zmanjkalo).

Nadaljujemo s primerjanjem še drugih predmetov, če je otrokom naloga lahka, lahko množine povečamo. Poskrbimo, da bodo v čim večji meri aktivni vsi otroci.

b) Za izvedbo zaposlitve potrebujemo večjo sliko, na kateri so pomešani predmeti, ki se razlikujejo med seboj po obliki in legi, so pa med njimi tudi enaki. Izvedemo lahko kot igro, zanjo je potrebno še izdelati pravila. Naloge v igri pa so: otroci si naj sliko dobro ogledajo, ugotovijo, katere predmete predstavlja, nato pa iščejo enake in različne predmete. Sprva naj iščejo popolnoma enake predmete (po obliki in po legi), nato pa lahko zanemarimo lego.

Pravila igre naj zagotovijo aktivnost vseh otrok in organiziran potek.

c) Vsebino je treba prilagoditi situaciji (v manjših krajih ni semafora, križišča, niti miličnika, ki usmerja promet, so pa prometni znaki, zahteva po hoji na levi strani ceste ipd.).

23. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Utrjujemo pojme o množinah, uvajamo v spremembo množine z dodajanjem in odvzemanjem.

b) Utrjujemo pojem okrogle oblike ter spretnost v risanju majhnih krogov in lokov; utrjujemo sposobnost risanja od leve proti desni, jih navajamo na risanje v vrsto, razvijamo pa tudi njihovo domiselnost.

c) Utrjujemo prostorske pojme: zgoraj, spodaj, levo, desno, v, nad, pod, pred, za.

Vsebina:

a) Primerjanje 3 različnih množin z urejanjem v vrste, pridruževanje in odvzemanje ter ponovno primerjanje.

b) Risanje vzorcev s krožnimi črtami in loki — motiv se ponavlja.

c) Opisovanje slike glede na prostorske odnose predmetov, ki so na njej.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo npr. tako, da nadaljujemo v smislu zgodbe iz zaposlitve 21 a. Mama je prinesla s trga sadje. Vsako vrsto sadja na flanelografu razporedimo v posebno vrsto, sadeži so eden pod drugim, zaradi različne množine posameznih vrst sadja so vrste različno dolge (npr. 5 jabolk, 4 hruške, 3 pomaranče ipd.). Primerjamo, katerega sadja je največ, katerega najmanj. Nato sadeže po 1 odvezemo in dodajamo in ugotavljamo spremembe.

b) Otroke lahko opozorimo na nezaključene strani v njihovih zvezkih. Kako bi lahko zvezke olepšali, pa tudi označili, čigav je zvezek. Ker znajo risati kroge, pa tudi polovico krogov, lahko naredijo tokrat vzorčke iz takih črt. Trudijo naj se, da bo vsak narisal drugače (razlike so lahko v številu zaporednih krogov in lokov, pa tudi v legi lokov ipd.).

c) Za zaposlitev potrebujemo sliko, na kateri morajo biti jasno pokazani prostorski odnosi, ki naj jih otroci ugotavljajo. Izvedemo lahko tudi kot igro.

24. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Otroke uvajamo v štetje (v obsegu do 5, če pa je naloga premalo zahtevna, lahko obseg tudi povečamo).

b) Utrjujemo sposobnost slušne diferenciacije glasov. Navajamo na organizirano sodelovanje v skupini.

c) Razvijamo spretnost v risanju valovitih črt z različno višino valov, navajamo na risanje v vrsti brez črte.

Vsebina:

a) Ugotavljanje množin (manjšega obsega) s štetjem.

b) Kdo pozna besedo, ki se prične z...? (naveden je prvi zlog).

c) Risanje valovitih črt v brezčrten zvezek.

Opombe:

a) Naloge štetja je možno vključiti v okvir zgodbe (npr.: otroci nabirajo gobe ali podobne sadeže; vsi ne naberejo enake množine. Doma ugotavljajo, koliko je vsak nabral) in ponazoriti na flanelografu ali podobnem ponazorilu.

b) Priporočljivo je izvesti kot didaktično igro. (Otroci vlečejo iz vrečke listke, na njih so napisani začetni zlogi [pe-, ko-, ri- ipd.], ki jih vzgojiteljica vsakemu prebere, otroci pa tako, kot določajo pravila igre, naštevajo besede, ki se tako začenjajo. Vsi otroci ugotavljajo pravilnost orgovorov, lahko jih tudi vzpodbudimo, da povedo še druge možnosti.)

c) V uvodu te zaposlitve je potrebno otroke opozoriti na valovite črte ob primerih (npr. kakšno je morje, kadar zapiha veter, z jakostjo vetra so tudi valovi višji in nižji). Otroci valovite črte ponazarjajo najprej z gibi rok, nato pa jih rišejo sprva na tablo, nato v svoje zvezke.

25. z a p o s l i t e v

Smoter:

a) Uvajamo v sestavljanje števila 3 iz treh enot ($1 + 1 + 1$) in iz dveh ($2 + 1$), posredujemo spoznanje, da število označuje celo skupino predmetov in ne samo zadnji predmet.

b) Razvijamo sposobnosti obnavljanja ter uvajamo v prepoznavanje vsebin pravljic, zgodb, pesmi po značilnih odlomkih oz. ilustracijah.

c) Utrjujemo oblike, risanje v desno, v vrsti, vplivamo na prepoznavanje in obnavljanje znakov (simbolov).

Vsebina:

a) Sestavljanje števila 3 iz treh, oziroma dveh enot.

b) Iz katere pravljice, zgodbe, pesmi je ta slika, ta oseba, žival, verz ipd.?

c) Iskanje (prepoznavanje) in risanje znakov (simbolov).

Opombe:

a) Izvedemo lahko na naslednji način: Otroci sestavljajo skupine po 3. V ta namen načrtamo na tla kroge, za vsako skupino po tri enega. Otroke kličemo po imenih in stopajo v krog eden za drugim, dokler niso v krogu trije. Sproti ugotavljamo številčno stanje otrok v krogu. Nato lahko odidejo otroci na svoja mesta, zatem pa sestavljanje skupin ponovimo, vendar tokrat postavljamo nekoliko zahtevnejše naloge: ne kličemo otrok po imenih, ampak jih najprej spomnimo na to, v katerih krogih so bili prej skupaj (npr. pri oknu, pri omari, v sredini igralnice, v kotu ipd.), nato pa jih pozivamo: eden naj gre v krog pri oknu, še eden v krog pri oknu (ugotovimo skupno z otroki, koliko jih je) ... eden v krog pri omari, še eden v krog pri oknu (koliko jih je zdaj ipd.) Večkrat uporabimo izraz »vseh skupaj«.

b) Za izvedbo zaposlitve naj vzgojiteljica pripravi po nekaj značilnih ilustracij, odlomkov, verzov, imen ipd. iz pravljic, zgodb, pesmi, ki jih otroci dobro poznajo.

Nato pa v okviru igre, za katero mora še izdelati pravila, otroci po ilustraciji, odlomku, verzu, imenu ugotavljajo, iz katere pravljice, zgodbe, pesmi je. Če ne vedo naslova, naj pravljico, pesem ... opišejo.

c) Primer izvedbe: Potrebujemo kartončke (velikost ca. 10 cm × 10 cm), na njih pa znake (narisane črno belo) kot npr. kvadrat z včrtanim krogom in piko v sredini kroga, kvadrat z dvema včrtanima krogoma, krog z včrtanim kvadratom in diagonalo v kvadratu ali podobno. Iste znake narišemo vsakemu otroku v zvezek in sicer na začetek vrste po en zrak. Nato pa postavljamo otrokom naloge, da naj poiščejo v zvezku in narišejo celo vrsto istih znakov, kot je znak, ki jim ga pokažemo na kartončku.

26. zaposlitev

Smoter:

a) Uvajamo v število do 5, prispevamo k spoznanju, da sestavljajo večje količine manjše, da isto večjo količino lahko na različne načine sestavimo, iz večjih in manjših enot.

b) Vplivamo na namerno pozornost in na obnavljanje ter na razumevanje smiselnih zvez in razvijamo sposobnost organiziranega sodelovanja v skupini.

c) Utrjujemo oblike in prostorske odnose, vplivamo na sposobnost abstrakcije barve od oblike.

Vsebina:

a) Sestavljanje števila 5 iz večjih in manjših enot (iz elementov po 1, iz skupin 2 in 3, 4 in 1).

b) Razvrščanje slik, ki ilustrirajo pravljico, po smiselnem zaporedju, obnavljanje vsebine pravljice v kratkih stavkih.

c) Polaganje in lepljenje raznih oblik raznih barv v zarisane oblike drugačnih barv — opisovanje prostorskih odnosov med njimi.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo na podoben način kot zaposlitev 25 a.

b) Potrebujemo ilustracije neke otrokom znane pravljice (ilustracij naj bo toliko, da pride na 2 otroka po ena slika). Izvedemo lahko igro z naslednjim potekom: Otroci so razdeljeni na pare. Najprej vse ilustracije po zaporedju, ki ustreza vsebini pravljice, pritrdimo na dobro vidno mesto, pustimo, da si jih otroci dobro ogledajo in za tem na kratko obnovimo vsebino pravljice. Nato slike pomešamo in vsak par otrok (pare smo določili že prej) dobi po 1 sliko, si jo ogleda in se domeni, kaj in kdo jo bo opisal, ko bo prišel na vrsto. Vzgojiteljica pove prvi stavek za obnovo pravljice in vpraša, kdo ima naslikano to, kar je povedala. Otroci obnovijo ustrezen odlomek in sliko obesijo. Sledi naslednji odlomek, otroci sodelujejo na enak način in naprej po istem zaporedju, dokler ni obnovljena cela pravljica in ponazorjena s slikami. Če je potrebno, pomaga vzgojiteljica z vprašanji.

c) Otrokom narišemo na liste (ali v brezčrtne zvezke) oblike kot npr.: krog, kvadrat, pravokotnik in jih različno obarvamo. Razen tega izdelamo iz primernega papirja izrezane enake oblike, vendar v drugačnih barvah, ki jih otroci polagajo na zarisane oblike. Vzgojiteljica jih vodi z uporabo izrazov poleg, pod, nad itd. (v smislu smotra zaposlitve).

27. z a p o s l i t e v

Smoter:

- a) Utrjujemo štetje do 5, uvajamo v abstrakcijo števila od oblike.
- b) Utrjujemo besedni zaklad samostalnikov, uvajamo v razvrščanje predmetov po določenem znaku (material, uporabnost, način gibanja ipd.), utrjujemo število 3.
- c) Utrjujemo predstave o odnosih v prostoru, razvijamo sposobnost usklajevanja zaznave z motoriko.

Vsebina:

- a) Določanje količine predmetov v obsegu do 5 (razvrščeni v številčne slike) s štetjem in risanje enake količine predmetov.
- b) Naštej 3 predmete, ki so iz lesa, stekla..., naštej 3 predmete, ki jih potrebujemo v šoli..., 3 živali, ki letijo ipd.
- c) Risanje po predstavi z obnovo lokalnega znaka.

Opombe:

a) Izvedemo lahko kot didaktično igro z naslednjim potekom: Otrokom kažemo slike, ki predstavljajo številčne slike predmetov v obsegu do 5. Potiho naj s štetjem ugotavljajo količino predmetov in nato narišejo v svoje zvezke enako število predmetov. Opozorimo jih, da so predmeti lahko tudi drugačni in drugače razvrščeni, važno je le, da jih je ravno toliko kot na sliki.

b) Uporabimo lahko sliko, ki prikazuje razne predmete (npr. uro, omaro, razne šolske potrebščine, vazo, žlico, konja, čebulo, muho ipd.), ki so na sliki pomešani. Otroci naj na sliki poiščejo predmete, ki po danem znaku (uporabnost, material, gibanje ipd.) spadajo skupaj.

Izvedemo lahko tudi kot igro.

c) Primer izvedbe: uporabimo enako ali podobno sliko, kot so jo otroci izdelali pri zaposlitvi 26 c, jo otrokom pokažemo z nalogo, da si jo dobro ogledajo, nato pa po spominu narišejo oblike, ki so jih videli na sliki, pri tem pa pazijo, da so v enakih prostorskih odnosih kot na sliki.

28. z a p o s l i t e v

Smoter:

- a) Razvijamo sposobnost simultanege dojetja količin v obsegu do 5 in namerne pozornosti, uvajamo v abstrakcijo.
- b) Vplivamo na osnovno sposobnost abstrakcije.
- c) Utrjujemo predstave o velikosti in otroke navajamo, da jih pravilno poimenujejo.

Vsebina:

a) Obnavljanje količine predmetov, izražene s številčno sliko brez štetja na osnovi predstave.

b) Poišči med 5 različnimi predmeti 2 predmeta iste vrste, čeprav sta nekoliko drugačna (npr. odprt in zaprt dežnik, zajček, ki sedi in teče ipd.).

c) Poišči, pokaži, položi ipd. največji, najmanjši, nekoliko manjši itd. predmet in poimenuj njegovo velikost.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo podobno kot zaposlitev 27 a z razliko, da otroci količine ne ugotavljajo s štetjem, ampak jo simultano dojamejo (sliko jim pokažemo le kratek čas), nato pa isto količino predmetov narišejo.

b) Za izvedbo zaposlitve potrebujemo večjo sliko ali pa več manjših, ki naj predstavljajo v vrstah po 5 predmetov, od katerih sta 2 predmeta iste vrste, vendar se med seboj v neki podrobnosti razlikujeta (gl. vsebino).

c) Uporabimo lahko flanelograf, na katerega vzgojiteljica pa tudi otroci polagajo predmete različnih dimenzij (višina, dolžina, širina); dodajajo, odvzemajo, kažejo, poimenujejo v smislu smotra zaposlitve.

29. zaposlitev

Smoter:

a) Razvijamo sposobnost ugotavljanja količine po slušni zaznavi ter pospešujemo namerno pozornost.

b) Razvijamo sposobnost jedrnatega izražanja, prilagajanja miselnemu toku skupine; utrjujemo znanje o tem, kako napišemo pismo, kako ga odpošljemo.

c) Razvijamo sposobnost opazovanja, vplivamo na namerno pozornost, utrjujemo pojme o količini, o dimenzijah, o stopnjevanju dimenzij ter vplivamo na organizirano sodelovanje v skupini.

Vsebina:

a) Ugotavljanje količine zvokov v obsegu do 3.

b) Pišemo pismo.

c) Kaj je večje, daljše, višje, težje; nariši več, manj, enako.

Opombe:

a) Zaposlitev lahko izvedemo kot igro. V njej vzgojiteljica povzroča zvoke z udarci na gong, boben ipd., ob določenem številu zvokov pa otroci rešujejo določene naloge (npr. dvignejo sliko z enakim številom predmetov, izvedejo isto število gibov ipd.).

b) Primer izvedbe zaposlitve: Otroku iz naše skupine, ki je bil dalj časa odsoten, ali pa otrokom druge skupine, pišemo pismo. V njem lahko opišemo naše dejavnosti v »mali šoli«. Z otroki se prej domenimo, kaj bomo pisali in o načinu sodelovanja vseh otrok: vsak otrok bo povedal kratek stavek, vendar tako, da se bodo vsi stavki smiselno povezovali. Vzgojiteljica usmerja otroke z nasveti, jim po potrebi pomaga z vprašanji, ponavlja že napisane stavke ipd.

Napisano pismo skupaj odpremimo.

c) Za izvedbo zaposlitve naj vsak otrok dobi sliko, ki predstavlja npr. 4 različno velike hiše (2 sta enaki), 3 različno dolge svinčnike (2 sta enako dolga), 4 kupe, 2 kupa (ne več kot 5 opek v vsakem) sta enaka po številu opek, 4 različno visoka drevesa (2 drevesi sta enako visoki), dve mizi, na eni so 4 žoge, druga je prazna, dva krožnika, oba sta prazna. Otroci dobivajo naloge kot npr.: pokaži največjo hišo, najnižje drevo, enako velik kup opeke, nariši na prazno mizo enako število žog, kot jih je na drugi mizi, nariši na oba krožnika enako število češenj.

Zaposlitev lahko izvedemo tudi z namenom kontrole, koliko so si otroci osvojili pojme, ki so vsebovani v nalogah. V ta namen lahko rešujejo vsi hkrati naloge s prečrtavanjem (enako velikih, najvišjih, največjih, najdaljših, enako dolgih... predmetov, z risanjem [enake količine, manj, več predmetov]).

30. zaposlitev

Smoter:

a) Utrjujemo predstave o prirodnem nizu števil od 1 do 5 ter o sestavi števil do 5; uvajamo v različne razvrstitve enot števil do 5 (razvrstitev ni bistvena za količino), utrjujemo pojme: vrsta, krog.

b) Razvijamo sposobnost iskanja smiselnih zvez.

c) Seznanimo otroke z načinom in vsebino dela v šoli, vzbujamo veselo pričakovanje vstopa v šolo. Opozoriti želimo na razliko med »malo šolo« in pravo šolo.

Vsebina:

a) Risanje predmetov v količinah od 1 do 5 po prirodnem nizu (v vrstah, eno pod drugo začenši z 1, primerjanje količine od 1 do 5 naprej med dvema zaporednima vrstama, nato med vrstama s presledki. Risanje predmetov v količini do 5 v različnih razvrstitvah (v krogu, neurejeno, kot številčne slike ipd.).

b) Kateri predmeti spadajo skupaj?

c) Jeseni bomo šli v šolo.

Opombe:

a) Zaposlitev je možno izvesti npr. takole: Na flanelografu ali podobnem ponazorilu razstavimo predmete (npr. jabolka) po policah. Na prvi je prostora samo za eno jabolko, na vsaki naslednji je prostora za eno jabolko več, na najdaljši je prostora za 5 jabolk. Isto naj narišejo otroci v svoje zvezke. Nato količine primerjajo in poimenujejo.

Jabolka odstranimo s police (izpremembo izvršimo na flanelografu), razvrstimo jih še drugače in jih v novi razvrstitvi ponovno primerjamo po količini.

b) Zaposlitev lahko izvedemo tudi kot didaktično igro. Zanja potrebujemo večjo sliko, na kateri so pomešani različni predmeti, kot npr. hiša, peč, vrata, kljuka, gnezdo, pasja hišica..., živali (ptič, pes itd.). Ko si otroci sliko dobro ogledajo, v skladu s pravili igre ugotavljajo, kaj na sliki spada po smislu skupaj.

c) Pred to zaposlitvijo skupaj obiščimo šolo, po možnosti naj otroci tudi prisostvujejo eni šolski uri kot opazovalci.

Vsebino opazovanja obnovimo v razgovoru, pri katerem otroke usmerjamo z vprašanji; na koncu povzamemo podobnosti in razlike v »mali šoli« in osnovni šoli.

Na zaključku lahko otroke tudi povprašamo, kako jim je bilo všeč v »mali šoli« in jih vzpodbudimo, da bi tudi v šoli dobro sodelovali in se v njej dobro počutili.

Učinkovitost priprave na šolo

Nekatere učinke priprave na šolo (vpliv na šolsko zrelost, na nekatere osebne lastnosti [socialna prilagojenost in priljubljenost med sošolci, samostojnost, odnos do šolskih obveznosti, discipliniranost, sproščenost] ter na šolski uspeh otrok) smo ugotavljali s tem, da smo spremljali v 1. razredu učence, ki so bili v zadnjem predšolskem letu vključeni v oddelke, v katerih smo preizkušali vzgojni program priprave na šolo, ki je v tej knjižnici predstavljen (v nadaljnjem besedilu jih bomo imenovali E skupina). Hkrati smo spremljali

tudi njihove sošolce, ki v oddelke niso bili vključeni, bili pa so s prvim izenačeni z vidika šole, ki so jo obiskovali, starosti in izobrazbe staršev (v nadaljnjem besedilu K skupina). Obe skupini smo primerjali in ugotovili naslednje:

1. Šolska zrelost (ugotavljali smo jo s Toličičevim testom šolske zrelosti).

E skupina je dosegla pomembno višjo šolsko zrelost kot K skupina. Ta razlika se je pokazala tako pri motoričnih sposobnostih, kot pri ostalih sposobnostih, ki jih zahteva test, s katerim smo šolsko zrelost ugotavljali.

2. Osebnostne lastnosti (ugotavljali smo jih s sodelovanjem učiteljev v anketi, ki smo jo izvedli dvakrat: prvič po prvih dveh mesecih pouka, drugič pa na zaključku šolskega leta).

a) Odnosi s sošolci in vključevanje v skupne naloge razreda.

Otroci E skupine niso imeli pomembno boljših odnosov s sošolci kot otroci K skupine, so pa se pomembno bolje vključevali v skupne naloge razreda.

b) Odnos do šolskih obveznosti.

Otroci E skupine so v začetku šolskega leta pomembno bolje sprejemali šolske obveznosti kot otroci K skupine. Ta prednost pa se je do zaključka šolskega leta zmanjšala.

V izpolnjevanju šolskih obveznosti pa anketa ni pokazala pomembnih razlik med E in K skupino.

c) Samostojnost.

Primerjava rezultatov prve ankete kaže tendenco višjih rezultatov v E skupini; do zaključka šolskega leta se je razlika med E in K skupino zmanjšala, vendar so imeli otroci E skupine še vedno prednost.

d) Discipliniranost.

Otroci E skupine so pokazali v začetku šolskega leta, to je neposredno pod vplivom priprave na šolo, nekoliko slabšo discipliniranost kot otroci K skupine, razlika pa ni statistično pomembna. Do zaključka šolskega leta, kot pokažejo rezultati druge ankete, so otroci K skupine v pogledu discipliniranosti mnogo bolj napredovali kot otroci E skupine, zato se je razlika med skupinama še povečala in postala pomembna.

e) Sproščenost (ugotavljali smo jo z vidika postavljanja vprašanj pri pouku in javljanja pri pouku).

Otroci E skupine so bili pri pouku precej bolj sproščeni tako pri postavljanju vprašanj, kot pri javljanju in to zlasti v prvih dveh mesecih pouka.

S primerjavo vseh osebnostnih lastnosti, za katere smo v anketi spraševali, pa smo ugotovili, da je od vseh najslabše ocenjena sproščenost. Iz tega smo zaključili, da so bili otroci, ki smo jih spremljali, pri pouku razmeroma malo sproščeni, vendar otroci E skupine pomembno bolj kot otroci K skupine.

3. Učni uspeh (ugotavljali smo ga po ocenah iz slovenščine, spoznavanja prirode in družbe ter računstva; primerjali smo ocene iz posameznih navedenih predmetov in globalni uspeh [vsota ocen iz teh treh predmetov]).

Primerjava nam je pokazala, da so otroci E skupine dosegli pomembno višji globalni uspeh, prav tako pomembno višje ocene iz slovenščine ter spoznavanja prirode in družbe, pri računstvu pa razlika med ocenami v E in K skupini ni pomembna.

4. Priljubljenost med sošolci (ugotavljali smo jo s sociometričnim preizkusom s tem, da so otroci navajali priljubljene in nepriljubljene sošolce).

Če pritegnemo k rezultatom sociometričnega preizkusa tudi v anketi izraženo mnenje učiteljic o socialni prilagojenosti otrok, lahko rečemo, da v odnosih s sošolci otroci E skupine niso bili bistveno drugačni od otrok K skupine, da pa so si pridobili med sošolci zadovoljivo priljubljenost, da so verjetno zaradi večje sproščenosti bolj kot otroci K skupine v razredu opozorili nase in da so kazali tendence boljšega vključevanja v skupne naloge razreda.

Rezultati raziskave, ki smo jih le v skopih obrisih navedli, potrjujejo našo domnevo o ugodnem vplivu domišljenega in čvrsto izdelanega vzgojnega programa priprave na šolo na šolsko zrelost, na nekatere osebnostne lastnosti in na uspeh otrok v šoli. Nadaljnje raziskave pa bi mogle pokazati še druge, prav tako pomembne učinke priprave na šolo, npr. o vplivu na področju estetske, delovne, telesne vzgoje, na oblikovanje osnov karakterja, raznih privajenosti in navad, pa tudi časovno odpornost teh vplivov.

VSEBINA

Prehod otroka v šolo in zahteve pouka	3
Šolska zrelost in pomen priprave na šolo	4
Izhodišče pri izdelavi podrobnega vzgojnega programa	6
Program neposredne priprave otrok na šolo	11
a) Intelektualna vzgoja	11
b) Telesno zdravstvena, estetska in moralno delovna ter družbena vzgoja . .	35
Program neposredne priprave otrok na šolo	62
Učinkovitost priprave otrok na šolo	85

